prodeſſe. Per alios tres ordiatur qs ad ꝓximū
Eſt ḡ ſeptimus benignitas Sap.i. Benignitas ē
ſpūs ſapie:qꝛ.ſ.benignos facit. Dr̃ autē benigni/
tas:quaſi bona igneitas. Et ptinet ſm.b.Tho.ad
executionē:vt.ſ.non ſolū velit bonū ꝓximo:ſed
vt faciat ꝓpoſſe. Bonus ignis dr̃ quia longe ca
lefacit:ita benignus nō ſolum ꝓpinquis:ſ ȝ etiā
extraneis ſubuenit.i.Pe.iiij. Vnuſquiſqꝫ put ac
cepit graꝫ.ſ.a ſpū ſācto in alterutrū illū admini
ſtrantes. Si hēs notitiā de deo ⁊ ꝑceptis ſuis:in
ſtrue ꝓximū. Si habes dona tpalia panē ⁊ vinū
⁊ hu̓:ſubueni paupibus:ſi es medicus:ſi aduo/
catus ⁊ hu̓:ſubueni de tua arte indigētibus. Et
hoc cū benignitate locutōnis ⁊ modi. Sic Pau
lus plenus ſpu ſancto:oībus benigne ſubuenie/
bat:diſcurrens ꝑ orbem:docens indoctos mani
bus laborās ꝓ ſui ⁊ ſocioꝝ ſuſtentatione:elemo/
ſynas ꝓcurans ⁊ portans in hieruſalē:infirmos
ſanans ⁊c̃. ¶ Octauus ē māſuetudo:que in hoc
differt a patientia ſupra dicta:quia illa refrenat
paſſiones triſtitie:ne ratio ſuffocet̃:iſta paſſiōes
irene vindicet ſe de iniurijs proximi ſm.b.Tho.
Facit ergo hec ſupportare defectus ꝓximi:vt nō
turbetur. Et cū quilibet indigeat ſupportari de
bet ⁊ ipſe alios ſupportare. Sapie:viij.dicitur ꝙ
ſpūs ſapie eſt hūanus:qꝛ.ſ.facit hūanum.i.man
ſuetū. Apl̃s. Seruū dei oportet manſuetuꝫ eſſe
ad oēs:ꝑcipue hoc debent habere plati:non gͣ
corrigant vicia:ſed cū manſuetudine. Vñ Moi
ſes de cuius ſpu fuit datū.lxx.ſenioribus adiun
ctis ſibi ad regendū:ſcribit̃ ꝙ erat mitiſſimus ꝑ
oia. ¶ Nonus eſt fidelitas. Et ſumit̃ ꝓ fidelitate
ſm Tho.ſm illud qđ dr̃.xxiij.q.i. Fides etiaꝫ hō
ſti ꝓmittit̃:ſuanda ē.ſ.ſi ipſe ſeruat. Debet qs
eſſe fidelis ꝓximo:vt.ſ.non decipiat ꝑ mendacia
fraudes:frangēdo ꝓmiſſa ⁊ hu̓. Per alia tria ab
breuiando ordinat̃ qs quo ad corpus. Eſt ergo
decimus modeſtia que hꝫ refrenare corpus qn̄
tum ad ſenſus exteriores:vt veſtitū Job. Spūs
eius ornauit celos.i.ſanctos:qđ facit ꝑ modeſtiā
ō ꝯſe.di.v.fucare. Hic applica ō ornatu ſupfluo
⁊ hu̓. ¶ Vndecimus ē ꝯtinētia:ſumēdo large cō
tinētiā ſm.b.Tho.2ͣ2ᵉ. Sic comprehēdit abſti/
nentiā. Spūs ſanctus in Sāſon irruens:tenen/
do mandibulā aſini:vicit Philiſteos multos oc
cidendo. Sic ſpūs ſanctus tenēdo freno ſeu ma
nu ꝯtinētie gulā:ſignate in maxilla aſini:vincit
hoſtes ſpūales. Exemplū etiam de Jo.bap.q re/
pletus ſpu ſancto ex vtero:fecit magnā abſtinen
tiā vt patet Math.iij. ¶ Duodecimus ē caſtitas
.ſ.abſtinere ſe ab oī delectatione venerea illicita
Lucia dixit. Caſte viuētes templū ſūt ſpūs ſācti
Vñ ⁊ Dauid cognoſcens ſe amiſiſſe ſpiritū ſan/
ctū ꝑ adulterium cōmiſſum:petens ſibi reſtitui
ꝑ veraꝫ pniam ⁊ ꝓpoſitum caſtitatis:dicebat ps
.l. Cor mundū crea in me deus:⁊ ſpm̄ rectū ⁊c̃.
Pōt etiā dici ſm.b.Tho.ꝙ caſtitas importet ab
omni delectatione venerea illicita abſtinentiam
Continentia etiam a licita:vt a matrimonio per
viduitatē ⁊ virginitatem ⁊c̃.

¶ Titulus ſextus de Charitate. De charitate
virtute theologica. ¶ Capitulum primum.

Nunc manēt fi/
des:ſpes:et charitas tria hec:
maior aūt hoꝝ eſt charitas ait
apl̃s.i.ad Corin.xiij. He quidē
virtutes dicunt̃ theologice:qꝛ
hn̄t deum ꝓ obiecto:⁊ ideo nobiliores ⁊ ꝑfectio/
res omnibus alijs:⁊ moralib̓ ⁊ intellectualibus
ac etiā donis ſpūs ſancti. Quaꝝ noticiam nō ha/
buerunt phi infideles:⁊ ideo de ipis nō tractaue
runt. Nam ⁊ ſi aliqn̄ nominēt fidē ⁊ ſpem ⁊ cha
ritatē:non ſumūt eodem mō eas ſicut ſancti the
ologi:ſed charitatē appellant amicitiā virtutem
moralē. Spem paſſionē vel fiduciā ꝑtem forti/
tudinis:fidē vel fidelitatē vel habitū intellectu
alem quo quis aſſentit ⁊ firmiter inheret his q̄
nō videt:ſicut quilibet etiā infidelis credēs ꝑſeꝫ
ſuū eſſe talē:⁊ hoc habet fidem. Omniū aūt ex/
cellētiſſima etiā theologicaꝝ eſt charitas:⁊ ideo
ab ea inchoetur tractatus. ¶ Eſt aūt differentia
inter amorē:beniuolentiā:amicitiā:charitatē et
dilectionē. Nā amor eſt qđ generale:ad omnem
amorē licitū ⁊ illicitum:⁊ put ē paſſio eſt cōis no
bis ⁊ brutis:⁊ qn̄ ſic aliqđ amamus:vt rei ama/
te nō velimus bonū:ſed ipm bonū rei velimus
nobis:ſicut dicimus amare vinū:equū ⁊ hu̓:nō
dicitur amor amicitie:ſ ȝ amor ꝯcupie. Sed quā
do aliqđ amamus:vt ei bonū velimus:dr̃ amor
beniuolētie:ſm phm.viij.ethi. Vñ beniuolentia
importat amorē ꝓcedentem ex volūtate rōnali.
Non ſufficit aūt beniuolētia ad rōnem amicitie
ſed regritur quedā mutua amatio:qꝛ amicus ē
amico amicus. Beniuolētia aūt importat ſolam
amationē vnius ad alterū:etiam ſi ille nō rema
net:q amatur. Talis mutua beniuolētia amicitie
fūdatur ſup aliqua cōicatōne. Charitas autē eſt
amor fundatus ſup cōicatione ſupne beatitudi/
nis. Cum.n.ſit aliqua cōicatio hoīs ad deum ſm
quā nobis ſuam beatitudinē cōicat:de qua cōi
catione dr̃.i.ad Corin.i. Fidelis deus:ꝑ quē vo
cati eſtis in ſocietatem filij eius. Oportet aliquā
amicitiam ſup hac cōicatione fundari:⁊ hec ami
citia dicit̃ charitas. Dilectio aūt dr̃ actus ipſius
charitatis:q eſt habitus quidā. Et ſic charitas ē
quedā amicitia:nō quecūqꝫ ſed hoīs ad deū. Eſt
ergo dr̃a inter amicitiā ⁊ charitatē:quia amici/
tia fundatur ſup honeſtate virtutū. Charitas ſu
per bonitate diuina. Et cuꝫ ſit quidam habitus
actus eius ꝓmus et ꝓncipalis ē dilectio. Hec tn̄
noīa aliqn̄ ſumūtur vnum ꝓ altero large. ¶ Et
nota ꝙ ꝯuis amicitia hōeſta hēatur ad ꝟtuoſū:
⁊ charitas ſit maxime amicitia fūdata ſuper re

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

honeſta. Nõ obſtat q ex charitate diligamus et
peccatores. Nã amicitia honeſti hr̃ ad virtuoſũ:
ſicut ad pncipalẽ pſonã. Sed tñ reſpectu eius di
ligũtur etiã attinẽtes: ⁊ ſi ſint pctõres: ⁊ etiã qui
nos offenderẽt: ſi attinerẽt ad amicũ. Et hoc nõ
reſpectu ipoꝝ: ſed reſpectu amici noſtri: ad quez
illi ptinent vt res ſue. Sic pctõres ⁊ inimicos de
bemus ex charitate diligere: in q̃tum ſunt crea
ture ipſius dei: ad quẽ pncipaliter ẽ amicitia cha
ritatis. ❡ Item nota q ẽ triplex charitas. ſ. eſſen
tialis: pſonalis: ⁊ ṽtualis. Pꝛĩa ẽ deus trinitas.
Hiere. xxxi. In charitate ppetua dilexi te: ait do
minus in hymno trinitatis: tu charitas: tu puri
tas ⁊c. Charitas aũt dei ñ eſt accidẽs: ſicut in no
bis: ſꝫ eſt ipa eſſentia dei. Nã ſm Boe. Accidẽs
tranſlatũ in deũ: tranſit in ſubſtantiã: nihil enim
eſt in deo accidentale. Charitas pſonalis ẽ ſpũs
ſanctus: de quo dr̃. i. Jo. iiij. Deus charitas ẽ ⁊c.
Quod exponit. b. Aug. de ſpiritu ſancto. Dicitur
aũt ſpiritus ſanctus charitas ppter appꝛopriati
onẽ: quia pcedit p modum amoꝛis. Vñ Grego.
dicit. Ipe ſpiritus ſanctus amoꝛ ẽ: ⁊ Hiero. Spi
ritus ſanctus ẽ amoꝛ p̃ris in filiũ: ⁊ filij in patrẽ
non tñ accidens ſicut amoꝛ noſter. Sed de hoc
dicetur infra. Charitas ṽtualis ẽ amoꝛ creature
in creatoꝛẽ grã foꝛmatus: de qua ad Ro. v. dr̃.
Charitas dei diffuſa ẽ in coꝛdibus nr̃is p ſpũm
ſanctũ: non q magis detur nobis a ſpu ſancto:
q̃ꝫ a p̃re ⁊ filio: cum inſepabilia ſũt opa trinitatis
ſ. pſonaꝝ diuinaꝝ ab extra: vt dicitur de ↄſe. diſt.
iiij. omnes. Sed quia gratis daꝛ̃ ex amoꝛe: ideo
magis attribuitur qui dicitur amoꝛ. Et dicitur
dilectio: quaſi dei electio. Charitas: quaſi charei
tas: vel cara vnitas. ❡ §. I.

De charitate que eſt

in creatura: quid ſit. Utrum aliquid creatuz vel
increatũ. ❡ Pro hui9 declaratione dicit. b. Tho.
2a 2e. q. xxiij. ar. ij. Et magiſter ſen. in pmo li. diſ.
xvij. p totum ſcrutatur hanc materiã. Et põit q
charitas nõ eſt aliquid creatũ in aĩa. Sed ẽ ipſe
ſpũs ſanctus mentẽ inhabitãs. Nec ẽ ſua inten
tio q iſte motus dilectionis quo deũ diligimus
ſit ipe ſpũs ſanctus: ſed q iſte motus dilectionis
eſt a ſpũ ſancto imediãte: ⁊ nõ mediãte aliquo ha
bitu: ſicut a ſpiritu ſancto ſũt alij actus virtuoſi:
mediãtibus hĩbitus aliaꝝ virtutum: puta ſpei: fi
dei: ⁊ hi9. Hoc aũt dicebat ppter excellentiã cha
ritatis. Sꝫ ſi qs recte ↄſideret: hoc mag9 redun
dat in detrimentũ charitatis. Non enim ita pce
dit a ſpiritu ſancto mouẽte hũanam mentem: q
hũana mens ſit mota tantũ: ⁊ non ſit principium
huiuſmodi motus aliquo mõ: ſicut cũ aliqd coꝛ
pus moueꝛ̃ ab exterioꝛi mouẽte. Hoc. n. eſſet cõ
tra rationẽ voluntarij: cuius opoꝛtet pncipiũ in
ipo eſſe. Vñ ſeq̃retur q diligere ñ eſſet volunta
riũ: qd implicat ↄtradictionẽ: cũ amoꝛ d̃ ſui rõe
impoꝛtet q ſit actus voluntatis. Similiter etiã
non põt dici: q ſic moueat ſpũs ſanctus ad actũ
diligendi voluntatẽ ſicut moueꝛ̃ inſtrumẽtũ: q
⁊ ſit inſtrumentũ principiũ actus tñ ñ eſt: in ipſo
agere vel nõ agere. Sicut. n. tollereꝛ̃ rõ volunta
rij: ⁊ excludereꝛ̃ rõ meriti cum tñ charitas ſit ra
dix merẽdi. Sꝫ opoꝛtet q ſic voluntas moueaꝛ̃
ad actũ diligẽdi: q etiã ſit efficiens hunc actum.
Null9 aũt actus pfecte pducitꝛ̃ ab aliqua potẽtia
actiua: niſi ſit ei ↄnaturalis p aliquã foꝛmã: que
ẽ principiũ illius actõnis. Vñ deus q oĩa mouet
ad debitos fines: ſingulis rebus indidit foꝛmãs
p quas inclinãtur ad fines ſibi pſtitutos. Et idõ
ſm hoc diſponit oĩa ſuauiter: vt dr̃ Sapie. viij.
Manifeſtũ eſt aũt q actus charitatis ſeq̃tur na
turã potẽtie voluntatis: niſi ẽ aliq̃ foꝛma ſupad
dereꝛ̃ naturali potẽtie: p quã inclinareꝛ̃ ad dile
ctõnis actũ ſm hoc eẽt actus iſte impfectioꝛ acti
bus naturalibus ⁊ actibus alioꝝ virtutũ: nec eſ
ſet facilis ⁊ delectabilis: qd patet eẽ falſũ: q2 nul
la ṽtus hꝫ tantã inclinationẽ ad ſuũ actũ ſicẽ cha
ritas: nec aliq̃ ita delectabiliter opaꝛ̃ vñ maxime
neceſſe ẽ q ad actũ charitatis exiſtat ĩ nobis ali
qua ſupnaturalis foꝛma ſupaddita potẽtie natu
rali: inclinãs ipam ad charitatis actũ ⁊ faciẽs eã
pmpte ⁊ delectabiliter opari. Et ſic opinio mgr̃i
ſen. in hoc cõiter repꝛobaꝛ̃. Nec obſtat ſi dicatur
nil creatũ ẽ infinite ṽtutis: ſꝫ charitas ẽ infinite
ṽtutis: q2 aĩa hoĩs pducit ad bonũ infinitũ: ẽ ẽ
qd increatũ. Nã charitas opaꝛ̃ foꝛmaliꝛ̃ pducẽ
do ad deũ: efficacia aũt foꝛme ẽ ſm ṽtutẽ agẽtis
q̃ inducit foꝛmã: ⁊ iõ charitas ĩ h̃ q facit effectũ
infinitũ: dũ ↄiũgit deo aĩam iuſtificãdo: ⁊ hoc d̃
monſtrat infinitatẽ diuine ṽtutis, q̃ eſt charitatis
actoꝛ. Idẽ ponit glo. in decre. d̃ pe. di. ij. charitas
ẽ. dicens q charitas ẽ hĩtus mẽtis: ⁊ p ↄñs ali
quid creatũ in anima. ❡ §. II.

De caritate q ẽ ṽt9 ⁊ ſpalis ⁊ vna ⁊ excellẽtiſſima oĩm.

Primũ ſic pbat. b. Tho. vbi ſupꝛa ar. iij. Hũani
act9 bonitatẽ hñt: ſm q regulanꝛ̃ debita regla ⁊
mẽſura. Et iõ ṽt9 q̃ ẽ pncipiũ oĩm bonoꝝ actuũ
hoĩs ↄſiſtit in attigẽdo regulã bonoꝝ actuũ hũa
noꝝ. Duplex ẽ aũt hec regula. Pa de9. 2a rõ hũa
na. Sic ẽ ṽtus moꝛalis diffiniꝛ̃ p h̃ q ẽ ſm rõnẽ
rectã ſm phm. ij. ethi. Ita ẽt attingẽ deũ cõſtituit
rõnẽ ṽtut9: ſicẽ de fide ⁊ ſpe: q̃ hñt deũ p obiecto
Cũ ẽ charitas attigit deũ: q2 nos ↄiungit deo: pꝫ
q ſit ṽt9. vij. b. Au. de moꝛib9 eccle. Charitas eſt
ṽtus: q̃ cũ rectiſſia affectiõe ↄiũgit nos dõ. Nec
ob. q ṽt9 dr̃ eẽ q̃litas ſeu accidẽs: ⁊ accidẽs ẽ in
feri9 ⁊ idigni9 ſubiecto: ſꝫ charitas ẽ nobilioꝛ aĩa
in q̃ ẽ: q2 h̃ ẽ veꝝ de accñte qd cãtur ex pncipijs
ſui ſubiecti. Secus aũt ẽ de accidẽti cãto ex pti
cipatõe alicui9 nature ſupioꝛis: q2 illud ẽ digni9
ſubiecto ſuo: in q̃tũ ẽ ſilitudo qdã naꝛ̃e ſupioꝛ.
Et h̃ mõ charitas ẽ dignioꝛ aĩa in q̃tũ ẽ qdã pti
cipa9 ſpũs ſcti. ❡ Scdm. ſ. q ſit ṽtus ſpãlis pꝫ ex
hoc q cõnumeraꝛ̃ alijs virtutibus ſpãlibus ab

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

apl'o ibi. Nūc manēt fides: ſpes: ⁊ charitas. Q̄d ō
etiā ſic ꝓbat b. Tho. vbi ſupra ar. iiij. Quia actus
⁊ hītus ſpecificatur ꝑ obiecta. Obiectū āt ꝓpriū
amoris ē bonū. Et iō vbi ē ſpālis rō boni: oꝫ ꝙ
ſit ſpālis hītus v̄tutis. Bonū aūt diuinū: in q̄tū
ē obiectū beatitudis hꝫ ſpālem rōnem boni. Et
iō amor charitatis q̄ eſt charitas ē ſpālis amor: ⁊
charitas ꝯñter ſpālis v̄tus. Nec ob. ꝙ charitas
ponat a Hiero. in diffinitione v̄tutis in gñali: di/
cēs. Qr virtus ē charitas: q̄ diligitur deus ⁊ pri
mus. Nā dr̄ charitas ois virtus: ñ ꝙ eēntialiter
ſit ois v̄tus: ſꝫ qꝛ aliq̄liter ab ea depēdent oēs
v̄tutes: cū ſine ea nulla ſit vera v̄tus. Tertiū. ſ.
ꝙ vna ſit tm̄ virtus charitatis: ſic ꝓbat Tho. vbi
ſupra ar. v. Charitas eſt quedā amicitia hois ad
deū. Diuerſe aūt amicitiarū ſpēs accipiunt̄: vel
ſm̄ diuerſitatē finis. Et ſm̄ hoc ponunt̄ tres ſpe
cies. ſ. amicitia delectabilis: ⁊ amicitia vtilis: ⁊ a/
micitia honeſti. Vel ſm̄ diuerſitatē cōicationum
in q̄bus amicitie fūdant̄: ſicut alia eſt ſpēs amici
tie ꝯſanguineor: alia ꝯciuiū: alia ꝑegrinātiū: q̄r̄ ꝓ̄
ꝑma fundat̄ ſup cōicatione naturali: alie ſup cōi
catione ciuili: vel ꝑegrinationis: vt pꝫ ꝑ ph'm. viij
ethi. Neutro aūt iſtor modor charitas pōt diui
di in plura. Nā charitas finis ē vn᷒. ſ. diuia bo/
nitas: ⁊ ēt eſt vna cōicatio eterne btitudinis: ſup
quā hec amicitia fundat̄. Vñ ſeq̄tur ꝙ charitas
ſit ſimpl'r vna v̄tus: nō diſtincta in plures. Nec
obſtat ꝙ hītus vt dictū ē diſtinguit̄ ſm̄ obiecta:
ſꝫ obiecta charitatis ſūt duo. ſ. deus et primus
Nā hoc eſt ver q̄ñ obiecta ꝑ equo diſtinguunt̄.
Sꝫ deus ⁊ primus ñ ex equo ſūt obiecta chari/
tatis. Nā ꝓpriū ⁊ ꝑncipale obiectū charitatis eſt
de᷒. Proxim᷒ aūt ꝓpter deū ex charitate dei dili
git̄. Deus aūt ꝓpter ſeipm̄: vñ vna ſola rō diligē/
di attendit̄ in charitate ꝑncipaliter. ſ. diuina bōi/
tas q̄ ē eius ſubſtātia. Alie aūt rōnes ad diligen
dū inducētes: vel debitū dilectionis faciētes ſūt
ſcōarie: ⁊ ꝯſequētes ex prima. ❡ §. III.

De diffinitione ſeu de

ſcriptione charitatis magiſter in. iij. ſen. di. xxvij.
ſic diffinit. Charitas ē dilectio. i. amor ſm̄ rōnē:
qua diligitur deus ꝓpter ſeipm̄: ⁊ primus ꝓpter
deū vel in deo. Proſper in li. de vita ꝯtēplatiā:
ſic eā pulcherrime d̄ſcribit. Charitas vt mihi vi
detur ē recta volūtas ab oibus terrenis ꝓrſus
auerſa: iūcta deo inſepabiliter: ⁊ igne quodam
ſpūs ſancti: a quo ē: ⁊ ad quē refert̄ incēſa: inqui
namēti ois extranea: corruptiōis neſcia: nulli vi
cio mutabilitatis obnoxia ſup oīa q̄ carnalit̄ dili
gūtur excelſa: affectionū oīm potētiſſima: diuie
ꝯtēplationis auida: in oibus ſꝑ inuicta: ſūma ac
tionū bonar ſalus mor. finis celeſtiū ꝑceptorū
mors criminū: vita v̄tutū: v̄tus pugnātium: pal
ma victor: arma ſctōr mentiū: cā meritor bono
rū: ꝑmiū ꝑfectorū: ſine q̄ null᷒ vnq̄ꝫ deo placuit:
cū q̄ aliq̄s peccare ñ pōt: fructuoſa in penitētib᷒
leta in ꝓſitētibus: glo'ſa i ꝑſeuerātibus: victorio
ſa in martyrib᷒: opoſa in oibus: oīo fidelis: ex q̄
q̄cq̄d ē boni opis: viuet: hec oīa de pe. di. ij. chari
tas ē: vbi dicit glo. ⁊ bñ: ꝙ hec ē ꝑdicatio ꝑ cām.
Sicut cū dr̄. Deus fortitudo nr̄a: potētia: et ſpes
nr̄a: qꝛ. ſ. ē cā fortitudīs: ⁊ patie: ⁊ ſpei nr̄e: ſic dr̄
charitas eſſe oīa iſta: qꝛ cauſat iſta. Cauſat. n. re/
ctam voluntatē. Et loq̄tur de charitate ꝑfecta: q̄
terrena ꝯtēnit. Dr̄ aūt iūcta deo inſepabiliter: q̄a
ñ ō facili ſepat̄. Inq̄namēti extranea. ſ. mortalis
peccati. Salus mor. i. ſaluti feros faciēs mores:
finis ꝑceptor. i. ꝯſūmatio ſumma actionū bonar
id eſt ꝑfectiſſima ⁊c̄. ❡ §. IIII.

De excellentia chari/

tatis. Nota ꝙ ait apl's. i. Cori. xij. Poſt dona plu
ra ſpūalia enumerata. Adhuc excellentiorē viā
vobis demōſtro: vbi totū ſequens capitulū. xiij.
ponit in cōmendationē charitatis: ſic ipm̄ termi/
nat: maior hor ē charitas. Circa q̄d ſciendum ꝙ
charitas ē maior oibus dōis ſpūalibus in qua/
tuor: vt ibi oñditur. Primo de neceſſitate: Secū
do in opoſitate. Tertio in durabilitate. Quarto ī
dignitate vel nobilitate. Primo igit̄ charitas eſt
magis neceſſaria ad ſalutē. Nā alia dona ſpūa/
lia ſine ipa nihil valent ad ſalutē: ⁊ ipa ſufficit ad
ſalutē ſine pluribus ex eis. Vñ ponit apl's grā ꝑ
dicationis eminentē de diuinis. ⁊ hec eſt lingua
angelica: vel de naturalibus ⁊ moralib᷒: ⁊ hec eſt
lingua hūana: aut delectantē: ⁊ hec ē hūana: aut
intrinſecus mouentē ad bonū: ⁊ hec ē angelica:
ibi. Si linguis ⁊c̄. Ponit ꝓphetiā. i. ꝑcognitionē
futuror ꝯtingentiū: vel occultar rer ꝑñtiū vel ꝑ
teritar. Et nouerim oīa myſteria. i. occulta ſecre
ta ſcripturar ſacrar. Et oēm ſciam: vt naturalē:
rōnalē: ⁊ moralē. Itē ponit opationē miraculor
ibi. Si hūero oēm fidē ⁊c̄. Elemoſynar largitio
nē ibi. Si diſtribuero. Martyriū. Si tradidero
corpus ⁊c̄. oīa iſta magna dona dei dicit: ⁊ tñ ſine
charitate nil ꝓdeſſe. ſ. ad vitā eternā. Qr aūt ſine
charitate nō poſſit eſſe aliq̄ vera virtus: ſic ꝓbat
b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxij. ar. vij. Virtus ordinat̄ ad bo
nū. Bonum aūt ꝑncipaliter eſt finis. Nā ea que
ſunt ad finē nō dicūtur bona: niſi in ordine ad
finē. Sicut aūt duplex ē finis: vn᷒ vltimus: ali᷒
primus. Ita duplex ē bonū: vnū q̄d ē ꝑncipale
bonū hois. ſ. dō frui: ſm̄ illud ps. lxxij. Mihi ad
herere deo bonū ē. Et ad h̄ ordinat̄ hō ꝑ chari/
tatē. Bonū aūt ſcōariū ⁊ q̄ſi ꝑticulare hois pōt
eſſe duplex. vnū quidē q̄d eſt vere bonū: vtpote
ordīabile q̄tū eſt in ſe ad ꝑncipale bonū q̄d ē vl
timus finis. Aliud aūt ē bonū apparēs: ⁊ ñ ver:
qꝛ abducit a finali bono. Sic igit̄ patet ꝙ v̄tus
vera ē ſimpl'r illa q̄ ordinat ad ꝑncipale bonum
hois: ſicut ēt ph's dicit i. viij. ethi. ꝙ v̄tus ē diſpō
ꝑfecti ad optimū. Et ſic nulla vera v̄tus pōt eē ſi
ne charitate. Sꝫ ſi accipiat̄ virtus ſecundū ꝙ ē
in ordine ad aliquē finem ꝑticularem: ſic pōt eē

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliq̄ v̄tus ſı̄ charitate: inquātū ordiatur ad ali/
qđ pticulare bonū. Illđ aūt bonū pticulare: ſi
ſit verꝫ bonū: puta ꝯſeruatio ciuitatis: vel aliqđ
hꝰ: erit q̄dē vera v̄tus: ſꝫ impfecta: ſi non refera
tur ad finale: ⁊ pfectū bonū. ſ. deū ⁊ ſic ſumitur:
cū dr̄: ꝙ v̄tutibus romāi meruerūt īpiū. xxviij.
q. ij. §. ex his. Cū tn̄ eēnt infideles: ⁊ ſı̄ charitate.
Si aūt illđ pticulare bonū nō ſit verꝫ bonū: ſed
apparēs virtus: q̄ ordinatur ad illđ: nō eēt vera
virtus: ſꝫ falſa: hn̄s ſimilitudinē v̄tutis: ſicut nō
eſt vera v̄tusʼ tpantia auarorū: q̄ ſe cohibent ab
eſu ſūptuoſaꝝ rerū: ne expendāt. Et falſa fortitu
do: q̄ multi mortis picula ſubeūt ꝓpter lucꝝ. Itē
ſꝫ. b. Tho. vbi ſupra. Actus alicuius carētis cha
ritate pōt eē duplex: Uno mō ſcđm hoc ꝙ chari
tate caret: id eſt ſcđm petm̄ aliqđ: in quo ē: vt in
fidelitate: ⁊ hꝰ. Et ſic ſp ē actus malus: ⁊ peccatū.
Alio mō non ſcđm id qđ charitate caret: ſꝫ ſcđm
aliqđ donū dei: vt fidē: ſpem: vel etiā bonū na/
ture: ſicut infidelis: vel etiā fidelis: ſꝫ malus: cuꝫ
dat elemoſynā ex cōpaſſiōe ad pauperē: vnde et
ſi nō meritorius q2 extra charitatē: n̄ tn̄ dignus
pena: ſꝫ aliq̄ bono tpali. Sic ergo ſimplr̄ nulla ē
vera v̄tus: nec aliq̄s actus vere v̄tuoſus ſı̄ cha/
ritate. Et pp̄ h̄ dicit ꝓſper de pe. di. ij. ꝙ charitas
dr̄ via ab aplo: q2 ſicut ſine via n̄ pn̄t hoīes ābu/
lare: ſic ſine charitate pn̄t hoīes errare n̄ ad pr̄iaꝫ
ire. ¶ Scđo charitas eſt maior ꝑ oppoſita. Oīa
enim bona opa a charitate ꝓcedūt. Un̄. b. Greg.
Nō pōt ramꝰ pferre fructū boni opis: niſi māſe
rit in radice charitatis. Un̄ ipa compat̄ igni: qui
maxīe ē actꝰ. Lu. xij. ait xp̄s. Ignē veni mittere ī
terrā. Et ꝙ volo: niſi vt ardeat. Et ſpūs ſctūs ap/
paruit ſup aplos in linguis igneis. Act. ij. Hec
ē figurata ꝑ ignē quē deus mādauit in altari ſp
ardere q2 in corde ſp dꝫ eē charitatꝭ feruor. Sꝫ
⁊ cor nr̄m ad modū flāme ignis formatū ē. Au.
de pe. di. ij. Si ſmo meꝰ inuenit in vobis aliquaꝫ
ſcintillā gratuiti amoꝛ: ipam inflate: ad augēdā
ipaꝫ vos ꝓuocate: vt cū venerit ⁊ digniſſimā flā
mā fecerit: oīm cupiditatū ligna ꝯſumat. Qꝫ aūt
ab ipa ꝓcedāt oīa bona opa ⁊ caueant̄ mala: oſtē
dit aplꝰ ꝑ exēpla in q̄buſdā dicēs: Charitas pa/
tiēs ē: benigna ē ⁊c̄. vbi ponūt̄. xv. gradus opꝝ.
Et idē pōt dici de alijs opibꝰ. Pro cuiꝰ declaratōe
dicit. b. Tho. vbi ſupra: ꝙ v̄tus vel ars ad quē ꝑ/
tinet finis vltimꝰ impat v̄tutibꝰ vel artibꝰ ad q̄s
ptinēt alij fines ſcđarij. Sic ars militaris impat
eq̄ſtri: q2 eq̄ſtris ordinat̄ ad militarē. Cū igit̄ cha
ritas ordinet hoīem ad vltimū finē hūane vite. ſ.
ad btitudinē pfectā: iđ extēdit ſe ad actꝰ totiꝰ hūa
ne vite ꝑ modū impij: n̄ aūt q̄ſi eliciēs actus oēs
v̄tutū. Item ſm. b. Amb. dr̄ charitas forma ⁊ mr̄
v̄tutū: qđ ſm. b. tho. n̄ ē intelligēdū ꝙ ſit forma
exēplariter nec ēt eēntialiter: ſꝫ magis effectiue:
in q̄tū. ſ. inducit ad opa ſeu impat alijs actibus
v̄tutū: ſicut forma ē ꝑncipiū opandi. Compat̄ ēt
radici ⁊ fūdamēto: in q̄tū v̄tutes oēs ex ea ſu/
ſtētant̄ ⁊ nutriūtur: ⁊ h̄ ſm rōnem cauſe materia
lis. Aplꝰ ad Eph. iij. In charitate radicati ⁊ fun
dati: de pe. di. ij. Quia radix oīm bonoꝝ ē chari/
tas: ⁊ radix oīm maloꝝ ē cupiditas: niſi fuerit
vna euulſa n̄ pōt alia plātari. Et cū dr̄ q2 oīa cre
dit: intelligit̄ credēda: ⁊ ſperat ſperāda ⁊ non al̄.
¶ Tertio charitas ē maior duratione. Qđ notat
aplꝰ. i. Corin. xiij. dicēs. Charitas nunq̄ꝫ excidit.
Qđ pōt exponi triplr̄. Primo q2 nunq̄ꝫ cadit in
petm̄ mortale. Qđ ē verꝫ ꝯiunctum: dū. ſ. q̄s ꝑma
net in charitate. Et pōt intelligi dictū Gre. d̄ pe.
di. ij. Fortis ē vt mors dilectio: q2 mentē qua ſe
mel cepit: a dilectione mundi funditus extinguit.
Secūdo mō de pfecta charitate ꝯfirmata: ſicut
habuerūt apli ꝑ aduentū ſpūs ſancti: ⁊ ſāctifica/
ti in vtero q̄ tn̄ pauciſſimis ꝯfert̄. Tertio ⁊ ꝓprie
q̄tū ad actu ſuū: q̄ eſt poſt mortē n̄ deficit ſꝫ pfici
tur: n̄ ſic de alijs donis dei ⁊ v̄tutibus. Nā vt ibi
ſcribit aplꝰ donū linguaꝝ ibi ceſſabit: q2 aīe nō
loquūtur vocaliter. Corpa aūt glorificata vtiq̄ꝫ
loquētur laudes diuinas: ſꝫ n̄ ſicut nūc. ſ. ex aſpi
ratione ⁊ reſpiratione: ſeu repcuſſione aeris: q2
aer ibi n̄ erit: ſed alio mō ex vno idiomate. Pro/
phetie oīo ceſſabūt. Scīa acq̄ſita deſtruet̄: n̄ q̄tū
ad hītū: ſꝫ q̄tuꝫ ad modū ſciēdi: q̄ n̄ erit ꝑ diſcur
ſū rōnis: vt nūc. Fides ⁊ ſpes ex toto ceſſabunt.
Uirtutes morales ibi remanebūt: q̄tum ad ha/
bitū: ſꝫ n̄ q̄tum ad eundē actū: q2 n̄ ſunt ibi picu
la mortis: ⁊ delectabilia ciboꝝ ⁊ venereoꝝ: q̄ ſūt
materia ipaꝝ v̄tutū. Charitas v̄o nūquā excidit
q2 cū incipiat hic n̄ deficit in alia vita: vt fides: ſꝫ
pficitur in pr̄ia. Quarto charitas ē maior in no/
bilitate: ⁊ pfectione. Menſurat̄. n. hūanum me/
ritū ſm charitatē. Nā ſm ꝙ hō facit opus bonū
cū maiori charitate: ſic magis meret̄: ⁊ ꝯñter ex/
inde recipit maius p̄miū eēntiale. Un̄ figurat̄ ꝑ
auꝝ qđ eſt p̄cioſius omni metallo: ⁊ mēſura p̄cio
ſitatis alioꝝ. Nā tanto vnūq̄đq̄ ē p̄cioſius: q̄to
plus auri valꝫ. Apoca. iij. Suadeo tibi emere au
rū ignitū. i. feruentē charitatē: vt locuplex ſias.
In huius figurā nıl erat in tēplo qđ auro n̄ tege
retur. i. in eccl̄a. iij. Reg. vi. Qꝫ autē charitas ſit
nobilior alijs v̄tutibꝰ ſic ꝓbat. b. Tho. vbi ſupra:
ar. vi. Cū bonū in hūanis actibꝰ attendat̄: ſm ꝙ
regulatur debita regula neceſſe ē ꝙ v̄tus huma
na q̄ eſt ꝑncipiū bonoꝝ actuū ꝯſiſtat in attingen/
do regulā hūanoꝝ actuū. Duplex aūt eſt regula
hūanoꝝ actuū. ſ. rō hūana: ⁊ deus. Sed deus eſt
p̄ma regula: a qua etiā hūana rō ē regulāda. Et
iđ v̄tutes theologice q̄ ꝯſiſtunt in attingēdo illā
p̄mā regulā: eo ꝙ eaꝝ obiectū ē deꝰ ſūt excellētio
res v̄tutibus moralibꝰ ⁊ intellectualibꝰ q̄ ꝯſiſtūt
in attingēdo rōnem hūanā. Et pp̄ hec ēt oꝫ: ꝙ in
ter oēs theologicas illa ſit potior: q̄ magis deum
attingit. Semp aūt id qđ ē per ſe: ē magis q̄ꝫ id
qđ eſt ꝑ aliud. Fides aūt ⁊ ſpes attingūt deū: ſm
ꝙ ex ipſo nobis ꝓuenit: vel ꝯgnitio veri: vel ade/
ptio boni. Sꝫ charitas attingit ipm̄ deū: vt ī ipo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſiſtat:nõ vt ex eo nobis ꝑueniat. Et iõ charitas ē
excellentioꝛ fide ⁊ ſpe:⁊ ꝯiter alijs. Sicut ⁊ pru
dentia:q̄ attingit rõnem ſcḋm ſe:excellentioꝛ eſt q̄z
alie virtutes moꝛales:q̄ attingunt rõnem:ſcḋm q̄
mediū ex ea ꝯſtituūt in opibus vel paſſionibus
hūanis. Nõ obſtat q̄ fides ꝑ dilectionē opatur:
vt dr̄ ad Gal. v. Et maīꝰ ſolz eſſe id qḋ opaṫ:q̄z id
ꝑ qḋ opatur:q2 hoc ē veꝝ qñ qs opatur: vt ꝑ in/
ſtrumentum:vt dñs ꝑ ſeruū. Non aūt ſic opatur
fides ꝑ charitatē:ſed ſicut opaṫ res ꝑ foꝛmā ſuā
Dr̄ charitas mater ꝟtutū:q2 ſicut mr̄ ex alio en/
te ꝯcipit:ita charitas ex appetitu vltimi finis ꝯci
pit actus aliaꝝ virtutū impando ipis. Dr̄ etiā fi/
nis virtutū q2 oēs ꝟtutes oꝛdinat ad finem ſuū
Vñ apl̄s compando ipas theologicas ad inuicē
dicit. Nūc manēt ⁊c̄. Act'. xiij. Charitas etiaz eſt
in oī natura intellectiua:diuina vz āgelica ⁊ hūa
na. Itē omni locoꝝ gñe.i.in celo:in mūdo:in in/
ferno:⁊ in purgatoꝛio:ñ ſic de alijs. In hꝰ cõmen
datõnē dicit pſper de pe.di.ij. Si dilectionē deo
exhibeamꝰ ⁊ primo de coꝛde puro:ꝯſciā bona:ſi
de ñ ficta:facile pctõ reſiſtimus:hõis oībus abū
damus:ſeculi blādimēta ꝯtēnimus:⁊ q̄ difficilia
ſūt:⁊ aſpa hūane fragilitati:cū dilectõe ſupamꝰ
Ad cõmendationē charitatis.b. Gre.in.x.li.mo
raľ.tractās illud Job.xi.c. Multiplex ſit lex eiꝰ
i.dei:ſic ait. Lex dei q̄ charitas eſt multiplex dr̄:
q2 cum vna eadēq̄z ſit charitas:ſi mētē bñ cepit:
hāc ad inumera opa mltifoꝛmiter accēdit. Cuiꝰ
diuerſitatē breuiter exp̄mimꝰ:ſi in electis ſingu
lis bona illiꝰ pſtringēdo numeremꝰ. Hec nāq̄z ꝑ
abel ⁊ electa dei mūera obtulit:⁊ frīs gladiū nõ
reluctādo tolerauit. Hec enoch inter hoīes viue
re ſpūaliter docuit in ſublimē vitā etiā coꝛpaliṫ
abſtraxit. Hec Noe deſpectis oībus ſolū deo
placabilē oñdit:atq̄z in arche fabricā ſtudio lõgi
laboꝛis exercuit:⁊ mūdo ſupſtitē ꝑ ope exercen/
do fuauit. Hec in Sem ⁊ Japhet hūiliter veren
da p̄ris erubuit ⁊ ſupiecto doꝛſis pallio:q̄ nõ vi
debat:abſcõdit. Hec abrahe dexterā: q2 ad moꝛ
tē filij ſui extraxit:hinc plem inumere gentis pa
trē fecit. Hec Iſaac mentē:q2 ſemꝑ mundiciā te
nuit:⁊ calligātibus etate oculis ad vidēda lõge
pꝰ ventura dilatauit. Hec Jacob cõpulit:amiſ
ſū bonū filiū medullitus gemere ⁊ prauoꝝ filio/
rū p̄ntiā eq̄nimiter tolerare. Hec Joſeph docuit
a frībus venundatū:⁊ libertate aī mīme fracta:
ſeruitiū ꝑpeti:⁊ eiſdē frībus poſt mentē ñ elataz
dñari:ſeu p̄ncipari. Hec Moiſen delinq̄nte po/
pulo:⁊ vſq̄z ad petitionē moꝛtis in p̄cibꝰ ſtrauit:⁊
vſq̄z ad interfectionē populi ſtudio erexit. Hinc
Phinees brachiū in vltione peccantiū erexit:vt
arrepto gladio coeūtes trāſfigeret: ⁊ irā dñi ira
ti placaret. Hec Joſue exploratoꝛē docuit vt p̄us
ꝯtra falſiloquos ciues veritatē verbo defēderet:
⁊ hāc primo ⁊ gladio hoſtes alligaret. Hec Sa
muel in p̄ncipatu humilē ꝓbuit:⁊ integꝝ in deie/
ctiõne fuauit. Qui cū pſequentē ſe plebē diligēt

ipſe ſibi teſtimoniū extitit:q2 culmē:ex quo deie
ctus ē ñ amauit. Hec Dauid apud iniquū reges
ex hūilitate cõmouit ad fugā: ⁊ pietate repleuit
ad veniā:ne.ſ.occideret ſaul cū potuit. Hec Na
than ⁊ ꝯtra peccantē regē in auctem libere icre
pationis ſuſtulit:⁊ cū regis culpa deeſſet in peti/
tione hūiliter ſtrauit. Hec ꝑ Iſaiam nuditate car
nis ñ erubuit:⁊ ſubducto carnali velamine my/
ſteria ſupna penetrauit. Hec Helyaz q2 ſeruoꝛis
zelo viuere ſpūaliter docuit:ad vitā quoq̄z ⁊ coꝛ
poꝛaliter abſtraxit. Hec Heliſeū: q2 mgr̄m dili/
gere ſuppliciter inſtituit:mgr̄i ſpiritu dupliciter
impleuit. Per hanc Hieremias ne in egyptū po
pulus deſcēderet reſtitit. Sz tñ inobedietes dili
gens ꝯdeſcendit ppl̄s ⁊ ipſe deſcendit. Hec Eze/
chielē:q2 prius a terrenis deſiderijs ſuſtulit: ga
poſt in eius anno capitis ī aere liberauit. Hec in
Danielē:q2 a regijs dapibus gulā compeſcuit:ei
eſurientiū oꝛa leonū clauſit. Hec tribus pueri
q2 in tranquillitate poſitis incēdia vicioꝝ ſubdi
dit:⁊ tribulationis tp̄e flāmas in foꝛnace tēpera
uit. Hec in Petro q̄ minis terrentiū p̄ncipū foꝛ/
titer reſtitit:⁊ in circūciſione ſubmouēda minoꝝ
verba hūiliter audiuit. Hec in Paulo ⁊ manus
pſequentiū hūiliter ptulit:⁊ tñ in circūciſiõis ne
gocio lõge ſe imperijs prioꝝ ſenſum audēter in/
crepauit. Hec omnia.b. Greg.ibi.

¶ De charitate q̄ſtum ad eius ſubiectum.c.ij.

Viſo de charitate
ſcḋm ſe. Nūc agēdū ē de ea. Primo q̄ſtū
ad eius obiectū. Tertio q̄ſtū ad eius
p̄ceptū. Quarto q̄ſtū ad eius actū. Et q̄libet ꝯſi/
deratio haꝝ hēbit ſuū capitulū. Primo ḡ de eius
ſubiecto:qḋ eſt illud. Et ſi ex infuſione cauſeṫ in
eo:vel in actibus nr̄is. Et ſi infūdaṫ ſcḋm q̄ſtitatez
naturaliū. ¶ Quātū ad primū dicit.b. Tho.2ª2ᵉ
q.xxiiij. q̄ charitas ē in potētia volūtatis: ſicut
in ſubiecto. Et rõ eſt: q2 cū duplex ſit appetitꝰ.ſ.
ſenſitiuꝰ:⁊ intellectiuꝰ:q dr̄ volūtas:vtriuſq̄z ob
iectū ē bonū:ſz diuerſimode. Nā obiectū appe/
titus ſenſitiui ē bonū ſenſibile:ſeu ꝑ ſenſū appre
henſū. Obiectū aūt volūtatis ē bonū ſub cõi rõ
ne boni:put ē apprehēſibile ab intellectu. Chari
tatis āt obiectū ñ ē aliqḋ bonū ſēſibile: ſz bonū
diuinū:qḋ ſolū intellectu cognoſciṫ:⁊ iõ charita
tis ſubiectū ñ ē appetitꝰ ſenſitiuꝰ:ſz intellectualis
Nõ ē āt in rõe:ſicut in ſubiecto : q2 rõ ñ ē regl̄a
charitatꝭ:ſic hūanaꝝ ꝟtutū:ſz regulaṫ a dei ſapiā
⁊ excedit regulā rõnis hūane:ſcḋm illud Ephe.iij.
Supeminētē ſcīe charitatē xp̄i. Cātur aūt chari
tas in nobis:ñ ꝑ actus nr̄os:ſz ꝑ infuſionē:qḋ in
nuit apl̄s ad Ro.v.dicēs. Charitas dei diffuſa ē
ī coꝛdibꝰ nr̄is ꝑ ſpm̄ ſctm̄ ⁊c̄. Qḋ ſic ꝓbat.b. Tho.
vbi ſupra.ar.ij. Charitas ē q̄dā amicitia hoīs ad
deū:fūdata ſup cõicatione eterne beatitudinis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Hec aūt cōicatio non eſt ſm bona naturalia: ſed
ſm dona gratuita: quia vt dr̄ ad Ro. vi. Gr̄a dei
vita eterna. Vñ ⁊ ipſa charitas facultatē nature
excedit. Que aūt excedit nature facultatē: n̄ poteſt
eſſe naturalem: neqȝ p potētias naturales acq̄ſitū.
Vñ charitas n̄ pōt nobis naturaliter ineſſe: neqȝ
de iure naturali eſſe acq̄ſita: ſed p infuſionē ſpi/
ritus ſancti: q eſt amor pr̄is ⁊ filij: cuius ꝑticipa/
tio in nobis ē ipſa charitas creata. Quāuis autē
deus ſm ſe maxīe ſit diligibilis: q2 ſūme bonus:
⁊ in q̄tum eſt obiectū beatitudinis: tn̄ non h̄ mō
ē maxime diligibilis a nobis p inclinationē affe
ctus nr̄i ad ſenſibilia bona. Sicut ⁊ deus de ſe ē
maxime cognoſcibilis: non tn̄ a nobis ꝓpter de
fectū noſtre cognitionis: q depēdet a rebus ſen/
ſibilibus. Reqritur igitur ad deū diligēdū: ma/
xime q̄ infūdatur charitas. Nō obſtat etiam q̄
dr̄ charitas ꝓcedere de corde puro: ⁊ ꝯſcietia bo
na: ⁊ fide nō ficta. Vel ſm Aug q̄ timor introdu
cit charitatē: hec enim intelligutur: q2 hi⁹ actus
diſponūt hoīem ad recipiendū charitatis infuſi
onem: nō q̄ cauſant: vel quia excitāt charitatis
actū. ¶ Item nota q̄ charitas nō infūditur ſm
q̄titatem naturaliū: vt. ſ. q habȝ meliora natura
lia ille plus recipiat: ſȝ ſm dei bn̄placitum: ſcdm
illud. i. ad Corin. xij. Hec oīa opatur vnus atqȝ
idē ſpūs diuidens ſingulis put vult: qd̄ probat
b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. vbi ſupra: ſic. Uniuſcuiuſqȝ q̄titas
depēdet a ꝓpria cā. Cā aūt n̄ pducit effectū maio
rem ſe. Charitas aūt cū ſupexcedat ꝓportionē
hūane nature nō dependet ex aliqua cā natura/
li: ſed ex ſola gr̄a ſpūs ſancti cā infūdentis. Et iō
q̄titas charitatis nō depēdet ex ꝯditione natu/
re: vel ex capacitate naturalis v̄tutis: ſed ſolū ex
volūtate ſpūs ſancti: diſtribuens ſua dona put
vult. Vñ ad Ephe. iiij. dr̄. Unicuiqȝ nr̄m data eſt
gr̄a ſm menſurā donatōis xp̄i. Non obſtat qd̄
dr̄. Mat. xxv. Dedit vnicuiqȝ ſm ꝓpriā virtutem
Nā illa v̄tus ſm quā dat de⁹ dona ſua eſt diſpo
ſitio vel prepatio ꝓcedens: ſiue conatus gr̄am ac
cipiētis. Et hāc etiā diſpoſitionē vel conatū pue
nit ſpūs ſanctus: mouens mentē hoīs plus vel
minus ſm ſuam volūtatem. ¶ §. I.

De augmento chari

tatis: ſi augeatur: ⁊ quō. Si p quēlibet actū bo/
nū: ſi in infinitū augeẽ. Quantū ad primū ſcien/
dum ſm. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxiij. q̄ charitas augeri
pōt. Vñ Aug. ſup Jo. Charitas mereẽ augeri: vt
aucta mereaẽ pfici. Quod verū eſt de charitate
vie. Cuius rō eſt. Ex hoc dicimur viatores: q̄ in
deū tendimus: q eſt vltimus finis nr̄e beatitudi
nis. In hac aūt via tanto magis ꝓcedimus: q̄to
magis deo appropinq̄mus: cui n̄ appropinq̄tur
paſſibus corpis: ſȝ affectibus mētis. Hanc autē
appropinquationē facit charitas: q2 p ipſam mēs
deo vniẽ. Et iō de rōne charitatis vie ē: vt poſſit
augeri. Si. n. non poſſet augeri: iam ceſſaret vie
ꝓceſſus. Et ideo apl's. i. Corin. xij. Charitatē viā
noīat dicens. Adhuc excellentiorē viā vobis de
monſtro. Et nota q̄ cū duplex ſit q̄titas dimen/
ſiua. ſ. ⁊ virtualis. Charitati nō ꝯuenit dimēſiua
ſed v̄tualis. Sed hec q̄titas v̄tualis attēditur n̄
ſolū ſm numerū obiectoꝝ: vt. ſ. plura vel paucio
ra diligātur. Nā minima charitas diligit omnia
q̄ ſūt ex charitate diligēda: ſed etiā ſm intētionē
actus: ⁊ vt mag. s vel minus aliqd diligaẽ. Et ſm
h̄ dr̄ augeri. ¶ Item q̄uis charitas ſit in ſūmo:
in q̄tum obiectū eius eſt ſūmum bonū. i. deus: n̄
tn̄ omnis charitas ē in ſūmo: q̄tum ad actū ei⁹:
hec. b. Tho. Sed idē ꝓbatur de pe. di. ij. p plura
capitula. Et pcipue illud Hiero. Charitas in qui
buſdam pfecta eſt: in quibuſdā impfecta. Perfe
ctiſſima aūt in hac vita hr̄i non pōt. Et iteꝝ. Ne/
mo repēte fit ſūmus: ſȝ a minimis quiſqȝ incho/
at: vt ad maiora ꝑueniat. Augetur aūt eēntialiẽ
charitas in ſubiecto: nō q̄ eſſe incipiat: vel q̄ eē
deſinat in ſubiecto: ſeu p additionem charitatis
ad charitatē: ſicut quidā dixerūt. Sȝ ſolū p hoc
q̄ ſubiectū magis ac magis pticipat charitatē. i.
ſm q̄ magis reduciẽ in actū ei⁹: ⁊ magis ſubdiẽ
illi. Hic. n. eſt modus ꝓprius augmētī cuiuſlibȝ
forme que intēditur: eo q̄ eē h⁹ forme totaliter
ꝯſiſtit in eo q̄ inheret ſuſceptibili. Et ideo cū ma
gnitudo rei ꝯſeq̄tur eſſe ipſius: formā eſſe maio/
rem hoc eſt eā magis ineſſe ſuſceptibili: nō autē
alia formaȝ aduenire. Sic igitur charitas augeẽ
p hoc q̄ intēditur in ſubiecto. Et hoc ē ipſam au
geri ſm eſſentiā. Et hoc ē pfectius pticipare ſili/
tudinē ſpūs ſancti aīam. ¶ Quantu ad ſecundū
dicit. b. Tho. vbi ſupra: q̄ non p quēlibet actum
bonū augetur charitas: ſȝ diſponit ad augmētū
Augmentū enim ſpūale charitatis ē ſiſe quodā
modo augmēto corpali. Augmentū aūt corpale
in aīalibus ⁊ plātis nō eſt motus ꝯtinuus: ita. ſ.
q̄ ſi tn̄ augetur in tanto tpe neceſſe ſit q̄ ꝓporti
onaliter in qualibet pte illius tpis aliqd adauge
atur: ſicut ꝯtingit in motu locali. Sed p aliquod
tps natura opatur diſponēs ad augmentum: etiā
nihil agens actu: ⁊ poſtmodū ꝓducit ad effectū
id qd̄ diſpoſuerat augēdo plātam in actu. Ita ēt
in quolibet actu charitatis: charitas augeẽ: ſed
quilibet actus charitatis diſponit ad charitatis
augmentū: ita q̄ ex vno actu charitatis hō red/
ditur ꝓmptior ad agendū ſm charitatē: ⁊ habili
tate creſcente hō ꝓrumpit in feruentiorē dilecti/
onis hr̄tum quouſqȝ teneẽ ad charitatis pfectū:
⁊ tūc charitas augeẽ in actu. Et nota q̄ ſicut qli
bet actus charitatis mereẽ vitā eternā: n̄ quidē
ſtatim: ſed tpe ſuo accipiendā. Ita ⁊ qlibet actus
charitatis mereẽ augmentū charitatis nō ſtatim
ſed tpe ſuo fiendā. Item cū dicit. b. Greg. In via
dei ſtare ē retrocedē. Sciēdū q̄ i via dei pcediẽ
non ſolū dū actu charitas augeẽ: ſed etiā dū di/
ſponitur ad augmentū. Sic etiā pōt dici retroce
di in via dei: dum per venialia diſponitur qs ad

amiſſionē eius quod ſit p mortale. ¶ Quātū ad tertiū ſciendū ꝙ ſpē ī via pōt magis ac mag' augeri charitas. Pro cuius declaratiōe dicit.b.Tho. vbi ſupra: ꝙ terminus augmēti alicuius forme pōt prefigi tripliciter. Uno mō ex rōne ipſius forme que habet terminatā menſuram ad quā cū pventū fuerit: non pōt vltra. Et ſi vltra pceſſum fuerit: pvenitur ad aliā formā: ſicut patet in pallore cuius terminos p ꝯtinuam alteratione aliqs tranſit: vel ad albedinē: vel ad nigredinē perueniens. Secūdo modo ex pte agētis: cuius virtus nō ſe extendit ad alterius augendū formaꝫ in ſubiecto. Tertio mō ex pte ſubiecti: qð non eſt capax maioris pfectionis. Nullo aūt hoꝝ modo rū imponit̄ terminus augmēto charitatis in via. Ipſa.n.charitas ſm rōnem ppꝛie ſpēi terminum augmēti non hꝫ. Eſt.n.pticipatio quedā infinite charitatis: que eſt ſpūs ſanctus. Silr etiam cā agens charitatē eſt infinite virtutis.ſ.deus. Similiter ex pte ſubiecti terminus huic augmēto pfigi non pōt: qꝛ ſemp charitate excreſcēte: ſemp creſcit habilitas ad alteri' augmentū. Unde relinquitur ꝙ charitatis augmēto nullus termin' pfigi poſſit in via. Quāuis.n.augmentū charitatis ſit ad aliquē finē: ille tñ finis n̄ eſt in hac vita: ſꝫ futura. Hic autē ſemp capacitas creature ſpūalis augetur per charitatē: qꝛ per ipſam coꝛ dilatat̄: ꝛ ideo adhuc vlterius manet habilitas ad mai' augmentum. ¶ §.II.

De gradibus charitatis

qui tres aſſignātur.ſ.incipiens': pficiēs: ꝛ pficiens ſeu pfectus. Hos ponit.b.Aug. ſup epl'am canonicā Jo. dicens. Charitas cū fuerit nata: nutrit̄. Cū fuerit nutritā: roboꝛat̄. Cū fuerit roborata: pficitur: de pe.di.ij.ſi qs habuerit. Primū enim ptinet ad incipiētes. Secundū ad pficientes. Tertiū ad pfectos. Pro cuius declaratione dicit.b.Tho.2ª 2ᵉ.q.xxiiij. Q̄ ſpūale augmētum charitatis ꝯſiderari pōt: q̄ztum ad aliqd ſile: ſm coꝛpale augmētū: qð quidē q̄uis ad plurimas ptes diſtingui poſſit: hꝫ tñ aliquas determīatas diſtinctiōes: ſm determīatas actiones vel ſtudia ad que hō pducitur p augmentū: ſicut infantil' etas dr̄ anteq̄ȝ hēat vſum rōnis: poſtea diſtinguitur alius ſtatus hoīs: qñ iā incipit loq ꝛ rōne vti. Tertius ſtatus ē pubertatis qñ iam incipit generare poſſe: ꝛ ſic inde quouſq̄ȝ pueniat̄ ad pfectū. Ita etiā diuerſi gradus charitatis diſtinguūtur ſm diuerſa ſtudia p que hō pducitur ad charitatis augmentū. Nā pmo quidem incūbit hoī ſtudiū pncipale ad recedendū a pctō ꝛ reſiſtenduꝫ ꝯcupiſcētijs eius: q̄ in ꝯriū charitatis mouēt. Et h̄ ptinet ad incipiētes in qbus charitas ē nutriēda vel fouēda ne coꝛrūpat̄. Secūdū ſtudiū ſuccedat vt hō pncipaliter intēdat ad hoc ꝙ ī bono pficiat. Et hoc ſtudiū ptinet ad pficientes: q ad huc pncipalr̄ intēdūt vt in eis charitas p augmētandū roboꝛetur. Tertiū ſtudiū ē vt hō ad hoc pncipaliter intēdat: vt deo inhereat ꝛ eo fruatur. Et hoc ptinet ad pfectos: q cupiūt diſſolui ꝛ eſſe cū xpo. Sicut etiā videmus in motu coꝛpali: ꝙ pmū eſt receſſus a termino a quo. Secūdum eſt appropinq̄tio ad aliū terminū. Tertiū ē quies in termino. De pmo auctas. Regnū celoꝝ vim patit̄ ꝛ violēti rapiūt illud. Mat.xi. Hec violētia ē reſiſtēdo paſſionib' ꝛ ꝯcupiſcētijs ꝛ tentationib'. Ja.iiij. Reſiſtite diabolo ꝛ fugiet a vobis. Figura. Exo. Qm̄ filijs iſrl' egreſſis de egypto ꝛ dura ſuitute pharaonis: poſt tranſitū maris rubꝛi: occurrerūt Amalechite pugnātes ꝯ eos. Sic recedētib' ð mūdo a ſuitute diaboli: p' mare ꝯtritōis occurrūt tēptatiōes: q̄ vincūtur pugnādo ꝛ alioꝝ orōnibus adiuti. Exēplum de.b. Bñdicto temptato in vrticis ſe ponēdo. De ſcðo auctoritas cāticoꝝ. Fulcite me floꝛibus.i.ſāctis deſiderijs: ſtipate me malis.i.virtutibus: qꝛ amoꝛe lāgueo. ps. Ibūt de virtute in virtutem. Figura in libꝛ Eſdre. Qn̄ reuerſi iſrahelite de babylonia: reedificabāt muros hieruſalē: tenētes vna manu gladiū ad defēdendū ſe cōtra aduerſarios: alia edificabāt. Exēplum de.b. Anthonio: qui diſcurrebat in viſitādo pr̄es ſicut apis: a ſingulis eligendo floꝛes v̄tutū. De tertio auctoꝛitas apl's. Ro. vij. Infelix ego homo quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis hu'. ps.xl. Queādmodum deſiderat ceruus ad fōtes aquarum ꝛc̄. Figura gen̄.xviij. Abꝛahe ſtāte in cōualli mābꝛe in feruoꝛe diei in hoſtio tabernaculi: apparuerūt ei tres viri quibus fecit cōuiuiū. Sic in hūilitatis valle moꝛātī: in magno feruoꝛe charitatis in hoſtio.i.deſiderio mētis apparēt diuina myſteria per cōtēplationē in qua mens cōuiuatur. Exēplum.b.dn̄ici qui pernoctabat in orōnibus deſiderio celeſtis patrie accēſus. Abūdāter flebat habēs multas dei reuelatiōes.ꝛc̄ ¶ §.III.

De perfectiōe charitatis.

Nota ꝙ triplex eſt pfectio charitatis: ſꝫ.b. Tho.2ª 2ᵉ.q.xxiiij. Prima eſt diuine eēntie. Secūda eſt ſupne pr̄ie ſeu triūphātis eccl'ie. Tertia eſt vie ſeu militātis eccl'ie. Prima pfectio in hoc cōſiſtit: vt diligatur aliqd q̄ztū diligibile ē. Deus aūt tātū eſt diligibilis q̄ztū ē bonus: bonū eni eſt obiectū amoꝛis. Bonitas āt dei eſt infinita. Unde ſeqtur ꝙ deus infinite diligibilis eſt. Nulla aūt creatura pōt diligere deuꝫ infinite: cū q̄libet virtus creata ſit finita. Nō aūt eſt finite virtutis nō pōt infinite opari. Et ſm hoc nullius creature pōt eſſe charitas pfecta: ſed ſoluꝫ charitas dei qua ſe ipm diligit. Math.v. Pater nr̄ celeſtis pfectus eſt.ſ.in dilectiōe de qua ibi loq̄batur. Secūda pfectio cōſiſtit in hoc ꝙ totum coꝛ hoīs ſeu affectus creature ſp actualiter feratur in deum: vt nil actu cogitet ꝛ amet niſi deū vel relatum in deū: et nūq̄ȝ ceſſet ab hoc actu. Et iſta eſt pfectio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

charitatis ſupne pr̃ie ſeu ſctoꝝ: nec eſt poſſibilis inſici ꝑpter diuerſas neccitates corꝑales ⁊ occupatiões vite pñtis in quibus non põt tunc actu cogitari de deo: vt in dormiẽdo ⁊ plura alia faciendo. De hac pfectiõe charitatis pr̃ie intelligitur illud apl̃i ad phil'.iij. Non ꝙ iam appbenderim aut pfectus ſim. Et .i.cori.xiij. Cũ venerit qḋ pfectũ eſt: euacuabitur qḋ ex pte eſt. Et illḋ b.aug. Perfectõ charitatis nulla cupiditas. Eſt.n.cupiditas affectus quicũqꝫ inordinatus: ſine quo in vita pñti nullus inuenitur niſi xp̃s et mater ei⁹: niſi per aliquã morulã. Tertia pfectio .ſ. charitatis vie: põt eẽ triplex. Prima ꝯſiſtit in hoc vt hõ ſtudiũ ſuũ deputet ad vacãdũ deo ⁊ rebus diuinis: ꝑtermiſſis alijs niſi in' q̃ztũ neceſſitas pñtis vite req̃rit. Et iſta ẽ pfectio charitatis poſſibilis in via: de qua .b.aug. Charitas cum ad perfectũ venit: dicit cupio diſſolui et eẽ cum xp̃o. Eſt alia perfectio charitatis viatorũ: que eſt cõis oĩbus hñtibus charitatẽ: que cõſiſtit in hoc ꝙ aliquis cor ſuũ totũ hitualr̃ põit in deo: ita .ſ. ꝙ nihil cogitet vel velit qḋ ſit diuine dilectiõi cõtrariũ. Hec .b.tho. De hac põt intelligi illud .i. Jo.iiij. Perfecta charitas foras mittit timorẽ .ſ. ſeruilẽ qui nõ ſtat cũ charitate q̃ztũcũqꝫ minima. Talis eniꝫ dolet de cõmiſſis ⁊ ꝑponit in futuruꝫ ab omibus abſtinere mortalibus ꝑpter deũ. Ad hoc etiã facit dictũ Hiero. de pe.di.ij. Charitas ĩ q̇buſdaꝫ perfecta eſt in q̇buſdã impfecta: perfectiſſima aũt in hac vita hr̃i nõ põt. Tertia pfectio .ſ. charitatis vie ẽ media inter vtrũqꝫ: q̃ .ſ. tendit ad p̃mã: non ſolũ ſuãdo mãdata dei qḋ ptinet ad ſcḋam: ſꝫ etiã obligãdo ſe ad ꝯſilia paupertatis: caſtitatis: ⁊ hĩ⁹. ḋ qua dr̃ Mat.xix. Si vis perfectus eẽ vade ⁊ vẽde oĩa que hẽs ⁊ da pauperibus: ⁊ ſeq̃re me. Vñ religio q̃ ordinat̃ ad p̃mã perfectionẽ dr̃ ſtat⁹ perfectionis. Jn decre. de pe.di.ij.§.hec q̃ de charitate. in glo. ponit̃ alia diſtinctio de perfectione charitatis vie: vꝫ perfectio q̃ ad ſufficientiã neceſſariã ad vitã eternã: de q̃ de pe.di.iij. talibus. Secũda perfectio q̃ ad efficientiã q̃ .ſ. ꝑducit̃ actus pfectionis .ſ. ꝑpoſitũ efficax ſuſtinẽdi martyriũ: de q̃ .b.Aug. Si q̇s hũerit tantã charitatẽ vt paratus ſit p fratribus mori: perfecta ẽ ĩ eo charitas. Tertia pfectio q̃ ad pſeuerantiã actualẽ in bono ḋ q̃ dicit Gra. in dicto.§.ꝙ intelligunt̃ auctes ille q̃ vident̃ dicere ꝙ charitatẽ hñs nõ poſſit peccare vt dicit .b.Aug. Radicata eſt charitas ſecurus eſto: nil mali ꝓcedere põt: de pe.di.ij. Et multa alia.

¶ §.IIII.

De amiſſione charitatis

videndũ ſi amitti poſſit. Si pfect⁹ ſubito amittit. Quãtũ ad p̃mũ: q̃ſtionẽ iſtã format mgr̃ ſen. in.iij.di.xi. Et Gra. de pe.di.ij. p totũ valde plixe eã pſequẽs. Vterqꝫ iducit plures auctes q̃ videntur dicere ꝙ ñ poſſit amitti: q̃s quidã male intelligentes: hoc aſſeruerunt. Sꝫ in ḣ ꝯcor. oẽs mgri ſen. cũ theologis oĩbus ⁊ Gra. cũ canoniſ. cũ etiã ꝙ charitas vie poſſit amitti ſimplr̃ loquẽdo: qḋ ꝓbat Gra. p plura exẽpla eoꝝ q̇ hũerũt charitatẽ valde pfectã: ⁊ tñ q̃ñ amiſert: lꝫ poſtea recuperunt p pñiam: vt exemplũ ade q̇ hũit pfectam charitatẽ: ⁊ moiſes q̇ eã amiſit pp diffidentiã ad aq̃s ꝯdictionis: ⁊ ſilr̃ aarõ ſcḋm Gra. exemplũ etiã dḋ q̇ ꝯmiſit adulteriũ ⁊ homicidiũ: de pe.di.ij.§. inducit. ⁊ c. hieronymi. ſi enim ingt. ⁊ c. gregorij. vbi oñdit lucifex cũ ſocijs in celo amiſiſſe charitatẽ. auctes aũt q̃ vident̃ ꝯtrariũ dicere .ſ. ꝙ non poſſit amitti: ſũt he .i. Corin.xiij. Charitas nunq̃ꝫ exci. b.au. charitas q̃ deſeri potuit: nunq̃ꝫ vẽa fuit. Jdẽ. Charitas ẽ fons ꝓprius ⁊ ſinglaris bonoꝝ: cui ñ cõicat alien⁹. alieni ſũt q̇ audiunt ſũt. Nõ noui vos. pſper. Cũ charitate nẽo peccare potuit ⁊ plura alia. Eſt aũt triplex modus rñdẽdi ad dictas auctes: ⁊ materiã q̃onis. p̃mus eſt mgr̃i ⁊ grãni: vꝫ ꝙ pñt itelligi dicte auctes de pfecta charitate: ⁊ tũc oꝫ ꝙ intelligat̃ pfecta charitas: q̃ pſeuerat ſemp vſqꝫ in finẽ: vel de pfecta ꝯfirmata p grãꝫ: eo mõ q̃ apl̃i p aduentũ .ſ.ſ. ⁊ ſctificati in vtero. Secũdus modus rñdendi ẽ glo. Jo. quẽ ſequtur Ray. cũ quibuſdã alijs .ſ. ꝙ dicte auctes intelligunt̃ ꝯiũctim .i. ꝙ hñs charitatẽ dũ ꝑmanet ĩ charitate ñ peccat .ſ. mortalr̃: ⁊ ſic expõit hiero. illud Jo.ij. Oĩs q̇ natus ẽ ex deo ñ peccat: dũ .ſ. ꝑmanet in tali natiuitate ſeu filiatiõe q̃ eſt p graꝫ de pe.diſt.ij. ſi enim ingt. Jllud tñ apl̃i. Charitas nũ. exci. intelligit̃ ꝙ ñ deficit: ſicut fides ⁊ ſpes in pr̃ia: ſꝫ ablata impfectione ei⁹: q̃ ñ eſt eẽntialiter: remanebit ⁊ act⁹ eius. Tertius mod⁹ dicẽdi ẽ ſcḋm Tho. 2ª 2ᵉ. q.xxiiij. q̇ ait ꝙ triplr̃ poſſum⁹ ꝯſiderare chari. vno mõ ex pte .ſ.ſ. mouẽtis aĩam ad diligendũ deũ: nã p chari .ſ.ſ. habitat in nobis. Et ex hac pte chari. hꝫ impeccabilitatẽ ex vtute .ſ.ſ. q̇ iſallibilit̃ opat̃ qḋcũqꝫ voluerit. vñ impoſſibile ẽ hec duo vera eẽ: ꝙ .ſ.ſ. velit aliquẽ mouere ad actũ chari. ⁊ ꝙ ipſe peccãdo char. amittat. Secũdo⁹ põt ꝯſiderari charitas ſcḋm ꝓpriã rõnem: ⁊ ſic chari. ñ põt niſi illud qḋ ptinet ad rõnem charitatis. vñ charitas nullo mõ põt peccare: ſicut nec calor põt ifrigidare: nec iniuſticia bñfacere. Tertio mõ põt ꝯſiderari chari. ex pte ſubiecti: qḋ eſt v̇tibile ſcḋm arbitrij libertatẽ: ⁊ q2 in via liberi arbi. ẽ v̇tibile ad malũ: ſicut ad bonũ: charitas põt amitti: ⁊ hñs chari. põt peccare. in pr̃ia q2 liberũ arbitriũ ñ eſt v̇tibile ad malũ: amitti ñ põt. Aſſignat aũt .b.Tho. pulchrã ⁊ ſubtilẽ rõnes ibi: q̃re ḣ peccare põt hñs chari. ⁊ libex arbi. v̇ti ad malũ: ⁊ nõ in pr̃ia. dicit .n. ꝙ compatio chari. ad hoc ſubiectũ põt attẽdi cũ ſcḋm vniuerſalẽ rõneꝫ qua compatur materia ad formã: ⁊ ſcḋm ſpalem rõneꝫ qua compat̃ hitus ad potẽtiã: ẽ aũt ḋ rõne forme ꝙ ſit in ſubiecto amiſſibiliter: q̃ñ nõ replet totaꝫ potẽtialitatẽ materie: ſicut pꝫ in formis gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ: q2 materia hoꝝ ſic recipit vnam formã ꝙ remanet in ea potẽtia ad aliã formam:

quaſi ñ repleta tota potētialitate materie p vnā
formā: ⁊ iō forma vna pōt amitti p acceptionem
alteriꝰ: ſicut mortuo aīali: deſtructa forma aīalis
.ſ. aīa ſenſitiua introducit̄ in illa materia forma
cadaueris: ⁊ ſic de alijs: ſ3 forma corpis celeſtis:
q2 replet totā potētialitatē maꝫie: ita ꝙ ñ rema-
net in ea potētia ad aliā formā inamiſſibilit̄ ineſt
vt in ſole: luna: ⁊ ſtellis: ſic ḡ charitas pꝫie: q2 re-
plet totā potētialitatē rōnalis mētis: in q̄tum .ſ.
oīs actualr̄ motꝰ ſp fert̄ i deū iamiſſibilit̄ hr̄. Cha
ritas aūt vie ñ ſic replet potētialitatē ſubiecti ſui
q2 ñ ſemp actu fert̄ in deū: vñ qñ actu in deū nō
fert̄: pōt aliqd mēti occurrere vñ charitas amit-
tat: aliā compatione .ſ. hītus ad potētiā ob breui-
tatem omitto. Ad auctēm Au. inductā .ſ. ꝙ chari
tas ñ eſt vera q̄ deſeri pōt: dicit ꝙ h̄ ē de ratione
charitatis: ꝙ ñ amittat̄ q̄tū ē ex ipſa: ſ3 tñ ex mu
tabilitate ſubiecti amitti̇t ꝯ ꝓpoſitū chari. Ad di
ctū Gre. ꝙ amor dei nūq̄ ē ocioſꝰ ⁊c. dic̄ ꝙ opat̄
ſp magna in ꝓpoſito: ſ3 ñ ſemp actu. ¶ §. V.

Per unū actuz pecca-

ti mortalis q̄ōcūq̄ ſit illud: chari. amitti̇t: nam p
quolib3 mortali fit hō dignꝰ morte eterna: iuxta
illō ad Ro. vi. Stipēdia peccati mors. ⁊ di. xxv.
§. al ea demū. S3 hñs charitatē: h3 meritū vite
eterne. Dicit .n. xps Jo. xiiij. Si qs diligit .m. dili
get a. p. m. ⁊ ego diligā illū: ⁊ manifeſtabo ei me
ipm: in q̄ manifeſta cōſiſtit vita eterna: vt hr̄ Jo.
xvij. Nullus aūt pōt eē dignꝰ ſimul vita eterna
⁊ mor. eter. vñ ſeqtur ꝙ p q̄cūq̄ mortali amittat̄
chari. vñ Hiero. in li. ꝯ Jouinianū: q̄ cōicatio lu
cis ⁊ tenebre xpi ⁊ belial: qm̄ ſicut dies ⁊ nox mi
ſceri nequeūt: ſic iuſticia ⁊ iniqtas pctm̄: ⁊ bona
opatio: xps ⁊ āti xps. Si ſuſcepimꝰ xpm in hoſpi
tio pectoris nr̄i: illico fugamꝰ diabolū. Si pecca-
uimus: ⁊ pctī ianuā ingreſſus fuerit diabolꝰ pri-
mus recedit xps: de pe. di. ij. ſi .n. ingt: xps aūt hr̄
in pectore mētis p chari. ⁊ diabolus p mor. pec.
Pro hꝰ declaratione dicit Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxiiij. ꝙ
vnūq̄ōq̄ p aliud ſupueniēs ꝯrariū tollat̄: qui-
libet aūt actus pctī mor. ꝯriatur chari. ſm̄ ꝓpriā
rōnem: q̄ ꝯſiſtit in hoc ꝙ deus diligat̄ ſup oīa: ⁊
ꝙ hō ſe totaliter ſubiiciat ei: oīa ſua referēdo in
ipm. Eſt igit̄ de rōe chari. vt ſic deū diligat: ꝙ in
oībus ſe velit ſubijcere: ⁊ p̄ceptor eius i oībus
regulā ſeq. ¶ Quicqd aūt ꝯrariat̄ p̄ceptis eius:
manifeſte ꝯriatur charitati. vñ illud tale de ſe h3
ꝙ chari. excludere poſſit: ⁊ ſiquidē charitas eſſ3
hītus acqſitꝰ ex v̄tute ſubiecti depēdens: ñ opor
teret ꝙ ſtatim p vnū actū ꝯrariū tolleret̄. actus
enim ñ directe ꝯrariat̄ hītui: ꝯſeruatio aūt habi
tus in ſubiecto ñ reqrit ꝯtinuitatē actus. vñ ſup
ueniēte ꝯrario actu: ñ ſtatim hītus acqſitus ex-
cludit̄: ſ3 actus cū ſit hītus infuſus depēdet ex
actione dei infūdētis: q ſic ſe h3 in infuſiōe ⁊ cō-
ſeruatiōe chari. ſicut ſol in illumiatione aeris: et
iō ſicut lumē ſtatim ceſſaret eſſe in aere cū aliqō
obſtaculū poneret̄ illūinationi ſolis: ita ⁊ chari.
ſtatim deficit eē in aīa: cū aliqō obſtaculū poni
tur influētie charitatis a deo in aīam. Manife-
ſtū eſt aūt ꝙ p qōlibet mortale q2 ꝯrariat diui-
nis p̄ceptis: ponit̄ p̄dicte infuſioni obſtaculū qa
ex hoc ipō ꝙ hō eligēdo p̄fert pctm̄ diuine ami-
citie q̄ reqrit vt dei volūtatē ſeqmur: ꝯñs eſt vt
ſtatim p vnū actū pctī mor. hītus charitatis pda
tur. vñ Au. ſup geñ. ad lrām dicit ꝙ hō do. ſ. p̄nte
illumiat̄: abñte aūt ꝯtinuo tenebrat̄: a q̄ ñ locoꝝ
interuallis: ſ3 volūtatis auerſione diſcedit̄. Et aūt
Origeñ. dicit ꝙ pfectus ñ ſtatim euacuat̄ ⁊ deci-
dit: ſ3 paulatī ⁊ p ptes intelligit̄ ñ ꝙ pfectio cha-
ritat̄ ñ tollat̄ p vnū mortale: ſ3 ꝙ pfectus ñ ſubi
to cōiter. cadit in mortale: ſ3 p̄us in aliquā negli-
gentiā ⁊ aliq̄ venialia q̄ ſūt diſpō ad mortale: vl̄
et intelligi pōt: ꝙ ñ ſubito decidit: ita ꝙ ex mali-
cia peccet: qō ēt Bern. dic̄ in petro negāte chari.
ſopitā ñ extinctā: intelligit̄ ꝙ eā ñ amiſerit p ꝯtē
ptū peccās: ſ3 p paſſionē ⁊ timorē: vel q2 ñ irrecu
pabiliter ⁊ finaliter amiſit: vt iudas: ſ3 ſtatī recu-
pauit. ¶ Itē nota ꝙ ſi fides ⁊ ſpes ñ tollunt̄ p qō
cūq̄ mortale: q̄ ad hītum ſic̄ chari. Et rō hꝰ eſt q2
charitas iportat quandā vniōnē ad deū: ñ autē
fides ⁊ ſpes. Omē aūt pctm̄ mor. ꝯſiſtit in auerſi
one a deo. ⁊ iō omē mortale ꝯrariat̄ charitati: ñ
aūt oē mortale ꝯrariat̄ fidei ⁊ ſpei: ſ3 quedā de
terminata pctā p que hītꝰ fidei ⁊ ſpei tollit̄. Per
alia pctā ñ tollitur hītus ipſaꝝ: ſ3 remanet infor-
mis. Charitas aūt informis remanere ñ pōt: cū
ſit vltima forma v̄tutū: ex hoc ꝙ reſpicit deū in
rōne vltimi finis. ¶ §. VI.

De diminutiōe chari-

tatis. Utrū poſſit diminui. Ad qō dic̄ b. tho. 2ª 2ᵉ.
ꝙ diminutiō poſſit dici tripl̄r. Uno mō indirecte
⁊ improprie vt dicat̄ diminutio diſpō ad corru-
ptionē ipius: q̄ fit vel p pctā venialia: vel p ceſſati
tionē ab exercitio actuū charitat̄: ⁊ pōt diminui
Et ſic pōt intelligi illud Au. Et augmētū cupidi
tatis ē diminutio charitatis: accipiēdo large cu-
piditatē p q̄libet affectu inordiato ⁊ veniali. Alio
mō dr̄ diminutio ꝓpria ⁊ directa: ⁊ ſic diminui ñ
pōt. Aſſiſat̄ .n. chari. igni cāticoꝝ. viij. Lāpades
eius .i. charitatis lāpades ignis. S3 ignis q̄diu
manet: ſp aſcēdit ⁊ nō deſcēdit. Sic chari. creſcē
pōt: ſ3 ñ minui. Qō ſic pbat̄. Chari. p cōpationē
quā h3 ad obiectū: ſicut augeri ñ pōt: ſic nec mi-
nui. Augeri aūt p compationē quā h3 ad ſubie-
ctū: vt dictū ē ſupra. S3 ex hac pte ꝯſideratio
ne diminui ñ pōt: nā ſi diminueret̄ p compatio-
nē ad ſubiectū: h̄ eſſet vel ex ceſſatiōe ſola actus
charitatis: vel ex dei opatione: vel ex praua actō
ne pctī. Ex p̄ma cā .ſ. ex ceſſatione ab actu p̄cedē
ñ pōt diminutio chari. rō huiꝰ eſt: q2 p ceſſationē
ab actu, diminuūtur ſolū ille v̄tutes: q̄ ex actibꝰ
acqrūtur: ⁊ q̄nq̄ etiā corrūpunt̄. Uñ ⁊ de amici-
tia phūs in. viij. ethi. dicit ꝙ multas amicitias in

appellatiuo ſoluit.i.ñ appellare amicū:ꝛ ñ colloqui ei. Sꝫ hoc iō ē: q2 ꝯſuatio vniuſcuiuſqꝫ rei depēdet a cā ſua. Cā.n. v̄tutis acqſite ē actus humanus. Vñ ceſſātibus actib' hūanis diminuiṫ v̄tus acqſita:ꝛ tandē totaliter corrūpiṫ. Sꝫ hoc in chari. locū ñ habet:q2 ñ cātur ab actu hūano ſꝫ ſolū a deo infundiṫ: vt dictū ē ſupra. Vñ ſeqṫ q̄ ceſſante actu charitatis:charitas ꝑpter hoc ñ diminuiṫ nec corrūpitur:ſi deſit peccatū.ſ.mortale. Ex ſecūda cā.i.a deo cauſari nō pōt talis diminutio. Rō h' eſt:q2 a deo ñ cātur in nobis aliqs defectus:niſi ꝑ modū pene. Pena aūt debeṫ pctō. Vñ relinquiṫ q̄ ſi charitas minuaṫ:hoc ꝓcedit ex tertia cā.ſ.ex pctō. Sꝫ ēt ex actu pcti diminui ñ pōt. Rō huius ē:q2 ſi ex pctō eſſꝫ iſta diminutio:aut h̄ eſſꝫ effectiue:aut meritorie. Neutro aūt mō mortale diminuit charitatē:ſꝫ totaliṫ corrūpit ipam ꝛ effectiue:q2 oē mortale ꝯ̄riatur charitati:vt dictū ē:ꝛ ſic expellit eā:ꝛ ēt meritorie:q2 q̄ peccādo mortaliṫ ꝯ̄ charitatē ꝓaliqd agit dignū ē:vt ei deus ſubtrahat charitatem. Siṁr nec ꝑ veniale petm̄ charitas diminui pōt effectiue nec meritorie. Nō effectiue: q2 ad ipam charitatē ñ attingit veniale. Charitas.n.eſt circa vltimū finē. Veniale v̄o eſt quedā inordinatio circa ea que ſūt ad finē. Nō aūt diminuiṫ amor finis ex hoc q̄ qs cōmittat aliquā inordinationē circa ea que ſunt ad finē. Sicut aliqñ ꝯtingit q̄ aliqui infirmi multū amātes ſanitatē:inordinate tñ ſe hñt ad diete obſeruationē. Siṁr veniale ñ mereṫ diminui ꝑ charitatē. Cū.n.aliqs delinquit in minori:ñ mereṫ detrimentū pati in maiori. Deus.n.ñ plus ſe auertit ab hoīe q̄ȝ hō ſe auertat ab eo. Et ſic cū inordinate ſe hēat in his que ſūt ad finē mereṫ pati detrimentū in charitate ꝑ quā ordinaṫ ad finē. Sic igiṫ pꝫ q̄ directe loqñdo charitas minui ñ pōt. Vñ illa glo. que habeṫ de pe.di.ij. Cū ſanctā qui īcipit:ſūt itaqꝫ gradus: vbi dṙ q̄ charitas intēdiṫ ꝛ remittiṫ.i.diminuiṫ vel ñ eſt vera:vl' indirecta locutio:vt dicaṫ diminutio diſpoſitio ad corruptionē.

¶ §.VII.

De ſignis charitatis.

Nullus pōt eſſe certus in vita pñti ſi hꝫ charitatē:niſi fuerit ei ſpālitet reuelatū. Vñ dṙ Eccl.ix. Nemo ſcit vtrū odio vel amore ſit dignus.ſ.dei tñ ſ̄m quaſdā ꝯiecturas ꝛ ſigna pōt qs eſtimare ſe hr̄e cū in ſe ipa ſigna viderit. Et ſunt hec ſigna decē. Primū ſignū cum aliqs libēter ꝛ affectuoſe cogitat de deo. Sap.vi. Cogitare de illa.ſ.ſapientia increata:que deus ē ſenſus ē ꝯſumationis i.ꝑfectionis ꝑ dilectionē. Math.vi. vbi ē theſaurus tuus.i.qō maxime amas:ibi ē cor tuū cogitādo. Prouerbiū ē vbi amor ibi oculus. Vnde Magda.dixit Jo.xx. De ieſu. Dñe ſi tu ſuſtuliſti eū ꝛc. Ilo nō dicit quē:q2 hoc gerere ſoleti aīo vis amoris:vt quē ſemꝑ cogitat nullū aliū ignorare credat. Secundū ſignū eſt cū quis libēter de deo audit:ꝛ audita retinet memorie. Jo.viij. q̄ eſt ex deo v̄ba dei audit. Hec Jo.xiiij. q̄ habet mādata mea ꝛ ſuat ea:ille ē qui diligit me. Luc.x. Maria Mag. ſtans ſecus pedes dñi audiebat verbū illius. Tertiū ē cū quis libēter cum deo loquiṫ:qō fit in orōne Jſidori.cū oramus cum deo loqmur:ꝛ cū de deo ē libēter loqmur. Chriſo. ſuper illud. Quis nos ſepabit a charitate xpi. Hic mos amantiū ē vt amorē ſuū ſilentio tegere nequeāt:ſꝫ neceſſarijs ꝛ charꝭ ſuis efferāt ꝛ ꝓdunt flāmas ſuas. Sic facit hic beatiſſim' Paulus. Quartū cum qs libēter dat ꝑ deo. Can.viij. Si dederit hō oēm ſubſtantiā ſuam ꝑ charitate ſua:quaſi nihil deſpiciet eā. Ecōtra dṙ.i. Joā.iij. Si qs habuerit ſubſtantiā huius mūdi:ꝛ viderit frēm ſuū egere ꝛc. Exemplū in Tobia. Quintū eſt cū qs libēter ꝑ deo patiṫ. Eccl.ij.c. Jn igne ꝓbatur aux:hoīes receptibiles in camino humiliationis.b. Gre.in moral'. Pena quippe interrogat quātū qs quietus veraciter amat. Exemplū in paulo. Sextū eſt cū qs mādata dei obſeruat i.Jo.v. Jn hoc ē charitas dei vt mādata eius cuſtodiamus. Chriſtus ēt ait Jo.xiiij. Si qs diligit me ſermonē meū ſuabit. Et ſi diligitis me:mandata mea ſeruate. Septimū cum qs amat q̄ deo placēt vt bonos ꝛ opa virtutū: ꝛ odit q̄ dō diſplicent:vt opa praua ꝛ mala in q̄tum mala ſūt. Ad primū monemur exēplo xpi qui ait. Math.xij. Qui fecerit voluntatē patris mei: ipe meus frater:ſoror:ꝛ mṙ ē. Ad ſecundū exēplo Dauid:qui ait:iniquos odio habui:ꝛ iniquitatē odio habui. Octauus cū quis frigeſcit a licitudine ꝛ amore mūdi.b. Grego.tanto frigeſcit qs a curis ſeculi: quāto ſurgit ardentius in amorē dei. Figura in Jacob q̄ poſt luctā cū angelo vno pede claudicauit. Gen.xxviij.i.ab amore ſeculi. Exemplum in apl'is q̄ noluerūt curā hr̄e tpalium diſpēſandorū. Nonū cū quis magnū honorē exhibet miniſtris dei. Sicut ecōuerſo. Qui eos ſpernit de eū ſpernit. Lu.x. Vñ dṙ Eccl.vij. Jn oī virtute tua dilige eū q̄ te fecit:ꝛ miniſtros eius ne derelīqs. Exemplū Cōſtātini imꝑatoris:cui cū deferrentur accuſationes epoꝝ in ꝯſilio:noluit audire dicens. Quia dij eſtis appellati:ꝛ iō de iudicio reſeruamini ꝛc. vt hr̄ di.xcvi. duo ſūt. Decimū ē cū quis videt ſe promptū ꝛ facilē ad bñ opandum ꝑpter deū. Nam ſ̄m phm̄. Signum eſt hitus generati delectabiliter ꝛ ꝓmpte opari.b. Ambro. Neſcit tarda molimina ſpūs ſancti gr̄a.

¶ Quid ſit diligendū ꝛ quo ordine.c.iij.

De charitate quātū ad obiectū eius. Circa qō dicit.b. Aug. de doc.xpiana:q̄uor ſūt ex ordine diligēda. Vnū eſt ſupra nos.ſ.deus. Aliud qō ſumus nos.i.aīa nr̄a. Tertiū eſt qō eſt iuxta

nos.ſ.primus. Quartū ē qđ eſt infra nos.ſ.cor/
pus. Et de ſingulis videndū ē de ordine. Nā nō
ſolū pceptū ē iſta diligere: ſed etiā ordinē pdictū
ſeruare. Rō aūt quare iſta diligēda ſint ex cha/
ritate ꝛ ñ plura: ꝛ qre ſcḋm pdictū ordinē: ē iſta ſcḋm
Tho.2ᵃ 2ᵉ.q.25.arti.xij. Amicitia chari.ſup cōi/
catione btitudinis fundat̄. In hac aūt cōicatiōe
vnū quidē ē qđ ꝯſiderat̄ vt pncipiū influēs bti
tudinē.ſ.deus. Aliud ē directe beatitudinē pti/
cipās.ſ.hō ꝛ angelus. Tertiū ē id ad qđ p q̄ndā
redūdantiā beatitudo deriuat̄.ſ.corpus hūanū
Id aūt qđ ē beatitudinē influēs: eſt ea rōne dili
gibile: qꝛ ē beatitudinis cā. Id aūt qđ ē beatitu
dinē pticipās pōt eſſe duplici rōne diligibile: vl
qꝛ ē vnū nobiſcū: vel qꝛ ē nobis ꝯſociatū in be
atitudinis pticipatione: ꝛ ſcḋm h̄ diligibilia ex cha
ri.aſſumūtur duo: put.ſ.qs diligit ſeipm ꝛ pxi/
mū. De ipo ordine charitatis dr̄. Cant.ij. Intro/
duxit me rex ī cellā vinariā.i.in eccl'am: ſeu gra/
tiā: ꝛ ordinauit in me charitatē.i.dedit mihi cha/
ritatē ordinatā. vbi Amb. Scire qđ facias: ꝛ ne/
ſcire ordinē faciēdi: ñ pfecta ſcia eſt. Peccat.n.q
ppoſtere.i.inordiate agit. Ordo aūt ſcḋm phm ipor
tat modū aliquē poris ꝛ poſterioris. vñ pſper de
vi.ꝯtempla.inqt. Ordinē dilectionis illi puertūt
nec modū diligēdi cuſtodiūt: q aut mūdū q̄ ꝯtē
nendus ē diligūt: aut corpa ſua minus diligēda
plus diligūt: aut pxios ſuos ñ ſic̄ ſeipos: aut deū
plus q̄ ſeipos fortaſſe ñ diligunt: de pe.di.ij.§ ſi
charitatē. Itē.b.Am. Multoꝝ charitas ē inordi
nata: qđ in pmo ē ponūt tertiū vel quartū: pmo
diligendus ē deus. Secundo pntes. Tertio filij.
Poſtea domeſtici ꝛc̄. Et intelligit̄ pſuppoſita di/
lectione ſui in ordine pximi. ❡.§.I.

De dilectione dei qui

āte oīa: ꝛ ſup oīa dꝫ diligi: de q̄ dicit gre.in omel.
De dilectione ꝯditor̄ ñ ſolū cor: ſꝫ ligua ꝛ man⁹
regrat̄. Vñ dr̄.i.Jo.i. Filioli diligam⁹ ñ ſolū lin/
gua: ſꝫ ope ꝛ v̄itate.i.veraci corde. Et corde qdeꝫ
oñdit̄ dilectio dei: dū qs de deo freqnt̄ cogitat:
ipm deſiderat ad eū orat.ps. Queādmodū deſi/
derat ceru⁹ad.f.aq̄.ꝛc̄.hic ꝛ pſp. Diligē deū ē illū
aīo occupare: ꝯcipe fruēde viſiōis e⁹ effectū: pcti
odiū: mūdi faſtidiū: ꝺ pe.di.ij.§ ſi charitatē. Ore
oñditur dilectio: dū qs libēter de dilecto loqtur
ꝛ audit. Sicut.n.ignis celari ñ pōt in ſinu: ita nec
amor ī mēte.mat.xij. Ex abū.cor.os.lo. vñ ſpūs
ſ.q ē charitas: appuit ī liguis igneis ſup apo.qꝛ
ſcḋm gre.qs īplet ptin⁹ ꝺ ſe loqntes fac̄. vñ aīa q̄dā
deſiderās iuēire deū p guſtū affectualē: dicebat
In lectulo meo q̄ſiui quē diligit aīa mea ꝛc̄.cañ.
iij. Cū ñ īueniſſꝫ in lectulo qetis corpalis: nec in
noctib⁹ ignorātie ſui intualt̄: nec ēt in plateis cu
piditat̄ mūdialis: vel tumult⁹ ſecularis vbi ē lo/
cutio de mūdo: nec p vicos tīoris infernat̄: p⁹q̄
vigiles inuenit.i.pdicatores ꝛ doctores: qrēs ab
eis de dilecto: p⁹ipſos īuenit eū. O pe.b.Greg.p

batio dilectiōis exhibitio ē opis. Idem in omel.
Amor dei nunq̄ ē ocioſus: opat̄.n.magna: ſi ē ꝛ
Sap.vij.dr̄ q⁹ ſpūs intelligēte ē multiplex ꝛ mo
bilis: ꝛ amās bonū actū: qꝛ.ſ.facit hoiem pmptū
ad opandū: ꝛ bonos act⁹ꝛ multiplr̄. Ipſa ēt bōa
opa figurata ſūt p ſacrificia q̄ dñs mādauit in le
ge offerri: ꝛ pcipue agnū quotidie in holocauſtū
Agnus.i.opa imaculata q̄ igni diuini amoris pfi
ciendi ſūt. Iuxta illud apli. Omnia opa veſtra in
charitate ſignat. ❡.§.II.

Ad dilectionem dei in

uitat p° ſacra ſcriptura.2° incitat natura.3° excitat
gra nobis exhibita.4° ſolicitat glā pmiſſa. Quinto
ad h̄ clamat vniuerſa creatura: vt dicit Guil.in
ſū.v̄tu. ❡ Quantū ad pᵐ in plurib⁹ locis ſcriptu
ra ad h̄ iuitat. Deu.vi. Diliges.d.d.t.ex to.c.t.ꝛc̄.
Eiuſdē.xi. Ama dñꝫ deū.t. Eccl.xiij. Oī vita tua
diliges deū. Mat.xxij. Diliges do.d.t.ꝛc̄. Joā.iij.
Diligam⁹ deū: qm̄ ipe prior dilexit nos. Quātū
ad 2ᵐ incitat: imo pene cogit natā.i.rō natalis.
Bern.in li.de diligēdo deū. Inexcuſabilis ē ois
ēt infidelis.ſi ñ diligit deuꝫ ex to.c. Clamat nēpe
īnata: ꝛ nō rōni iuſticia: qꝛ ex toto ſe illū diligere
dꝫ: cui ſe totū debere ñ ignorat. Si natalit̄ amat
fili⁹ prēm: a q̄ hꝫ ptem corpis: q̄to magis amare
dꝫ deū q corpus ei ꝛ aīam ex nihilo fec̄. Eccl.vij
In tota aīa tua dilige eū q te fecit. Ber. Pax ne
tibi videt̄ h̄: cogita qlē te fecit: nēpe ſcḋm corpus
egregiā creaturā: ſcḋm aīam magis imaginē crea/
toris inſignē rōnis pticipē: btitudinis ēt ne capa
cē. Porro ābo coherē fecit in cōphenſibili artifi
cio: ſapia iueſtigabili: nec añ pmeruit q añ ñ fuit:
nec ſpes retributiōis fuit: qꝛ bonoꝝ nroꝝ ñ egit.
Itē qt videt ī corpe ſuo mēbra: tot iuēiet magna
bñficia: q̄tū qs amaret eū q reſtitueēt oculū amiſ
ſū aut ꝯſeruaret: cū meruiſſꝫ pdere. Nō minus
amād⁹ ē q ab initio oculos dedit ꝛ ꝯſuat cū mul
totiēs pp pctā meruiſſꝫ pdere. Si mltū amares
q te reſuſcitaret: ñ minus amādus q vitā dedit ꝛ
ꝯſuat. Ber. Valde mihi amādus ē: p quē ſū vi/
uo: ſapio. Figura ēt quā hꝫ corp⁹ incitat ad amā
dū deū. vñ Aug.de doc.xpiana. Belluas deus ī
terrā pſtratas fecit: qrētes paſtum de terra: te in
duos pedes erexit: faciē tuā ſurſū attēdē voluit
Nō diſcordet cor tuū a facie tua: ñ hēas faciem
tuā ſurſū: cor deorſū: qđ ē ſurſū hr̄e: niſi qđ dic/
tū ē. Dili.d.d.t.ex.t.c.t.ꝛc̄. ❡ Quantū ad tertiū.ſ.
de grā pcipue redēptiōis multū excitat ad amā
dū deū: ad Gal.ij. Dilexit me: ꝛ tradidit ſemetipꝫ
p me.ñ ſū ingratus grē dei. Et eccl.xxix. Grām
fideiuſſor̄.i.xpi ne obliuiſcar̄. Dedit.n.p te aiaꝫ
ſuā. Bern.in li.de dile.d. Infidelis ſe totū ei de/
bere ñ ignorat: quē ſui toti⁹ ñ ignorat actorē: qđ
q̄ ei q deū meū teneo ñ ſolū vite mee gratuitum
largitorē: largiſſimū admīſtratorē: piū ꝯſolato/
rē: ſollicitū gubernatorē: ſꝫ inſup copioſiſſimum
redēptorē eternū ꝯſeruatorē: ditatorē glorifica/

morẽ. Jdẽ ſi totũ debeo me ꝑ me facto: qd dẽo ꝑ
me refecto? ⁊ refecto hoc mõ: nec.n. tã facile refe
ctus: ꝙ̃ factꝰ. Si quidẽ de me: ſic ⁊ d̃ alijs: dixit ⁊
facta ſũt. At vo q tñ ⁊ ſel dñdo fecit: in reficiẽdo
⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira: ⁊ ptulit dura: nec tñ
dura: ſʒ idigna: qd ğ retribuã dño ꝓ oĩ. q̃ r.m.
Jdẽ: qd in te adhuc dormitat affectio. t. imo non
dormitat: ſʒ mortua ẽ: ſi huic ñ rñdet bñficio. Jo
in ſmõe penthe. O duri ⁊ indurati filij adã: q̃s ñ
emollit tãta benignitas: tãta flãma: tã ingens ar
dor amoris: tã vehemẽs amator: q ꝓ vilibꝰ ſarci
nulis: tã ꝑcioſas merces expendit. Quantũ ad
quartũ ſollicitare dʒ glĩa pmiſſa. i. ad Corin. ij.
Oculꝰ ñ vidit: nec auris audiuit: nec i.c.h.a. que
preparauit deus diligẽtibus ſe. Mirũ ẽ quõ amor
nr̃ euadẽ põt deo: q2 ſi venal' ẽ nullꝰ deo carius
emet. Dabit.n. ꝓ illo regnũ eter. Si ẽ ad dandũ:
nullꝰ eo dignior ẽ ꝙ̃ deus: cũ ipe ſit ſũme bonus
vñ nulli potius ꝙ̃ ei dari dʒ. Si violentiã regrit
nullꝰ maiorẽ violẽtiã faciet ꝙ̃ ipe. Petit.n. quaſi
gladio euagiato: di. Aut tu mihi eũ dabis: aut tu
morte pibis. ps. vij. niſi. c.f.ſ. ab amore mũdi ad
amorẽ di: gladiũ ſuũ vibrauit ⁊ parauit illũ: vrgʒ
⁊ tribulatio nos. b. Gre. Mala q̃ nos h̃ pmunt:
ad.d.n. ire cõpellũt. Hinc ⁊. b. Au. Quis nos põt
amplius amare ꝙ̃ deꝰ, fomẽtis leuioribꝰ: qbus
nos ↄſolat' ſepiſſime ẽt mordaciſſimũ medicamẽ
tũ tribulatiõis adiũgit: exercet fame ptriarchas:
pios: ⁊ religioſos: pplm cõtumacẽ diris vberibꝰ
agitat. Nõ aufert ab apſo ſtimulũ carnis tertio
rogatꝰ vt vtutẽ in infirmitate pficiat ⁊c. v.q.v.ñ
oĩs. ❡ Quãtũ ad qntũ. Ois creatura iuitat nos ad
dei amorẽ. b. Aug. in. x. ↄfeſ. Celũ ⁊ terra: ⁊ oĩa q̃
in eis ſunt vndiqꝫ mihi dicũt: vt amẽ te dñe: nec
ceſſãt dicere oĩbus ita vt inexcuſabiles ſint. Du
pliciter at creature clamãt: ſeu dicũt vt amẽ deũ
Uno mõ oñdendo eũ digniſſimũ amore noſtro
Bonitas.n. creaturarũ oñdit creatorẽ eẽ optimũ
⁊ ideo amore digniſſimũ. Secũdo: q2 creature
ſũt dona dei: ⁊ bñficia nobis a dõ collata: q2 oĩa
fecit ppter nos. Oĩa inferiora nr̃a ſũt ad ſeruien
dũ: equalia aũt vt angeli ad ↄuiuendũ: ſupiora
vt deus ad fruẽdũ. Ad inducẽdũ.n. aliquem ad
amãdũ: efficacior ẽ donatio ꝙ̃ locutio. Canes in
quit Sen. amãt bñfactores ſuos. Jtẽ. b. Aug. in
li. ↄfeſ. ad deũ loquẽs. Quid aũt amo: cũ te amo
ñ deꝰ in creaturis: ñ candorẽ lucis: ⁊ dulces me
lodias cantilenarũ: ñ florũ vel vnguẽtorũ aromatũ
ſuaue olentiũ: ñ mãna: ⁊ mella: ñ mẽbra accepta
bilia carnis amplexibꝰ. Nõ hec amo: dum amo
deũ meũ ⁊ tñ amo q̃dã lucẽ: q̃dã vocẽ: quẽdaʒ
odorẽ: quẽdã cibũ: quendã amplexũ interioris
hoĩs mei: vbi fulget aĩo meo qd capit locꝰ: ⁊ vbi
ſonat qd ñ capit tps: ⁊ vbi olet qd ñ ſpgit flatus:
⁊ vbi ſapit qd ñ minuit edacitas: vbi heret qd ñ
diuellit ſocietas. Hec amo: cũ deũ meum amo.
Hugo de ara aĩe. Magno debito obligata es: o
aĩa: multum accepiſti: ⁊ nihil a te hũiſti. ⁊ ꝓ his oĩ
bus nil hẽs qd retribuas: niſi tñ vt diligas. Et
qd ꝑ dilectionẽ datũ eſt: nec melius nec decenꝰ
ꝙ̃ per dilectionẽ rependi põt. ❡ §. III.

Deus debet magis di-

ligi ꝙ̃ ꝓximus: qd ſic põt ꝓbari. Jllud eſt magis
diligendũ: pp qd alia ſũt odio hñda: ſʒ ꝓximi ſũt
odio hñdi pp deũ. i. ſi nos a deo abducũt: ſm illd
Lu. xiiij. Si qs venit ad me: ⁊ ñ odit prẽm ⁊ mr̃eʒ
⁊ vxorẽ: ⁊ filios: ñ põt meꝰ eſſe diſcipulus. Ergo
deus ẽ magis ex charitate diligẽdus. Pro cuiꝰ
declaratione dicit. b. Tho. 2ª 2e. q. xxvi. arti. ij. Qr
vnaqueqꝫ amicitia reſpicit illud in q̃ pncipalr in
uenit illud bonũ: ſup cꝰ cõicatione fũdabat': ſic
amicitia politica pncipalꝰ reſpicit pncipẽ ciuitat'
a q̃ totũ bonum cõe ciuitatis dpẽdet: vñ ⁊ ei ma
xime debet' fides: ⁊ obediẽtia a ciuibꝰ. Amicitia at
charitatis fundat' ſup cõicatione btitudis: que
ↄſiſtit eẽntialr in deo ſicut in p̄ pncipio a quo de
riuat' in oẽs q ſũt btitudinis capaces. Et io pnci
paliter ⁊ maxie deus ẽ ex charitate diligẽdꝰ. Jpe
eñi diligit' vt btitudinis cã. ꝓximus aũt ſic beati
tudinẽ ſimul nobiſcũ ab eo pticipans. Si dicat'
ↄ: q2 viſio ẽ pncipiũ amoris: vt dr̃. ix. ethi. ſʒ ꝓxi
mus ẽ magis viſibilis ꝙ̃ deꝰ a nobis: ğ magis vi
det' ꝓximus diligẽdus. vñ ẽt. i. Jo. iiij. dr̃. Qui ñ
diligit frẽm ſuũ quẽ videt: deũ quẽ ñ videt quõ
põt diligere. Rñdet. b. Tho. ꝙ duplr eſt aliqd cã
dilectionis: vno mõ ſicut id qd ẽ rõ diligẽdi. Et
hoc mõ bonũ ẽ cã diligendi: q2 vnũqdqꝫ diligit'
in q̃tum hʒ rõnem boni. Alio mõ q2 eſt via ad
acqrendũ dilectionẽ. Et hoc mõ viſio ẽ cã dilec
tionis: ñ quidẽ q2 ea rõne ſit aliqd diligibile q̃
ẽ viſibile ſʒ q2 ꝑ viſionẽ ꝑducimur ad dilectio
nẽ. Nõ ğ oʒ ꝙ illud qd eſt magis viſibile: ſit ma
gis diligibile: ſʒ qd pꝰ occurrat nobis ad diligẽ
dũ. Et hoc mõ argumẽtat' apls Joan. Proximꝰ
enim q2 ẽ nobis magis viſibilis: prius occurrit
nobis diligẽdus. Ex his.n. q̃ nouit aĩmus: didic
icognita amare: vñ ꝙ aliqs ꝓxim ñ diligit: argui
põt: q2 nec deũ diligit: ñ ꝙ ꝓpter hoc ꝓximus ſit
magis diligibilis: ſed prius diligẽdus occurrit.
Deus autẽ eſt magis diligibilis ꝓpter maiorem
bonitatem. ❡ §. IIII.

Debet etiam quilibet

magis diligere deũ ꝙ̃ ſeipm: qd ſic ꝓbat. b. tho.
2ª 2e. q. xxvi. ar. iij. A deo accipe poſſumꝰ duplex
bonũ. ſ. bonũ nature: ⁊ bonũ grẽ. Jn cõicatione
aũt bonorũ naturaliũ nobis a deo facta: fũdatur
amor naturalis: quo ñ ſolũ hõ in ſua integritate
nature diligit deũ ſup oĩa: ⁊ plus ꝙ̃ ſeipm: ſed ẽt
q̃libet alia creatura ſuo mõ. i. vel itellectuali: vel
rõnali vel aĩali: vel ẽt naturali ſaltẽ amore: ſicut
lapides: ⁊ alia q̃ cognitiõe carẽt: q2 vnaqueqꝫ ꝑs
plus naturalr amat cõe bonũ totiꝰ ꝙ̃ pticlare bo
nũ ꝓpriũ: qd manifeſtat' ex ope. Quelibet.n. ꝑs
hʒ iclinationẽ pncipaliter ad actionẽ cõem totiꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtilitatis. Apparet etiã hoc in politicis ṽtutibus ſm q̃s ciues ꝑ bono cõi: ꝛ diſpẽdia ꝓpriaꝝ rerũ: ꝛ pſonaꝝ interdũ ſuſtinẽt: vñ magis hoc verifica tur in amicitia charitatis q̃ fundat̃ ſup cõicatiõe bonoꝝ grẽ: ꝛ iõ ex charitate mag̃ dꝫ hõ diligere deũ q eſt bonũ cõe oĩm q̃ ſeipm̃: qꝛ btĩtudo ẽ in deo: ſicut in cõi ꝛ fõtali oĩm ꝑncipio q̃ btĩtudinẽ pticipare pñt. Et nota qꝫ q̃tũ qs diligit frui deo tantũ magis diligit ſeipm̃: qꝛ hoc ẽ ei ſũmũ bo nũ: tñ hoc qꝫ aliqs velit frui deo: ptinet ad amo rẽ: q̃ deus amat̃ amore ↄcupiſc. Magis aũt ama mus deũ amore amicitie: q̃ amore ↄcupiſc: quia maius ẽ in ſe bonũ dei: q̃ bonum qð pticipare poſſumus: ipo fruẽdo: ꝛ iõ ſimplr̃ hõ magis dili git deũ ex charitate q̃ ſeipm̃. Et iõ dꝫ potius qs oĩa mala ſuſtinere q̃ pctõ aſſentire: ſm. b. Aug. vt dicitur. xxxij. q. v. ita ne. Et rõ eſt: qꝛ mala pe ne ſunt contra ſeipm̃: etiã pene inferni: ſed pecca tũ eſt contra deum ¶ .§. V.

Ad diligendum deum

ſup oĩa: q̃i cogit triplex rõ: q̃ mouere põt ad amã dũ aliqd q̃ notari pñt in eo qð dr̃. Diliges. d. d. t. Deu. vi. Et Mat. xxij. ꝛ ꝑma ẽ rõ ꝓuidẽtie ꝛ lar gitatis: ibi: dñm. 2ª ẽ rõ varie bonitatis: ibi: deũ 3ª ẽ rõ attinẽtie ꝛ ꝓpinqtatis: ibi tuũ. Iſta mouẽt ad amãdũ quicũq̃ aliqd amat. Et q̃tũ ad ꝑmũ clarꝫ ẽ qꝫ ſuus amat dñm ſuũ: cũ eũ diligit: ꝛ ei ꝓ uidet ꝛ tuet̃: ꝛ bñficia largit̃. Ex h̃ g̃ diliges dñm ſerui. n. ſumus oẽs. Quãtũ aũt diligat oñdit: qꝛ ꝓprio filio ñ pepcit: ſꝫ ꝓ nobis tradidit illũ: quo ꝓ illo ñ nobis oĩa donauit. Ro. viij. Bern. Dñe qd eſt hõ qꝫ mẽoꝛ es eius: aut filius hoĩs qm̃ vi ſitas eũ tot. ſ. ꝛ tantis bñficijs. Mittis filiũ vni genitũ. Mittis ſpm̃ ſactũ tuũ paclitũ. Teipm̃ re ſerues adoptatis in ꝑmiũ. Si dici fas ẽ: nimis ꝓ digus es tuis. i. Petri. v. Omnẽ ſolicitudinẽ ve ſtrã ꝓiciẽtes in eũ: qm̃ ipi ẽ cura d̃ nobis. Mat. v. Solẽ ſuũ oriri facit ſup bonos ꝛ malos: ꝛ plu it ſup iuſtos: ꝛ iniuſtos: ꝛ materialiter ꝛ ſpũalit̃. Inſup ꝛ angelis ſuis deꝰ mãdauit de te: vt cuſto diãt ꝛc. in ps. imo ſm aplm̃ ad Hebre. i. Omnes admĩſtratores ſpũs ſũt miſſi in miniſteriũ eorũ q hereditatẽ capiũt ſalutis. Ecce quãta ꝓuiden tia dñi erga nos: q̃ ad corpus: ꝛ quo ad aĩam. Er go diligamus ipm̃ ſup oĩa. Quantũ ad tertium: poſtea magis ĩmorãdo in ſecũdo diligit̃ aliquis qꝛ ẽ attinẽs ꝛ ↄſãguineꝰ. Et ſm h̃ maxime diligi tur pr̃: a quo qs hꝫ eſſe: ꝛ fr̃ qui deſcendit ab eo dẽ ſtipite: qð natura docet ꝛ inſtigat. Sꝫ nunqd ait Moiſes. Nõne ipe eſt pr̃ tuus q poſſedit ꝛ fe cit: q̃tũ ad corpus: ꝛ creauit te: q̃tum ſ. ad aĩam. Deu. xxxij. Unus ẽ pr̃ veſter: q in celis ẽ. Math. xxiij. Sed q̃lis pr̃. ij. ad Corin. i. Pater dñi noſtri ieſu xpi: pr̃ miſericordiaꝝ: ꝛ deꝰ totius ↄſolatio nis. Et ſic tuus ẽ pr̃. Sed vt magis eẽt tuus: effe ctus ẽ ꝑ incarnatõnẽ fr̃. Uade: ait ipe ad magda lenã: ad frẽs meos ꝛc. Jo. xx. Et qꝛ caro noſtra: ꝛ frater noſter ẽ: vt dr̃ in figura. Gene. xxxvij. De cuit ꝑ oĩa frĩbus aſſimilari: vt ait apl̃s ad Heb. In penalitatibus. ſ. corpis: ñ vicijs mentis. Dili ges g̃ tuũ frẽm: ꝛ pr̃em tuũ. Et qꝛ q diligit filiuꝫ aſſiduat ei flagella: vt dr̃ in ꝓuer. Jõ ex dilectio ne mltiplr̃ flagellat nos. b. Amb Nõ ſemꝑ oſcu latur pr̃ filiũ: ſed aliqñ flagellat: ergo cũ caſtigat̃ q diligit̃: tũc erga eũ pietas exercet̃. ¶ Habet. n. amor plagas ſuas: q̃ dulciores ſũt cũ amare in ferunt̃. v. q. v. vt enim dr̃. Sap. xij. Cũ nobis di ſciplinã das: inimicos nr̃os multiplr̃ flagellas. Et ne ita videant̃ nobis graues labores nr̃i: ipe nobis cõportat. Ergo diligamus dñm deũ nr̃m q totus ẽ noſter: nil ſui reſeruãs ſibi. Nã corpꝰ ĩ cibũ: ſanguinẽ in ꝑciũ ꝛ poculũ: vitã in redẽptio nẽ dedit ſuis. ¶ Quantũ ad 2m notandũ: qꝫ bo nitas ẽ q̃ trahit ad ſe amorẽ nr̃m. Bonũ. n. ẽ qð oĩa appetũt dicit phs. Bonitas aũt eẽntialiter ẽ in deo. Et ſm hoc dr̃. Nẽo bonus niſi ſolus deꝰ . ſ. eẽntialiter ꝛ ex ſe: nã creature ſũt bone ex deo nõ ex ſe: ꝛ accidẽtaliter. Bõitas. n. ṽniuerſaliter ẽ in deo: qꝛ ẽ fõs bonitatis: ꝛ cãliter: qꝛ ab eo cũ cta bona ꝓcedũt. Et bonitas ſua vt dicit mgr̃ in ij. ſen. di. i. fuit cã creationis reꝝ. Uñ ꝛ Moyſi di xit: qꝫ aſcẽderet in montẽ ad eũ: ꝛ oſtendam tibi ait oẽ bonũ. i. meipm̃. Cũ aũt oẽ bonũ ſit ho neſtũ: vel d̃lectabile: vel vtile. ¶ Oĩa hec genera bonoꝝ reꝑiunt̃ in deo. Uñ dr̃ Sap. vij. Uenerũt mihi oĩa bona ꝑiter cum ea. ſ. ſapia: que ẽ deus. Deus aũt ſm. b. Anſ. ẽ quo meliꝰ cogitari ñ põt. Et de bono honeſto dr̃ ibi. Innumerabilis hõe ſtas ꝑ manꝰ illius. Bonũ honeſtũ ẽ ſcia ꝛ virtus ſed oĩs ſapia a dño deo ẽ. Eccl. i. Et ſpu oris eiꝰ oĩs ṽtus eoꝝ. In ps. Uirtꝰ iuſticie: prudẽtie: for titudinis: tꝑantie. Et alr̃ Amb. Oĩs rõ ſupne ſcie ꝛ terrene creature ĩ eo ẽ: qꝛ ẽ caput eoꝝ: ꝛ auctoꝛ vt q hũc inuenerit: nil vltra querat: qcqd alicu bi q̃rit̃: h̃ ꝑfecte inuenit̃: qꝛ hec ẽ ꝑfecta dei ṽtus ꝛ ſapia. De bono delectabili ibi dr̃. Letatus ſum in oĩbus: qm̃ añcedebat me iſta ſapia. Leticia ẽ delectatio in hoĩe. Ea q̃ delectãt trahũt hominẽ ad ſui amorẽ. delectãt aũt pulchra viſũ. Fragrã tia odoratũ: ſuauia guſtũ: ↄſonantia: ꝛ melos ſo noꝝ auditũ: ꝛ hꝰ. Sed cũ oĩa iſta ſint a deo cau ſa oĩm: ꝛ oĩs ṽtutis effectus ꝑexiſtat in cã ſua: in de ſeqtur qꝫ oĩa hec bona ꝑfectius ſũt in deo: qa ſine mixtura defectus. Uñ Bern. Illud ẽ veruꝫ gaudiũ: qð ñ de creatura: ſꝫ de creatore ↄcipit̃ qð cũ acceperis nemo tollet a te. Cuius compatõe oẽ fedũ pulchꝝ: oẽ dulce amarũ: oẽ qð delecta re põt: moleſtũ gaudiũ vt dictũ eſt in hoĩe idem eſt qð delectatõ. De bono vtili dr̃. Prepoſui illã regnis ꝛ ſedibus: et diuitias nihil eſſe. dixi in cõ paratiõe illius ꝛc. Bonũ vtile dr̃ diuitie: auꝝ: ar gẽtũ: lapides ꝑcioſi: dñia terrarũ: ꝛ hꝰ. Que etiã bona a deo ꝓcedũt: et oĩs vera vtilitas. Ergo di liges dñm deũ tuũ. ¶ Ubi etiã eſt notãda mul tiplex vtilitas ipius dilectionis nr̃e ad deum: et

inimicitie dãnoſitas:⁊ tertio amicitie fidelitas:⁊
vtilitas: q̃ꝛ nihil põt diligi fructuoſius ꝗ̃ deus:
nã ipſe diligẽtibus ſe pꝛimo quidem peccata di/
mittit. Lu. vij. Dimiſſa ſũt ei peccata multa: qm̃
dilexit multũ. Secundo ipſe eos erudit. Eccl. ij.
Diligite deum:⁊ illuminabũtur coꝛda veſtra. b.
Greg. Interdũ compũctionis ardoꝛe: tante ſub
tilitatis ẽ vis amoꝛis: vt hãc nec ipſe animus poſ
ſit compꝛehẽdere: qui hac illuminat meruit ha/
bere. Tertio ipſe eos cuſtodit. pſ. cxliiij. Cuſtodit
dñs diligẽtes ſe. Quarto ipſe eos ad ſuauitatẽ cõ
tẽplationis admittit: etiam in pꝛeſẽti. b. Greg. in
moꝛal. Si quis ad ꝯtemplationis ſtudiũ pꝛepat
ſemetipm̃ pꝛius interroget: ꝗ̃tum amat. Quinto
in neceſſitate adiuuat. vñ Iſa. xliij. dr̃ a deo ꝺ di/
ligente ſe. Cum ptranſieris p aquas. ſ. tribulatõ
nis tecũ ero:⁊ flumina non opient te. Sexto in
monte ñ deſerit: ſed tũc magis aſſociat. pſ. lxxij.
In voluntate tua deduxiſti me:⁊ cũ gloꝛia ſuſce
piſti me. Septimo: q̃ꝛ vt ait apl̃s ad Ro. viij. Dili
gẽtibus deũ oĩa coopantur in bonũ. Et bona
⁊ mala penalia ⁊ facta criminalia. Unde. b. Aug.
de pe. di. ij. Talibus dicit vſqꝫ adeo omnia vt ſi q
coꝝ exoꝛbitauerũt a fide: hoc eis faciat pficere
ad ſalutem: q̃ꝛ cautioꝛes: humilioꝛeſqꝫ:⁊ feruen/
tioꝛes ſurgũt. E contra ad diligendũ deũ induce
re debet inimicitie dãnoſitas. Nã peccatoꝛibus
qui ñ diligũt deum oĩa inimicãtur. Sap. v. Pu/
gnabit oꝛbis terraꝝ p eo ꝯtra inſenſatos. Tertio
ad hoc debet ĩducere amicitie fidelitas. Eccl. vi.
Amico fideli nulla eſt compatio: vbi nota diffe/
rentiã inter ipſos ⁊ alios. Alij. n. ñ ſemp amant:
etiã cũ amantur. Iſte ſemp amat: puer. viij. Ego
diligentes me: diligo. Alij tpe aduerſitatis aliqñ
deſerunt: iſte nunq̃. Frater in anguſtijs compꝛo
batur. i. xps. Alij ⁊ ſi ſint amici pr̃is: aliqñ ſũt ini
mici filioꝝ. Sꝫ iſte pater filios amat vſqꝫ in mul
tas generationes. Exo. xx. Ego ſũ dñs deus tu⁹
⁊c. Faciens miſericoꝛdiam in milia his qui dili
gunt me.

¶ §. VI.

Secundo debet homo

ex charitate diligere ſeipm̃: qð patet ex eo qð dr̃
Leui. xix. Diliges amicũ tuũ. i. pximum tuũ: ſic
teipm̃. Ubi datur p regula ⁊ exemplari dilectõis
pximi: dilectio ſui ipſius. Pro cuius declaratio
ne dicit. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxv. ar. iiij. ꝙ cum chari
tas ſit amicitia quedã: dupliciter loq poſſumus
de charitate. Uno mõ ſub cõi rõne amicitie. Et
ſcḋm hoc dicendũ: ꝙ amicitia non hr̃ ppꝛie ad ſe
ipm̃: ſed aliqd maius amicitia: q̃ꝛ amicitia vnio/
nem quandã impoꝛtat. Dicit Dionyſius ꝙ amoꝛ
ẽ virtus vnitiua: vnicuiqꝫ aũt ad ſeipm̃ eſt vnitas:
que ẽ potioꝛ vnione. Uñ ſicut vnitas eſt princi/
piũ vnionis: ita amoꝛ quo quis diligit ſeipm̃ eſt
foꝛma ⁊ radix amicitie. In hoc. n. amicitiã habe/
mus ad alios: ꝙ ad eos nos habem⁹ ſicut ad noſ
metipos. Dr̃ enim. ix. ethi. ꝙ amicabilia que ſũt
ad alteꝝ: veniunt ex his que ſunt ad ſeipm̃. Sic
etiam de pncipijs nõ habetur ſcientia: ſed aliqd
maius. ſ. intellectus. Alio mõ poſſumus loqui ꝺ
charitate ſcḋm ppꝛiam rõnem ipſius put. ſ. eſt ami
citia hominis ad deũ: pncipaliter ⁊ ex ꝯñti ad ea
que ſũt dei: inter que eſt ipſe hõ qui charitatem
habet. Et ſic inter cetera que ex charitate diligit
ad deũ ptinentia: etiã ſeipm̃ ex charitate diligit
Non aũt obſtat his ꝙ apl̃s vitupat amantes ſe
ipos: dicens. ij. ad tymo. iij. In nouiſſimis dieb⁹
inſtabant tpa piculoſa. Erunt. n. homines ſeipos
amantes ⁊c. Quia loquitur de amoꝛe quo quis
amat ſe ſcḋm naturã ſenſibilẽ: ita vt ei ſubijciat ra
tionem: qð vtiqꝫ eſt vitupoſum et pnicioſum. Et
non de amoꝛe quo quis amat ſe ſcḋm naturã rati
onalem querẽs eius pfectionem: qð pertinet ad
charitatẽ. Et q̃ꝛ homo reſultat ex aĩa ⁊ coꝛpoꝛe:
iõ debet ſe diligere ex charitate: non ſolũ quãtũ
ad aĩam: ſꝫ etiã ad coꝛpus: ſcḋm. b. Aug. Pro cui⁹
declaratione dicit. b. Tho. vbi ſupꝛa ar. v. ꝙ coꝛ
pus nr̃m ſcḋm duo põt ꝯſiderari. Uno mõ ſcḋm na/
turã ſuam. Alio mõ ſcḋm coꝛruptionẽ culpe ⁊ pe/
ne. Natura aũt noſtra cum nõ ſit a malo pncipio
creata: vt manichei fabulãtur: ſed a deo ſit: poſ/
ſumus eo vti ad ſeruitiũ dei: ſcḋm illud ad Ro. vi
Exhibete mẽbꝛa vr̃a: arma iuſticie deo. Et ideo
ex charitatis dilectione: qua diligimus deũ: de
bemus etiã coꝛpus nr̃m diligere. Quãuis. n. coꝛ
pus nr̃m deo frui nõ poſſit: cognoſcẽdo ⁊ aman
do: in qua fruitione fũdatur amicitia charitatis
cum p opera que p coꝛpus facimus ad fruitio/
nem venire poſſum⁹. Et ex fruitione diuina ani
me redũdat quedã beatitudo ad coꝛpus. i. ſani/
tatis ⁊ incoꝛruptionis vigoꝛ:⁊ ſic ẽ coꝛpus capax
beatitudinis. Secũdũ aũt qð ꝯſideratur in coꝛ/
poꝛe. i. infectionẽ culpe ⁊ coꝛruptionem pene in
coꝛpe noſtro ñ debemus diligere: potius ad ei⁹
remotionẽ anelare deſiderio charitatis. Et ſcḋm
hanc infectõnẽ dicebat apl̃s ad Ro. vij. Infelix
ego homo: quis me liberabit de coꝛpe moꝛtis hui⁹
Qr debemus coꝛpus diligere ppꝛiũ ⁊ quõ. oſtẽ/
dit etiam Proſper ſic dicẽs: de pe. diſ. ij. Coꝛpus
noſtrum q̃ꝛ pars noſtri ẽ: ad hoc diligendum no
bis ẽ: vt ſaluti eius:⁊ fragilitati naturali cõſula/
mus:⁊ agam⁹ quatenus ſpũi oꝛdinate ſubiectũ
ad eternã ſalutem accepta ĩmoꝛtalitate:⁊ incoꝛ/
ruptione pueniat.

¶ §. VII.

Diligit autem quis ve

re ſeipm̃ ex charitate: qñ in ſe ſcḋm ptem pncipalẽ
id eſt rõnem habet: ſeu opatur quinqꝫ que ſunt
ppꝛia amicitie ſcḋm ph̃m in. ix. ethi. Unuſquiſqꝫ a
micus pmo quidẽ vult amicũ ſuũ eſſe ⁊ viuere.
Secũdo vult ei bona. Tertio opat̃ bona ad ipm̃.
Quarto ꝯuiuit ei ðlectabiliter. Quinto ꝯcoꝛdat
cũ eo: quaſi eiſdẽ delectationibus ⁊ ꝯtriſtationi/
bus. Pro hoꝝ maioꝛi declaratione ſciendũ ſcḋm
b. Tho. vbi ſupꝛa ꝙ hõ dicitur eſſe aliqd dupl̃r.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Uno mō ſm principalitatē. Alio mō ſm ſubſtan
tiā ⁊ naturā ſuā. Et primo quidē mō dicitur hō
id qḋ principale eſtimatur ī eo: ſicut pnceps ciui
tatis dr̄ ciuitas. Et qḋ facit pnceps dr̄ facere ciui
tas. Boni aūt eſtimāt pncipale eſſe in eis mentē
rōnalem: ſicut reuera eſt: ⁊ ſcḋarium ptem ſēſiti
uā ⁊ corpalem: quoꝝ primū apl's noīat hoīem in
teriorē: ſcḋariū hoīem exteriorē. ij. ad Corin. v.
Et ſic vere ſeipos diligūt: q2 diligūt ſe ſm princi
pale qḋ eſt in eis. i. ptem rōnalem qui dr̄ hō inte
rior. Uñ ⁊ volunt ipm pmo cōſeruari in ſua inte
gritate. Et optāt ei bona eius que ſūt bona ſpūa
lia quo ad ſecundū pprium amicitie. Tertio ad aſ
ſequēda bona ſpūalia opa impendūt. Quarto ḋ
lectabiliter ad cor pprium redeūt: q2 ibi inueniūt
⁊ bonas cogitationes in pñti: ⁊ memoriā pterito
rū bonoꝝ: ⁊ ſpem bonoꝝ futuroꝝ: ex qbus dele
ctatio cauſatur. Quinto nō patiūtur in ſeipis vo
lūtatis diſſenſionē: q2 aīa coꝛ tēdit in vnū. Ma
li aūt eſtimant in ſe ptem pncipalem ſenſitiuā q̄
dicitur homo exterior: ⁊ ſm hanc ſeipos diligūt
vñ non vere diligūt: ſicut nec verā eſtimationes
habent. Et ſm hanc ptem ſenſitiuā obſeruāt in
ſe illa qncꝫ ppria amicitie. Nam querūt ꝯſerua
tionē ſui corpis: ⁊ ſanitatē: etiam ꝯtra dei volun
tatē. i. pcepta. Secūdo puident ei bona ꝯformia
ſ. delectabilia ſenſib'. Tertio ad hoc multū opan
tur ⁊ laborant. Quarto delectantur cogitare de
hi' ſenſibus. Quinto quia ꝯcordant cū ipſa ſen
ſualitate ei aſſentiendo in cūctis. Ecōtra de ꝯſer
uatione ſpūs ñ curant: nec bona ſpūalia optant:
nec ad hoc laborant: horrēt reuerti ad ſeipos q2
ibi non inueniūt niſi mala que remordeāt ⁊ diſ
cordāt ſecū. Alio mō dr̄ homo aliquid ſm natu
rā ⁊ ſubſtantiā ſuam. Et ſic cū homo ſit quid re
ſultans ex aīa ⁊ corpe oēs ſe eſtimant vere eē qḋ
ſunt. i. compoſitos ex aīa ⁊ corpe. Et ſm hoc oēs
diligunt ſeipos etiam mali inq̄ꝫtum. ſ. diligūt cō
ſeruationē ſui eſſe. Sed hoc non eſt diligere ex
charitate.

¶ §. VIII.

Debet homo magis di

ligere ſeipm q̄ꝫ primū: ita videlicꝫ vt magis ani
mā ſuā q̄ꝫ cuiuſcūcꝫ aīam: ⁊ magis aīam primi
q̄ꝫ corpus pprium: ſed magis corpus pprium q̄ꝫ cor
pus primi ceteris paribus. Primū ſic pbatur.
Exemplar' ē potius exemplato: ſed dilectio ho
minis ad ſeipm ponitur vt exēplar dilectionis
ad alteꝝ: cū dr̄. Mat. xxij. Diliges primū tuū ſic
teipm: ergo magis ex charitate dꝫ quis diligere
ſeipm q̄ꝫ primum ſm aīam. Nō. b. Tho. ſic decla
rat. 2ª 2ᵉ. q. xxv. In homīe ſūt duo. ſ. natura cor
poralis: ⁊ natura ſpūalis. Per hoc aūt dr̄ homo
diligere ſeipm: q2 diligit ſe ſm naturam ſpūalem
Et ſm hoc dꝫ homo magis ſeipm diligere p' deū
q̄ꝫ quēcūcꝫ aliū: ⁊ hoc pꝫ ex ipa rōne diligendi.
Nam vt ſupra dictū eſt: deus diligit vt pncipium
boni: ſup quo fundat dilectio charitatis: homo
aūt ſeipm diligit ex charitate ſm rōnem ſocieta
tis in iſto bono. Conſociatio aūt eſt rō dilectiōis
ſm quandā vnionē ad deū. Unde ſicut vnitas ē
potior q̄ꝫ vnio: ita q2 homo pticipat bonum diui
nū eſt potior rō diligēdi: q̄ꝫ q2 alius aſſociet ſibi
in hac pticipatione. Et ideo hō ex charitate ma
gis debet ſeipm diligere q̄ꝫ primum. Et huius ſi
gnū eſt: q2 homo ñ debet ſubire aliqḋ malū pec
cati: qḋ ꝯtrariatur pticipationi beatitudinis: vt
liberet primū a peccato. Uñ. b. Au. xxij. q. ij. Fa
ciat hō etiam p tpali ſalute hoīm quod pōt. ſ. lici
te. Cum aūt ad hoc venerit vt tali ſaluti niſi pec
cādo ꝯſulē nō poſſit: iam ſe exiſtimet nō habe
re qḋ facit. Et leo papa. Indecens ē crimē ſuum
alienis cōmodis impēdere: di. xlvi. ſicut nō ſuo.
Et nota q2 licet primus q ē melior nobis ſit deo
ppinquior: q2 tñ non ē ita ppinquus charitate
hñti ſicut ⁊ ipſemet ſibi: ideo ñ ſeqtur q2 aliquis
non debeat magis diligere primū etiam melio
rem q̄ꝫ ſeipm. Nā dilectio charitatis hꝫ quanti
tatem non ſolū ex pte obiecti qḋ eſt deus: ſꝫ etiā
ex pte diligentis q eſt ipſe hō hñs charitatem.

¶ Secūdum. ſ. q2 qs debet magis diligere aīaꝫ
primi q̄ꝫ corpus pprium: pbatur. i. Jo. iij. dicētis.
Nos debemus p fratribus aīam ponere. i. vitā:
qḋ eſt pncipium in corpalibus. Nō ſic declarat
b. Tho. vbi ſupra. Illud ē magis ex charitate di
ligendum quod habet maiorē rōnem diligibil'
ex charitate. Conſociatio aūt ī plena pticipatiōe
btūdis q̄ ē rō diligēdi primū ē maior rō diligē
di q̄ꝫ pticipatio btūdis p redundantiā: que ē rō
diligendi pprium corpus. Et ideo primū quantū
ad ſalutē debemus magis diligere q̄ꝫ corpus p
prium. Nota tñ q2 non ē de neceſſitate charitatis
q2 homo pprium corpus exponat p ſalute primi:
niſi ī caſu quo tenetur eius ſaluti puidere: ſicut
fecit vitalis vrſino heſitanti in martyrio. Sꝫ q2
aliqs ſe ad hoc ſponte offerat: ptinꝫ ad pfectionē
charitatis: de qua. b. Aug. Si quis habuerit tan
tam charitatē: vt paratus ſit etiam p fribus mori:
pfecta eſt in eo charitas: de pe. diſt. ij. ſi quis la. ij.

¶ Tertium. ſ. q2 magis dꝫ quis diligere corpus
pprium q̄ꝫ alterius: ceteris paribus: pbatur ſic.
Sicut ſe hꝫ aīa ppria alicuius ad aīaꝫ primi: ita
pportionabiliter ſe habet corpus pprium ad cor
pus primi. Sed anima ppria ſic ſe habet ad ani
mā alterius: vt magis debeat ſuā diligere q̄ꝫ al
terius: ergo corpus ſuū magis debet diligere q̄ꝫ
alterius. Et ſic ei potius ſubuenire ceteris pari
bus: quod p tanto dicitur: quia ſi qs eſſet multū
vtilis cōmunitati: vel eccleſie: ipſe paꝝ laudabili
ter ⁊ ex pfectione exponeret: corpus ſuum morti
pro illo conſeruando: quāuis de neceſſitate nō
teneretur.

¶ §. IX.

Utrum charitas. qua

quis diligit deum: ſeipm: ⁊ primum: ſit ex chari
tate diligenda. Rñdet. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxv. art. ij.

Et charitas nõ eſt ſimpliciter amoꝛ: ſed habet rationem amicitie: vt dictum eſt ſupra. Per amicitiam autem amatur quid dupliciter. Uno mõ: ſicut ipſe amicus: ad quem habemus amicitiã ⁊ cuius bona volumus: ⁊ ſic ñ amatur charitas. Alio modo ſicut bonum quod volumus amico. Et ſic amatur charitas ꝑ charitatem: quia charitas eſt illud bonum qd̄ optamus om̄ibus quos ex charitate diligimus. Et eadem ratio ē de beatitudine ⁊ de virtutibus alijs. Et ſic intelligitur dictum Aug. in. viij. de trini. ꝙ qui diligit proximum: conſequens eſt vt ipam dilectionē diligat. Sed ⁊ charitas hoc habet, in q̄tum eſt quidam amoꝛ. Amoꝛ enim ex natura potentie cuius ē actus: habet ꝙ poſſit ſibi ſeipm̄ reflecti. Quia enĩ voluntatis obiectũ eſt bonũ naturale: quicquid rõne boni ꝯtinetur: põt cadere ſub actu volũtatis. Et quia ipm̄ velle eſt quoddã bonum: poteſt velle ſe velle. ¶ Item amoꝛ ex ratione ꝓprie ſpeciei habet qd̄ ſupra ſe reflectatur: quia eſt ſpontaneus motus amantis in amatũ. Unde ex hoc ipa ꝙ amat aliquis amat ſe amare. Et ſi dicatur ꝙ non p̄cipitur diligi niſi deus ⁊ ꝓximus. Rñdetur: ꝙ in dilectione illoꝝ includitur dilectio charitatis. Diligimus enim deum et proximum in quantum amamus vt nos ⁊ proximus deũ diligamus.

¶ §. x.

Multa ſunt que valent ad hoc ꝙ quis ametur a deo. Et ad hoc debet q̄libet adoꝛare. ¶ Nam amoꝛ dei ad nos eſt cauſa omnis boni noſtri. Tanto vnuſquiſq; hꝫ plus de bonitate quanto magis a deo diligitur. Et ſic quis tunc vere ſeipm̄ diligit: cum talem ſe exhibet vt diligatur a deo. Precipue aũt ſunt ſeptem que ad hoc valent. Primum eſt ſapiẽtia. Sap. ij. Infinitus theſaurus eſt hominibus: ſapientia q̄ vſi ſunt: ꝑticipes facti ſunt amicitie dei. Et ibidē Neminē diligit deus: niſi qui cũ ſapiẽtia gradit̄. Secũdum eſt mentis mundicia: ꝓuer. xxij. Qui diligit coꝛdis mundiciã: ꝓpter grãm laboꝝ ſuorum habebit amicũ regem. Canti. ij. Dilect⁹ me⁹ mihi: ego illi: qui paſcit̄ inter liliã. i. puritate delectatur. Sap. vi. Incoꝛruptio facit ꝓximũ deo. Et Jo. euan. ꝓpter mundiciã dicitur diſcipulus quē diligebat xp̄s. Jo. vlti. Tertiũ eſt manſuetudo: que multũ aſſimilatur deo: cuius bonitatē malicia alicuius non ꝑturbat. Eccĩ. xlv. Dicitur dilectus deo ⁊ hominibus Moiſes: de quo dicitur Numeri. xij. ꝙ erat mitiſſimus hominũ ſup terrã. Quartũ eſt liberalitas: que etiã multũ aſſimilatur deo: q ex liberalitate fecit: quicquid fecit. ij. ad Coꝛin. ix. Hilarem datoꝛē diligit deus. Señ. Qui beneficiũ dat imitatur deũ. Exemplũ in Zacheo. Quintum eſt humilitas ꝓpter quam Dauid fuit vir ſm̄ coꝛ dei. i. Regũ. xvi. Et in ſignum amoꝛis dñs Jeſus quē habet ad humilē amplexatus eſt puulum. Mar. ix. Et Beniamin qui fuit minimus filius: vocatur amãtiſſim⁹ dñi Deu. xxxiij. Sextum eſt tpalium ꝯtẽptus. Señ. Nemo dignus ē deo: niſi qui opes contẽpſerit. Iſa. xxviij. Coangustatũ eſt ſtratũ. ſ. coꝛdis: ita vt alter decidat. ſ. amoꝛ dei ⁊ pallium breue vtrũq; tegere non põt. ſ. amoꝛ mũdi. b. Greg. Honoꝛiꝫ auctoꝛi aliter inherere ñ valemus niſi cupiditatem que oim̄ maloꝝ radix eſt abſcindamus: diſ. xlvij. bonoꝝ. Septimus eſt dilectio: ꝓuerb. viij. Ego diligentes me diligo. Bern. Nemo ſe amari diffidat: qui iã amat. Et q̄uis ipſe prioꝛ dilexerit nos tñ exercendo nos in actu dilectionis augetur.

¶ De dilectione ꝓximi: ⁊ quis nomine ꝓximi intelligatur. c. iiij.

De dilectione proximi ſub qua ĩtelligitur angelus bonus: ⁊ quilibet hñs beatitudinē: vel qui põt eam ꝯſequi. Uñ non demones vel dãnati. De hac dicitur. i. Jo. iiij. Hoc mãdatum habemus a deo: vt qui diligit deũ: diligat ⁊ frem ſuũ. Ubi ſciendũ ꝙ habitus charitatis vnus eſt qui extẽditur ad dilectionē: nõ ſolũ dei ſed ⁊ ꝓximi. Habitus. n. non diuerſificãtur: niſi ex hoc ꝙ variant ſpẽm actus. ſm̄. b. Tho. 2a 2e. q. xxv. Omnis enim actus vnius ſpẽi ꝑtinet ad eundē habitum. Cum aũt ſpẽs eius ſumatur ex obiecto ſm̄ foꝛmalem rõnem ipius: neceſſe eſt ꝙ idē ſit ſpẽ act⁹ qui fertur in rõnē obiecti: ⁊ q fertur in obiectũ ſub rõne tali: ſicut eſt eadem ſpecie viſio: qua videtur lumē: ⁊ qua videtur coloꝛ ſm̄ rõnem luminis. Ratio aũt diligendi ꝓximum deus eſt: hoc enim debemus in ꝓximo diligere vt in deo ſit. Unde manifeſtũ eſt: ꝙ idem ſpecie actus eſt quo diligitur deus: ⁊ quo diligitur ꝓximus: ⁊ ſi ſit diuerſus numero. ¶ Et nota ꝙ nomine ꝓximi intelligitur omnis q exhibet nobis aliq̄d miſericoꝛdiã ſeu bñficium. Ac etiam oĩs qui põt exhibere aliquod miſericoꝛdie opus: ſm̄. b. Aug. tractans illud. Lu. x. Quis tibi videtur ꝓximus fuiſſe illi qui incidit in latrones. Uñ om̄es angeli boni diligendi ſunt ex charitate: a quibus multa beneficia recipimus: ⁊ cõpꝛehendũtur nomine ꝓximi. Nam charitas eſt amicitia fundata ſup cõicatione non ſpẽi: ſed beatitudinis ſeu bñficioꝝ ꝑtinentiũ ad vitã eternam: Et in hac beatitudine angeli cõicant cũ hoĩbus. Uñ dicitur Mat. xxij. Equales ſunt angelis dei. Et iõ angeli boni ex charitate ſunt diligendi: ſm̄. b. Tho. 2a 2e. q. xxv. Et eadē ratio ē de beatis aĩabus: q2 enim ꝑticipant beatitudinē: ſup qua fũdatur charitas: ideo diligende ſunt ex charitate: ⁊ ab eis etiã mlta ſuffragia recipimus meritoꝝ ſuoꝝ: ⁊ p̄cum. Demones aũt impoꝛtãt naturã peccato defoꝛmatã: ⁊ ideo eos non debemus diligere ex charitate: in q̄tũ de-

Capitulum .IIII.

mones.i.q̄ntum ad maliciam eorū:ſed odire. Sʒ
accipiendo ꝓut demon quādā naturā importat
ſic aliquo modo debemus diligere ⁊ aliquo mō
non. Nā diligere debemus: ſicut diligimus ali
quod bonū amici: qḋ volum⁹ ꝑmanere ob amo
rē illius. Et iſto mō poſſumus ex charitate dili-
gere demones: in q̄ntum.ſ.volumus in ſuis na-
turalibus ↄſeruari ad gloriā dei. Sed non dili-
gere debemus eos: ita ꝙ ad eos amicitiā habea
mus. Nam de rōne amicitie eſt velle bonū ami-
coꝝ ꝑcipuū bonū: hoc aūt beatitudo ⁊ vita eter
na eſt: qḋ bonum nullo mō debemus eis velle:
q̄ꝛ hoc repugnaret charitati dei: ꝑ quā iuſticiam
eius approbamus. Et eadē rōne eſt de dānatis:
q̄ꝛ non ſūt amplius capaces beatitudinis. Crea-
turas aūt irrōnales n̄ debemus diligere ex cha
ritate ita videlicet: ſicut diligiť is ad quē hr̄ ami
citia. Et rō eſt ſm̄.b.Tho.vbi ſupra: q̄ꝛ charitas
ē amicitia quedā. Omnis aūt amicitia fundatur
ſuꝑ cōicatione vite. Sed irrōnales creature nō
pn̄t cōicare in vita hūana: q̄ꝛ illa eſt ſm̄ rōnem:
quā ipſe non hn̄t. Item talis amicitia charitatis
fūdatur ſuꝑ cōicationē beatitudinis cuius n̄ ſūt
capaces: ſed diligi pn̄t: ſicut bona q̄ alijs volum⁹
in q̄ntum volumus ea ↄſeruari ad gloriam dei: ⁊
vtilitatem hoīm: qui ſunt in purgatorio ꝓprie ex
charitate diligendi ſūt: ⁊ oēs in mūdo viuentes.
Vn̄ ꝓſper. Non illi tm̄ ꝓximi noſtri credēdi ſunt
quos nobis gradus ſanguinis iunxit. Sʒ ꝓximi
noſtri credendi ſūt omnes hoīes noſtre nature
ſicut dixi ꝑncipes: de pe.di.ij. Non illi. Quod pec-
catores ſunt diligendi ex charitate: ⁊ quomodo
ſm̄.b.Tho.2ª2ᵉ.q.xxv. In peccatoribus ſūt duo
ↄſideranda.ſ.natura ⁊ culpa. Scōm naturā qui
dem quā habent a deo: ſunt capaces beatitudīs
ſuꝑ cuius cōicatōne fūdatur amicitia charitatis
⁊ ideo ſm̄ naturā diligēdi ſunt ex charitate. Se
cundū culpam aūt deo ↄtrariātur: ⁊ eſt in eis be
atitudinis demeritū. Unde ſm̄ culpam: qua deo
aduerſātur: ſūt peccatores odiendi: etiā pater et
mater: ⁊ quicūq; ꝓpinqui: ſm̄ quod dicitur. Lu
ce.xiiij. Debem⁹ enim in peccōribus odire culpaʒ
⁊ ꝙ peccatores ſunt. Et diligere ꝙ homines ſūt
beatitudīs capaces: ⁊ ad hoc facit qḋ dicit leo pa
pa: di.lxxxvi. Odio habeātur peccata: n̄ homies
corrigētur tumidi: tollerētur infirmi. Et ꝙ caſti
gare ſeuerius neceſſe ē: nō ſeuiētis aīo fiat: ſʒ me
dentis. Et ſm̄ hoc intelligendū ē illud.ps.cxviij.
Iniquos odio habui: in q̄ntum.ſ.ſūt iniqui: qḋ ē
hr̄e odio iniquitatē eoꝝ. Et hoc ē ꝑfectū odiū: de
quo idē ait ps.cxviij. Perfecto odio oderā illos
hoc.n.eſt odire maluʒ qḋ nocet eis: qḋ ꝑtinet ad
amorē eoꝝ. Nā eiuſdē rōnis ē odire malum ali
cuius ⁊ diligere bonū eius. Utrūq; enim ꝓcedit
a charitate. Et nota ſm̄.b.Tho.ꝙ amicis peccāti
bus: ſicut dicit phūs.in.ix.ethi.nō ſūt ſubtrahē-
da amicitie bn̄ficia quouſq; hr̄ ſpes ſaluationis
eoꝝ: ſʒ magis ē eis adiuuandū ad recuperationeʒ
virtutis: q̄ʒ ad recuperationē pecunie: ſi eā amiſiſſet

q̄nto v̄tus amicitie ē magis affinis q̄ʒ pecūia. Sʒ
qn̄ in maximā maliciaʒ incidūt: inſanabiles fiūt
tūc n̄ eſt eis amicitie familiaritas exhibenda. Et
iō hi⁹ peccātes: de q̄bus magis ꝑſumiť nocumē
tum alioꝝ q̄ʒ eoꝝ emēdatio: ſm̄ legē diuinā ⁊ hu-
manā ꝑcipiūtur occidi: qḋ facit iudex: n̄ ex odio
eoꝝ: ſʒ amore charitatis: q̄ ꝑfert bonū cōe ꝑticu-
lari. Nec obſtat qḋ dicit phūs: ꝙ amicoꝝ ē ↄui-
uere. Sʒ cū peccōribus admonet ſcriptura n̄ con
uerſari: ſm̄ illud.ij.ad Corin.vi. Recedite ḋ me
dio illoꝝ. Nam ſm̄.b.Tho.vbi ſupra. Duplex po
teſt eſſe ↄuictus cū peccōribus. Unus ē ſm̄ cōſor
tiū peccati aſſētiēdo ei: ⁊ hic ꝓhibeť oībus: Non
eni ſic ḋbemus diligere peccōres: vt velimus qḋ
ipſi volūt: ⁊ de eis gaudeamus: de q̄bus gaudēt
ſ.malis: q̄ꝛ hoc eēt malis aſſentire. Sed vt facia
mus eos velle: qḋ nos iuſte volum⁹ ⁊ gaudere:
de q̄bus nos recte gaudemus. Vn̄.b.Aug.de vi
tatione ↄuictus taliū.ſ.ꝑ ↄſēſū mali: ſic ait.xxiij.
q.iiij. Recedite ⁊ exite inde: pollutū ⁊ mūdū ne te-
tigeritis.ſ.ↄtactu cordis: n̄ corpis. Quid ē.n.tan
gere imūdū niſi ↄſentire peccatis. Et q̄d ē exi-
re inde: niſi facere qḋ ꝑtinet ad correctionē eoꝝ
q̄ntū ad ſecundū gradū vniuſcuiuſq; ſalua pace
fieri pōt. Eſt ali⁹ ↄuictus ↄuerſatiōis fāiliaris: ⁊
hic vitādus ē ab infirmis: ne ſubuertanť. vn̄ dr̄
xxviij.q.i. Sepe maloꝝ ↄſortia bonos corrūpūt
q̄nto magis eos q̄ ad vicia ꝓni ſūt. Sʒ ꝑfectis de
q̄rū corruptiōe n̄ timeť: laudabilr̄ ē. Sicut xp̄s
cū publicanis comedebat. Mat.ix. Ch.li

De dilectione inimicorū

nota ſm̄ Tho.2ª2ᵉ.q.xxv. Dilectio inimicorū
pōt tripliciter ↄſiderari. Uno quidē modo vt ini
mici diligātur in q̄ntū inimici.i.ſm̄ vicium eoꝝ: q̄
exercēt inimicitiā: ⁊ hoc ē ꝑuerſū: ⁊ charitati re-
pugnat: q̄ꝛ hoc ē diligere malū alterius. Secun
do mō pōt accipi dilectio inimicoꝝ q̄ntum ad na
turā: ſed in vl̄i. Et ſic dilectio inimicoꝝ eſt de ne
ceſſitate charitatis: vt.ſ.aliq̄s diligēs ꝓximū: ab
illa ḡnalitate dilectiōis ꝓximū inimicū n̄ exclu-
dat. Et ſm̄ hoc ē intelligēdū illud dn̄i ꝑceptum.
Mat.v. Diligite inimicos v̄ros: q̄ꝛ vt dr̄.xiiij.q.i
Nō ꝑcipiť impať: qḋ impať neceſſe ē fieri. Ter
tio mō pōt ↄſiderari dilectō inimicoꝝ in ſpāli: vt
ſ.aliq̄s in ſpāli moueať motu dilectionis ad ini-
micū: ⁊ iſtud n̄ eſt de neceſſitate charitatis abſo-
lute: q̄ꝛ nec etiā moueri motu dilectionis in ſpe
ciali ad quoſlibet homines ſingulariter ē de ne-
ceſſitate charitatis: q̄ꝛ hoc ē impoſſibile. Eſt tn̄ ḋ
neceſſitate charitatis ſm̄ preparationē animi: vt.ſ.
aliq̄s hēat aīm preparatū ad h̄: ꝙ in ſingulari dili
gat inimicū ſuū: ſi neccītas occurreret. Sʒ ꝙ ab
articulo neceſſitatꝭ h̄ ēt actu īpleat: vt diligat ini
micum ꝓpter deum: hoc pertinet ad ꝑfectionem
charitatis. Cum enim ex charitate diligatur pro
ximus propter deum: quanto magis aliquis di
ligit deum: tanto etiam magis ad proximum di
lectionem oſtendit: nulla inimicitia impedienteʒ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sic ſi aliqs multũ diligeret aliquẽ: amor ipſius
eius filios amaret: etiã ſibi inimicos. Et ſm hoc
intelligendũ eſt verbũ. b. Aug. in Encheridiõ di
centis: ꝙ hoc tã magnũ bonum. ſ. diligere inimi
cos: ñ ẽ tante multitudinis: quãtum credim᷒ ex/
audiri in orõne cũ dr̃. Dimitte nobis debita no/
ſtra. Intelligitur enim de dilectione quantũ ad
pfectionem nõ neceſſitatem. ¶. §. II.

De ſignis autem et ef/

fectibus dilectionis ſciendũ ſm. b. Tho. ꝙ cũ fi/
gura ⁊ effectus charitatis ex interiori dilectione
pcedãt: ⁊ ei pportionẽtur. Sicut dilectio ad ini/
micũ in cõi quidẽ eſt õ neceſſitate pcepti abſolu
te: in ſpãli aũt ñ abſolute ſ; ſm pportionẽ animi
Sic dicendũ de effectu: ⁊ ſigno dilectionis exte
riori exhibẽdo. Nã bñficia vel ſigna dilectionis
q̃ exhibẽtur ꝓximis in cõi: puta cũ qs orat p om
nibus fidelib᷒: vel cũ h; impẽdere aliqđ bñf ci
um toti cõitati: tenet qs ⁊ inimicis hoc exhibere
ſeu ipſos ñ ab illis excludere ex neceſſitate pce
pti: ⁊ ↄtrariũ faciendo ptineret ad liuorẽ vindic
te. Sz bñficiũ vel ſigna dilectionis: q̃ qs exhib;
pticularibus pſonis: exhibere inimicis ñ eſt de
neceſſitate ſalutis: niſi ſm preparationez animi: vt
ſ. qs pueniat in articulo neceſſitatis. Extra tales
articulum hoc facere pertinet ad perfectionem
charitatis. ¶. §. III.

Ad dilectionem proxi/

mor multa inducũt. Primũ eſt ſcriptura diuĩa/
lis: que hoc frequẽter mandat. vñ Leui. xix. dr̃.
Diliges amicũ tuũ ſicut teipm. Et ideo rememo
rat Lu. x. ⁊ Mat. xxij. Sed loco amici ponit no
mẽ ꝓximi. i. Jo. iiij. Diligamus nos inuicem. Et
xp̃s. Hoc eſt pceptum meum: vt diligatis inuicẽ
Jo. xv. Hiero. O miram dei clemẽtiam. O inef/
fabilez pietatẽ dei: premiũ nobis pollicet. ſi nos
mutuo diligamus. Et ſi nobis ea pſtamus inui/
cem quibus inuicẽ indigemus. Et nos ſuperbo
inſup ⁊ ingrato animo ei remittimur: cuius im/
periũ beneficiũ eſt. Secundum eſt ratio conditi
onal. Naturaliter enim om̃e animal diligit ſibi
ſimile: vt dicitur Ecci. xiij. ⁊ ſi hoc ſeruant irra/
tionabilia etiam ſilueſtria: q; leo nõ nocet leoni:
nec vrſus vrſo: ⁊ hoc multo magis debet homo
ſuare homini. Tertiũ eſt fraternitas naturalis.
Mal. ij. Nũquid non pater eſt vnus omniũ no
ſtrum. ſ. adã: quare ergo deſpicit vnuſquiſq; fra
trem ſuũ. Aug. in. x. de ciui. dei dicit. Nihil tam
diſcordioſũ vicio: nihil tam ſociale natura: ſicut
genus humanũ. pꝑterea voluit deus creare pa/
rentem vnum. ſ. adam: de quo multitudo ꝓpaga
retur: at hac ãmonitione in multis concors vni
tas ſeruaret. Quartũ eſt germanitas ſpiritualis
Math. Patrem nolite vobis vocare ſup terraz
Unus ẽ enim pater veſter qui in celis ẽ. Om̃es
autem vos fr̃es eſtis. b. Aug. Omnes quidez ſu
mus fratres: ſm ꝙ homines ſumus: quãto ma/
gis ſm ꝙ xp̃iani ſumus: pater deus: mater eccle
ſia: hereditas paradiſus. Quintum ẽ chriſti ⁊ an
gelorum exemplũ. Ita enim chriſtus charuz ha
buit ꝓximũ: ꝙ pro eius redẽptione mori voluit
Apoc. i. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis noſtris
in ſanguine ſuo. Angeli etiam cũ magna diligen
tia cuſtodiunt hoĩes. ps. Angelis ſuis ⁊c̃. Math.
xviij. Uidete ne condẽnatis vnũ de puſillis his
qui in me credũt: angeli enim eorũ ⁊c̃. Sexto qa
multum eſt deo grata ⁊ beneplacita. Ecci. xxv.
In tribus beneplacitũ eſt ſpiritui meo que ſunt
pbata coram ⁊ hominibus: concordia fratrum
amor ꝓximorum: ⁊ vir ⁊ mulier bene ſibi ↄſenti/
entes: ⁊ merito. Si enim placet homini: qui dili/
git ⁊ reueretur ſimilitudinẽ ⁊ imaginẽ ſuaz ſcul/
ptam quãto magis debet diligi qui hominẽ: vbi
ẽ viua dei imago: amat ⁊ honorat. Inſuper ⁊ ꝓxi
mus eſt mẽbrum corpis chriſti myſtici: vtiq; pla
cere deb; deo qui diligit mẽbra filij. Paulus ad
Ro. multi ſumus vnũ corpus in xp̃o ⁊c̃. Septi/
mũ eſt multiplex emolumẽtum quod ſequitur ex
huiuſmodi dilectione. Et primũ eſt victoria con
tra inimicũ: puer. xviij. Frater qui iuuat a fra/
tre: quaſi ciuitas firma. Goliath inuitat ad ſingu
lare certamẽ. i. Reg. xvij. econtra Moyſes dicit
Si quis eſt dñi iũgatur mihi. Exo. xxxij. Secũ
dũ eſt honor abundãtia. Quod. n. deeſt hoĩ in ſe
habet in amico ſuo. Tertiũ eſt impetratio orõnũ
Mat. xviij. Ubi fuerint duo vel tres congregati
in noĩe meo ibi ſũ ⁊c̃. ad exaudiendũ. Quartum
mutua exhortatio. Eccs. iiij. Si fuerint duo mu
tuo fouebant vnus q̃uo calefiet. Quintũ ↄſola
tio. puer. xxvij. Bonis ↄſilijs amici dulcoratur
aĩa. Sextũ eſt damnũ quod facit eius ↄtrariũ. ſ.
odiũ diſcordia. b. Augu. de pe. di. iiij. Qui diuini
beneficij oblitus: ſuas vult vĩdicare iniurias: ñ
ſolum de peccatis futuris veniã non merebitur
ſed que dimiſſa fuiſſe ſibi gaudebat imputabun
tur ad penam. ¶. §. IIII.

De ordine dilectionis

ꝓximorum. Utrum. ſ. ſit magis diligẽdus vnus
q̃z alter. Ad quod reſpondet. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xx/
vi. ꝙ opinio fuit quorũdam ꝙ omnes ꝓximi
ſunt equaliter ex charitate diligendi quantum
ad affectum: ſed nõ quantum ad effectum exte/
riorem: ponentes ordinẽ dilectionis eſſe ſeruan
dũ quãtuz ad exteriora beneficia: vt. ſ. magis ea
debeamus impẽdere ꝓximis q̃z alienis: nõ ſe/
cundum interiorem effectũ quem debemus ha
bere equalem etiam omnibus inimicis. Sz hãc
opinionem dicit eſſe irrationabilẽ. Et ratio ẽ: q;
non minus ẽ ordinatus affectus charitatis qui
eſt inclinatio gratie q̃z effectus naturalis qui eſt
inclinatio nature: vtraq; enim inclinatio ex diui
na ſapiẽtia pcedit. Uidemus enim in naturalib᷒
ꝙ inclinatio naturalis proportionatur actui vel

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

motui qui ꝯuenit nature vniuſcuiuſꝗ: ſicut terra habet maiorē inclinationē grauitatis ꝗ̄ aqua: qꝛ cōpetit ei eē ſub aqua. Oportet ergo ꝙ inclinatio grē que ē affectus charitatis ꝓportionetur his q̄ exterius ſūt agenda: vt. ſ. ad eos intenſiorē affectū charitatis hēamus quibus oportet vel cōuenit nos beneficos eſſe. Et ideo dicendū ꝙ ēt ſm affectum oꝫ magis diligere vnū ꝓximoꝝ: ꝗ̄ alium: ⁊ rō eſt: qꝛ cū ꝑncipiū dilectionis ſit deus ⁊ ipſe diligens neceſſe eſt ꝙ ſm ꝓpinquitatē maiorē ad alteꝝ iſtoꝝ principioꝝ maior ſit dilectōis affectus. In omnibus. n. in quibus inuenit̄ aliquod principiū: ordo attēditur ꝑ cōparationem ad illud principiū. Quod aūt dicit. b. Augu. in li. de doctrina xp̄iana: ꝙ omnes homines eque diligendi ſunt: ita equalitas intelligenda eſt ꝗ̄tum ad bonū qd̄ optamus amico ⁊ in genere: qꝛ omnibus hoībus optare debemus ex charitate idē bonū in genere. i. vitam eternā. Sed ad intentōnem actus nō refertur: qꝛ intēſius poſſum⁹ ⁊ debemus diligere vnū ꝗ̄ aliū. Uel etiam pōt intelligi ꝙ oēs ſunt eque diligendi. ita. ſ. ꝙ nullus excludatur ꝗ̄tum ad beniuolentiā: ſed nō ſic quoad beneficientiā: qꝛ cū nō poſſit vnus omnibus ſubuenire ita aliquibus ꝓuidet ꝙ non alijs: quia non poteſt. ¶ .§. V.

Quem debemus magis diligere meliorē vel ꝯiunctiorē?

Rn̄det' tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxvi. ꝙ meliori debem⁹ diligere maius bonū. Coniūctiori debemus diligere illud bonū qd̄ ei amamus intēſius. Rō huius ē qꝛ dilectio habet ſpēm ex ꝑte obiecti: ſꝫ intenſione ex ꝑte diligētis. Obiectū aūt eſt deus. Unde ꝑ cōparationē ad obiectū. i. deū: qn̄ quis eſt ꝓpinquior deo tanto ei dēbemus velle maius bonū ex charitate qꝛ licet vnū bonū ſit qd̄ vult charitas oībus. ſ. vita eterna ſecundū: habet tn̄ diuerſos gradus ſm diuerſas btītudinis ꝑticipationes: ⁊ hoc ꝑtinet ad charitatē vt velit iuſticiā dei ſeruari ſm quā meliores ꝑfecti⁹ beatitudinē ꝑticipāt: ⁊ hoc ꝑtinet ad charitatē vt velit iuſticiā dei ſuari ſm quā meliores ꝑfectius beatitudinē ꝑticipant: et hoc ꝑtinet ad ſpēm dilectiōis: ſūt. n. diuerſe ſpēs dilectionis ſm diuerſa q̄ optamus his quos diligimus ex charitate. Intenſio aūt dilectionis ē attendēda ꝑ cōparationem ad ipm̄ hoīem q diligit. Et ſcd̄m hoc illos q ſunt ſibi ꝓpinquiores intenſiori affectu diligit ad illud bonū ad qd̄ eos diligit: ꝗ̄ meliores ad maius bonū. Eſt etiā ibi alia dr̄ia attēdenda. nā aliq ꝓximi ſunt ꝓpinq nobis ſm naturalē originē a q̄ diſcedere nō pn̄t: qꝛ ſm ea ſunt id qd̄ ſunt: ſꝫ bonitas v̄tutis ſm quā aliqui appropinquāt deo pōt accedere ⁊ recedere: augeri ⁊ minui: vt pꝫ ex ſupradictis. Et iō poſſumus ex charitate velle ꝙ iſte q ē mihi ꝯiunctus ſit melior alio: ⁊ ſic ad maiorē gradū btītudinis ꝑuenire poſſit. Eſt ⁊ alius mod⁹ q̄ plus diligim⁹ ex charitate nobis magis ꝯiunctos: qꝛ. ſ. plurib⁹ modis eos diligimus. Ad eos. n. q n̄ ſunt nobis ꝯiūcti: n̄ hēmus ad eos niſi amicitiā charitatis. Ad eos vō q nobis ꝯiūcti ſūt hēmus alias amicitias ſm modū ꝯiūctionis eoꝝ ad nos. Cū aūt bonū ſup quo fundat̄ oīs alia amicitia honeſta: ordinet ſicut ad finē bonū ſup q̄ fūdat̄ amicitia charitatis: ꝯn̄s ē vt charitas imperet actū cuiuſlibet amicitie alterius. Et ſicut ars q̄ ē circa finē imperat arti q̄ ē circa ea q̄ ſunt ad finē: puta ars medici arti aromatarij: ſic hoc ipm̄ qd̄ ē diligere aliquē qꝛ ꝯſāguineus: vel qꝛ ꝯiūctus: vel qꝛ ꝯciuis: vel ꝓpter qd̄cunq̄ aliud licitū ordinabile in finē charitat' pōt a charitate imꝑari ⁊ ita ex charitate eliciēte cū imꝑante pluribus modis diligimus magis nobis ꝯiūctos. ¶ .§. VI.

Utrū ſit magis diligēdus q eſt ꝯiūctus ſm carnalē originē: ꝗ̄ ꝯiūct⁹ ſm alias ꝯiūctiones.

Rn̄det ad hoc. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ q. xxvi. Qꝛ vt dictū eſt: illi q ſunt nobis magis cōiuncti: ſūt magis diligēdi: tū qꝛ intēſius diligūtur: tū qꝛ pluribus diligūtur rōnibus. Intēſio autē dilectionis ex ꝯiūctione dilecti ad diligentē: ⁊ iō diuerſoꝝ dilectio ē menſurāda ſm diuerſā rōnē ꝯiūctionis: vt. ſ. vnuſquiſq̄ magis diligat̄ in eo qd̄ ꝑtinet ad illā ꝯiūctionē: ſm quā diligeret. Et vlterius compāanda eſt dilectio dilectioni ſm cōparationē ꝯiūctionis ad ꝯiūctionē: ſic igitur dicendū ē ꝙ amicitia cōſanguineoꝝ fundat̄ in ꝯiūctione naturalis originis: amicitia ciuiū in cōicatiōe ciuili: ⁊ amicitia cōmilitonū in cōicatōe belli: ⁊ iō in his q̄ ꝑtinēt ad naturā plus debem⁹ diligē ꝯſāguineos. In his q̄ ꝑtinēt ad ciuilē ꝯuerſationē plus debem⁹ diligere ꝯciues. In his q̄ ꝑtinēt ad bellū cōmilitones. Un̄ ⁊ ph̄s dicit. in. ix. ethi. ꝙ ſingulis ꝓpria ⁊ cōgruētia ē attribuendū. Sic āt ⁊ facere vident̄ ad nuptias quidē vocāt cognatos: vr̄ vtiq̄ ⁊ nutrimēto ꝑentibus oportere ſufficere maxime ⁊ honorē patriū. ⁊ ſilr̄ etiam in alijs. Si aūt cōꝑemus ꝯiūctōnē ad ꝯiūctionē ꝯſtat ꝙ ꝯiūctio naturalꝭ originis ē prior ⁊ imobilior: qꝛ ē ſm id qd̄ ꝑtinet ad ſubſtātiam. Alie aūt ꝯiūctiones ſūt ſuꝑuenientes ⁊ remoueri pn̄t. Et ideo amicitia ꝯſanguineoꝝ ē ſtabilior: ſꝫ alie pn̄t eſſe potiores ſm id qd̄ eſt ꝓprium vniuſcuiuſq̄ amicitie. Et qꝛ amicitia ſocioꝝ ꝓpria electione cōtrahitur in his que ſub noſtra electōne cadūt: puta in agendis: iō ꝑpōderat hi⁹ dilectioni ꝯſanguineoꝝ: vt. ſ. magis illis ꝯſentiamus in agēdis: ſed amicitia ꝯſanguineoꝝ ē ſtabilior ⁊ ꝑualet in his que ꝑtinēt ad naturā. Item ꝙ. b. Ambro. dicit: n̄ vos min⁹ diligo quos ꝑ euāgeliū genui: ꝗ̄ ſi ꝯiugio ſuſcepiſſem. Intelligendū eſt ꝗ̄tum ad bn̄ficia que ꝑtinēt ad cōicationē grē. ſ. de inſtructiōe moꝝ. In hac. n. dꝫ homo magis ſubuenire filijs ſpūalibus quā filijs carnalibus quibus tenet̄ ꝓuidere corꝑalibus ſubſidijs. ¶ .§. VII.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De compaꝛatione di/

lectionis diuerſoꝝ ꝯſanguineoꝝ ad inuicē. Et p̄ſi dꝫ magis diligi ex charitate pr̄ vel filius ꝓpꝛiꝰ ad qḋ r̄ndet. b. Tho. vbi ſupꝛa: q̇ gradꝰ dilectionis ex duobꝰ pēſari pōt. Uno mō ex pte obiecti. Et ſm̄ hoc id qḋ hꝫ maioꝛē rōnem bōi magis ē diligēdū: ꝛ qḋ ē deo ſimilius. Et ſic pr̄ magis diligēdus ē q̄ꝫ filius: qꝛ. ſ. pr̄em diligimus ſub rōne ꝑncipij qḋ hꝫ rōnem eminētioꝛis boni: ꝛ iō deo ſimilioꝛis. Alio mō. cōputat̄ gradꝰ dilectionis ex pte diligētis: ꝛ ſm̄ hoc magis diligit̄ quod ē ꝯiūctiꝰ: vn̄ ex hoc filius magis diligēdus ē q̄ꝫ pater qḋ ꝓbat phūs in. viij. ethi. q̄tuoꝛ rōnibꝰ. Pꝛimo quidē qꝛ pn̄tes diligūt filios vt aliqd ſui exiſtētes. Pater vō n̄ eſt aliqd filij. Et iō dilectio q̄ pr̄ diligit filiū ē ſimilioꝛ dilectioni qua qs diligit ſe ipm̄. Secūdo qꝛ parētes magis ſciunt aliquos eē ſuos filios q̄ꝫ ecōuerſo. Tertio qꝛ filius ē magis ꝓpinquus pn̄ti: vtputa ps eiꝰ q̄ꝫ pater filio ad quē hꝫ habitudinē ꝑncipij. Quarto qꝛ parētes diutius amauerūt: nā ſtatim pr̄ incipit diligere filium. Filius aūt pr̄em ꝓcedente tp̄e. Dilectio aūt quanto eſt diuturnioꝛ tāto foꝛtioꝛ: ſm̄ illud Eccl. ix. Nō dimittas amicū antiquū: nouus. n. nō erit ſimilis illi. Et qꝛ ꝑncipio debet̄ ſubiectio reuerentie ꝛ honoꝛ. Effectui aūt ꝓpoꝛtionaliter cōpetit recipe influētiā ꝑncipij ꝛ ꝓuiſioni ipſius ꝛ ꝓpter hoc pn̄tibus a filijs magis debet̄ honoꝛ: filijs aūt magis debet̄ cura ꝓuiſionis. Et ſcḋm rōnem eminētioꝛis boni naturaliter filius plus diligit pr̄em q̄ꝫ filiū: ꝛ ſm̄ h̄ intelligendū ē v̄bum b. Amb. dicētis q̇ poſt deū plus diligēdi ſūt pn̄tes deinde filij. Filijs aūt a pn̄tibꝰ magis debet̄ cura ꝓuiſionis: ꝛ ſm̄ q̇ dicit aplſ. ij. ad Coꝛin. xij Nō debēt filij theſaurizare pn̄tibꝰ: ſꝫ pn̄tes filijs ꝛ ſm̄ rōnem maioꝛis ꝯiunctionis ad ſeipm̄: plus qs diligit filiū q̄ꝫ pr̄em. In articulo tn̄ neceſſitat̄ filius obligat̄ magis pr̄i ex bn̄ficijs ſuſceptis: vt pn̄tibus maxime ꝓuideat. ¶ §. VIII.

Utrum autem debeat

magis diligi pr̄ vel mr̄. R̄ndet. b. Tho. q̇ in iſtis cōparationibus illud qḋ dr̄: intelligēdū eſt ꝑ ſe vt vꝫ intelligat̄ eē q̄ſitū de pr̄e: in q̄ꝫtum pr̄ ē: an ſit plus diligendꝰ q̄ꝫ mr̄: in q̄ꝫtū ē mr̄. Pōt. n. in omnibus hiꝰ tāta eſſe diſtātia v̄tutis ꝛ malitie: vt amicitia ſoluat̄ vel minuat̄ vt dicit phs in. viij. ethi. Et iō vt Amb. dic̄ boni domeſtici ſūt malis filijs ꝑponēdi. Per ſe ḡ loq̄ndo dꝫ magis diligi pr̄ q̄ꝫ mr̄: qḋ etiā dic̄ Hiero. ſup ezech. q̇ pꝰ deū diligēdus eſt pr̄: deinde mr̄. Rō huius ē: qꝛ vterqꝫ diligit vt ꝑncipiū natalis oꝛiginis: ſꝫ pr̄ hꝫ excellentioꝛē rōnem ꝑncipij q̄ꝫ mr̄: qꝛ pr̄ ē ꝑncipiū ꝑ modū agētis: mr̄ aūt per modū patiētis ꝛ materie. Nec obſtat qḋ phs dicit in li. de gn̄atione: q̇ femina dat coꝛpus: ſꝫ aīam certū ē q̇ dat deus: qꝛ in gn̄atione hominis mr̄ materiā miniſtrat coꝛpis informē tn̄. Foꝛmat̄ aūt ꝑ v̄tutē foꝛmatiuā q̄ eſt in ſemine pr̄is. Et q̄ꝫuis hec v̄tus foꝛmatiua n̄ poſſit cāre aīam rōnalē: diſponit tn̄ materiā coꝛpalem ad hiꝰ foꝛme ſuſceptionem. ¶ §. IX.

Utrum autem debeat

qs plus diligere vxoꝛē q̄ꝫ pn̄tes. R̄ndit. b. Tho. q̇ gradus dilectōnis: vt dictū ē pōt attendi: ꝛ ſm̄ rōnem boni: ꝛ ſm̄ rōnem ꝯiunctionis ad diligētes. Scḋm rōnem ḡ boni qḋ ē obiectū dilectionis magis ſūt diligendi pn̄tes q̄ꝫ vxoꝛes: qꝛ diligūtur ſub rōne ꝑncipij: ꝛ eminētioꝛis cuiuſdam boni. Scḋm aūt rōnem ꝯiūctiōis magis diligūtur vxoꝛes: qꝛ vxoꝛ ꝯiūgit̄ viro vt vna caro: ſm̄ illud. Mat. xix. itaqꝫ n̄ ſūt duo ſꝫ vna caro. Et iō intēſiꝰ diligit̄ vxoꝛ: ſꝫ maioꝛ reuerētia ē exhibenda pn̄tibus ſuis. Et cū dr̄ Gen̄. ij. Pꝛopt̄ h̄ relinquet hō pr̄em ꝛ mr̄em ꝛc̄. Nō ē intelligendū: q̇ dſerant̄ pn̄tes q̄ ad oīa: ſꝫ q̄ꝫtū ad cohabitationē ꝛ copulā: ſꝫ in alijs dꝫ qs magis aſſiſtere pn̄tibus q̄ꝫ vxoꝛi: ꝛ q̇ ait aplſ ad ephe. v. q̇ viri debēt diligere vxoꝛes ſicut ſeipos: n̄ ē intelligendū eq̄lit̄ ſicut ſe: ſed qꝛ rō dilectōnis vxoꝛis ſumit̄ ex ſui dilectione hoc ē ꝑ ſimilitudinē. ¶ §. X.

Utrū debeat quis ma

gis diligere bn̄factoꝛē q̄ꝫ bn̄ficiatum. Ad hoc reſpondet. b. Tho. vbi ſupꝛa q̇ aliqd diligit̄ dupl̄r. Uno mō qꝛ hꝫ rōnem excellētioꝛis boni. Et ſm̄ hoc debꝫ magis diligi bn̄factoꝛ: qꝛ cū ſit ꝑncipiū in bn̄ficiato hꝫ rōnem maioꝛis boni ſicut ꝛ d̄ patre vt dictū ē ſupꝛa. Alio mō diligit̄ aliqd rōne maioꝛis ꝯiūctionis. Et ſm̄ h̄ magis diligimꝰ bn̄ficiatos: qḋ ꝓbat phūs in. ix. ethi. ꝑ q̄tuoꝛ rōnes. Et ꝑma ē qꝛ bn̄ficiatus ē q̄ſi quoddā opus bn̄factoꝛis. Un̄ ꝯſueuit dici de aliquo: ille ē factura illius. Naturale aūt ē cuilibet vt diligat opꝰ ſuum ſicut poete diligūt poemata ſua. Et hoc iō eſt qꝛ vnūquodqꝫ diligit ſuū eſſe ꝛ ſuū viuere qḋ manifeſtat̄ maxime in ſuo agere. Scḋm ē qꝛ vnumqḋqꝫ naturalr̄ diligit id in q̄ aſpicit bonū ſuum: hꝫ quidē ꝛ bn̄factoꝛ i bn̄facto aliqḋ bonū ꝛ ecōuerſo. Sꝫ bn̄factoꝛ inſpicit bn̄ficiato ſuū bonuꝫ honeſtū. Bn̄ficiatus aūt inſpicit i bn̄factoꝛe ſuū bonū vtile. Bonū aūt hōeſtū delectabiliꝰ ꝯſiderat̄ q̄ꝫ bonū vtile: tū qꝛ eſt diuturniꝰ. Utilitas. n. cito trāſit: ꝛ delectatio mēoꝛie n̄ ē ſicut delectatō rei p̄ñtis: tū etiā qꝛ bona honeſta magis cū delectatione recolimꝰ q̄ꝫ vtilitates q̄ nobis ab alijs ꝑuenerūt. Tertia ē qꝛ ad amantē ꝑtinet agē. Uult eni ꝛ opat̄ bonū amato: ad amatū aūt ꝑtinet pati ꝛ iō excellētioꝛ̄ ē amare ꝛ ꝓpter hoc ad bn̄factorē ꝑtinet vt plus amet. Quarta rō ē qꝛ difficiliꝰ ē impendē bn̄ficia q̄ꝫ recipe. Ea v̄o in q̇bus laboramꝰ magis mag̃ diligimꝰ: q̄ v̄o nobis de facili ꝓueniūt magis contēnimꝰ. Non tn̄ dr̄ q̇ quoſlibet bn̄ficiatos plꝰ d̄beamꝰ diligē q̇buſlibꝫ bn̄factoribꝰ. Nā bn̄factōes a q̇bꝰ maxīa bn̄fiᵃ recipimꝰ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vt deum ꝛ parentes ꝑferrimus his quibus aliq̄ minora beneficia impēdimus. ¶ §. XI.

Utrum ordo charita/

tis maneat in pr̄ia. Reſpōdet. b. Tho. vbi ſupra. Neceſſe eſt ordinē charitatis manere in pr̄ia q̄ꝫ tū ad hoc q̄ deus diligat ſup oīa. Hoc enī ſimpliciter erit tūc: qn̄ homo perfecte eo fruetur: Sed de ordine ſui ad alios diſtinguēdūꝫ videt: quia ſic̄ ſupradictū eſt. Dilectiōis grad⁹ diſtingui pōt: vel ſm differētiaꝫ boni qd̄ q̄s alteri exoptat vel ſm intētiōem dilectiōis. Primo quidē mō plus diliget meliores q̄ꝫ ſe ipm̄: minus vero mīus bonos. volet. n. quilibꝫ beatus vnūquēquam hr̄e qd̄ ſibi debetur ſm diuinā iuſticiā: ꝑpter conformitatē volūtatis hūane ad diuinā. Nec tūc erit tēpus ꝑficiēdi ꝑ meritūꝫ ad maius p̄miūm ſicut nunc accidit: qn̄ pōt homo melioris ꝛ virtutē et p̄miūꝫ deſiderare. Sꝫ tūc volūtas vniuſcuiuſq̄ꝫ in hoc ſiſtet qd̄ eſt determiatū diuinitus. Scd̄o vō mō aliq̄s plus diliget ſe ipm̄ quā ꝓximū etiā meliorē: q2 intēſio actus dilectōis ꝑuenit ex pte ſubiecti diligētias: ꝛ ad hoc etiā donū charitat̄ vnicuiq̄ꝫ cōfertur a deo: vt p̄mo quidē mētē ſuā in deū ordinet: qd̄ ꝑtinꝫ ad dilectōēꝫ ſui ipſius ſecūdario vt ordinē etiā aliaꝝ mētiū in deū velit: vel etiā opetur ſm modū ſuū. Sed q̄ꝫtū ad ordinē ꝓximoꝝ adinuicē ſimplr̄ q̄s magis diligꝫ meliorē ſꝫ charitatis amorē: tota enīꝫ vita beata cōſiſtit in ordinatiōe mētis ad deū. Un̄ totus ordo dilectiōis beatoꝝ ꝯſeruabit̄ ꝑ ꝯpatiōem ad deū: vt. ſ. ille magis diligatur et ꝓpinquior ſibi hēatur ab vnoq̄ꝫ qui eſt ꝓpinquior deo. Cōtingꝫ tn̄ in patria q̄ aliquis ſibi ꝯiūctū pluribus rōnibus diliget. Non. n. tūc ceſſabūt ab animo beati honeſte dilectiōis cauſe. Tn̄ oībus iſtis rōnibus ꝓfertur incōpabiliter rō dilectionis q̄ ſumitur ex ꝓpinquitate ad deum.

¶ De charitate q̄ ad ꝑceptū decalogi. Cap. v.

C Onſequenter vidēdū ē de charitate ꝑ reſpectū ad ꝑceptū. Dicit. n. xp̄s Mat. xxij. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ꝛc̄. Hoc eſt maximū ꝛ p̄mū mādatū. 2m āt ſile eſt huic. Diliges ꝓximū tuū ſicut te ipm̄. In his duobus mādat̄ vniuerſa lex pēdet ꝛ ꝓphete. Primo igitur vidēdū eſt q̄n̄o de charitate fuit dādū ꝑceptū. Pro cui⁹ declaratiōe dicit. b. Tho. 2a 2e. q. xliiij. q̄ ꝑceptūꝫ importat rōēꝫ debiti. Eſt aūt aliq̄d debitū dupliciter. Uno mō ꝑ ſe. Alio mō ꝑpter aliud. Per ſe quidē debitū ē in vnoquoq̄ꝫ negocio id qd̄ ē finis: q2 hꝫ ꝑ ſe rōnem boni. Propter aliud aūt ē debitū qd̄ ordinat̄ ad finē: ſic̄ medico ꝑ ſe ē debitū vt ſanat: ꝑpter aliud vt det medicinā ad ſanādū. Finis ſpūalis vite eſt vt homo vniat̄ deo qd̄ fit ꝑ charitatē. Et ad hoc ordinant̄ ſicut ad finē oīa q̄ ꝑtinent ad ſpūalē vitā. Un̄ ꝛ ap̄ls dic̄. i. ad tymo. i. Finis ꝑcepti ē charitas de corde puro ꝯſcientia bona: ꝛ fide nō ficta. Omnes. n. v̄tutes d̄ quaꝝ actibus dant̄ ꝑcepta: ordinant̄ vel ad purificandū coꝛ a turbinibus paſſionū: ſicut virtutes que ſūt circa paſſiones. vel ſaltē ad habēdaꝫ bonā ꝯſciam ſicut v̄tutes: que ſūt circa opatiōes vel ad habendā rectā fidē ſicut alia que ꝑtinent ad dei cultū. Et hec tria rēq̄rūtur ad diligendū deū. Nā coꝛ impurū a dei dilectione abſtrahit̄ ꝑꝑ paſſionē inclinantiū ad terrena. Conſcia. n. mala facit horrere diuinā iuſticiā ꝑꝑ timorem pene. Fides aūt ficta trahit affectū in id qd̄ de deo fingitur: ſepans a dei veritate. In quolibet aūt genere id qd̄ eſt per ſe ē potius eo qd̄ ē ꝑpter aliud ꝛ iō maximū eſt ꝑceptum de charitate vt dicitur Math. xxij. Q̄uis aūt dilectio dei ſit finis ad quē ordinatur dilectio ꝓximi: tn̄ dari oportuit ꝑceptū n̄ ſolū de dilectione dei: ſed etiaꝫ aliūde de dilectione ꝓximi: ꝑpter minus capaces q̄ nō de facili ꝯſiderarent vnū hoꝝ ꝑceptoꝝ ſub alio contineri. Et q̄uis charitas ſit vna virtus: habet tn̄ duos actus. ſ. diligere deū ꝛ diligere ꝓximū quorū vnus ordinat̄ ad aliū ſicut ad finē. Un̄ in dilectione ꝓximi includit̄ dilectio dei ſicut finis: in eo qd̄ eſt ad finē ꝛ ecōuerſo. ¶ §. I.

Finis precepti eſt cha/

ritas de corde puro ꝯſcia bona ꝛ fide n̄ ficta. i. ad tymo. i. Quāta bona hinc ſeq̄nt̄ hēs de pe. di. ij. ḡ. Et circa dictā auctēꝫ pn̄t tria notari. Primū ē neceſſitas obſeruatōnis: ibi finis ꝑcepti. Scd̄m ē ꝑcioſitas ordinationis: ibi charitas. Tertiū eſt ſinceritas dilectiōis: ibi de corde puro ꝛc̄. Q̄tū ad primū ſm ph̄m. Propter quod vnūquodq̄ꝫ ꝛ illud magis. Oīa ꝑcepta ſunt neceſſaria: cū ordinent̄ ad charitatē vt finē: ergo ipſa multo magis ē neceſſaria. Eſt aūt hoc ꝑceptū lucidum: breue: vtile: ꝛ leue. Eſt lucidū quidē. p̄s. xviij. Preceptū dn̄i lucidū. Et hoc ne q̄s dicat: n̄ licuit mihi intelligere. Breue ne q̄s dicat n̄ potui vacare vel retinere. Abbreuiatū faciet deus verbū ſup terrā vtile. p̄s. cxxvi. Bonū mihi lex oꝛ̄ tui: ſup milia auri ꝛ argēti. Leue: nihil. n. dulcius ꝛ leui⁹ charitate. Mat. xi. On⁹ meū leue. Precioſitas pꝫ ex noīe charitatis. Und̄ charitas q̄ſi cara vnitas: q2 vnit nos cū oībus vtilit̄. ap̄ls ad ephe. iij. Ut poſſitis cōphendē cū oībus ſanctis q̄ ſit lōgitudo: ſublimitas: ꝛ ꝓfundū. ſ. charitatis. Ei⁹ ſublimitas ē: q2 vnit nos cū dō: latitudo abſolute. i. ꝑꝑ ſe ꝓfundū eius: q2 vnit nos cū his q̄ ſūt ī purgatorio. Eius latitudo ē q2 vnit nos cū oībus viuētibus bōis ꝛ malis: amicis ꝛ inimicis. Ei⁹ latitudo q2 vnit nos cū ꝑcedētib⁹: pn̄tibus ꝛ futur̄: vel vſq̄ꝫ in finē. Sinceritas inuit̄ d̄ corde puro i. n̄ ficto vl̄ īfecto vl̄ mixto cupiditate. Cōſcia bōa i. n̄ erronea: ꝛ fide n̄ ficta. i. ſine errore vl̄ hypocri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Sciēdū etiā q̄ oia p̄cepta decalogi ordinanť ad
dilectionē dei ⁊ p̄ximi: iō p̄cepta charitatis non
fuerūt annumerāda inť p̄cepta decalogi: ſ; ī om
nibus includūtur. Et q̄uis modus dilectionis
non cadat ſub illis p̄ceptis q̄ dantur de alijs acti
bus virtutū: puta ſub hoc p̄cepto: honora patrē
tuū ⁊ matrem: n̄ cadit hoc q̄ ex charitate fiat: ca
dit tn̄ act⁹ dilectiōis ſub ſpali p̄cepto. ¶ .§. II.

De dilectiōe ſufficien

ter ſunt data tn̄ illa duo p̄cepta. Unde xp̄s dixit
Math. xxij. In his duobus mādatis vniuerſa
lex pēdet ⁊ pph̄e. Rō huius ē ſm̄ .b. Tho. vbi ſu
pra ar. iij. Charitas ē amicitia quedā: amicitia āt
eſt ad alteꝝ. Un̄ Gre. dicit q̄ charitas ad minus
q̄ iter duos hr̄i n̄ pōt. Cū aūt dilectio ⁊ amor ſit
boni: bonū aūt ſit vel finis: vel id q̄d eſt ad finē:
ꝯueniēter d̄ charitate duo p̄cepta ſufficiūt. Unū
q̄ inducimur ad diligendū deū ſicut finē: Aliud
quo inducimur ad diligendū p̄ximū ꝓpter deū
ſicut ꝓpter finē. De dilectione ſui ⁊ corporis ſui: q̄
etiā ſunt diligēda dicit .b. Aug. q̄ nulla fuerunt
dāda p̄cepta. Et ideo ē quia q̄tūlibet quis exci
dat a veritate: remāet ſemper in eo dilectio ſui ⁊
corporis ſui. Sed modus diligēdi p̄cipiēdus erat
homini: vt .ſ. ſe ordinate diligeret ⁊ corpus ſuū
q̄d fit p̄ hoc: q̄ hō diligit deū ⁊ p̄ximū. Itē q̄uis
p̄cepta dentur de actibus virtutū: ⁊ charitas ha
beat plures actus: videlicet dilectio gaudiū: pax
bn̄ficia: tn̄ quia p̄mus ⁊ p̄ncipalis actus charita
tis ē dilectio ⁊ ex eo ꝯſequūtur alij ſicut affect⁹
ex cauſa: ideo in p̄ceptis dilectionis includūtur
p̄cepta. De alijs actibus ex ea p̄cedētibus: ⁊ tn̄ ꝓ
pter tardiores inueniūtur de ſingulis explicita
p̄cepta. De gaudio quidē ad Phil. iiij. Gaudete
in dn̄o ſemp ⁊c. De pace ad Hebre. Pacē ſequi-
mini cum oībus. De bn̄ficientia ad Gal. vlt. Du;
tempus hēmus operemur bonū ad omēs. De ſin-
gulis etiā p̄tibus beneficientie inueniūtur p̄ce-
pta in ſacra ſcriptura vt patet intuenti. Item q̄z
plus eſt opari bonū q̄ vitare malum: ideo in p̄ce
ptis affirmatiuis p̄ que p̄cipitur facere bonum:
vt diligere: gaudere: benefacere: pacē habere: in
cludūtur p̄cepta negatiua: q̄bus ꝓhibetur malū
facere: vt n̄ odire nec occidere: nō inuidere: n̄ di
ſcordare: nō ſcādalizare. Et tn̄ inueniūtur expli-
cita p̄cepta data cōtra huiuſmodi vicia oppoſita
charitati. Nam ꝯtra odiū dicitur Leui. xix. Nō
oderis frēm tuum in corde tuo. Contra accidiā
dicitur Eccl. vi. Nō occideris in vinculis eius.
Contra inuidiā dicitur ad Gal. vi. Non efficia-
mur inanis glorie cupidi inuicē ꝓuocantes inui
cem inuidentes. Contra diſcordiā .i. Corin. i. Id
ip̄m dicatis omnes ⁊ non ſint in vobis ſciſmata
contra ſcandalū. Ro. xiiij. nō ponatis ſcandalū
vel offendiculū. Et de dictis peccatis habes ſu-
pra in .ij. parte. De actibus vero charitatis in .ſe-
quentibus capitulis. ¶ .§. III.

Declaratio precepti

de dilectione dei ſm̄ .b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. xliiij. ar. iiij.
Hoc p̄ceptū inuenitur diuerſimode traditū in
diuerſis locis. Nam Deutro. vi. ponūtur tria .ſ.
Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo ⁊ ex to
ta anima tua: ⁊ ex tota fortitudine tua. Mat. xxij
Ponūtur duo hoꝝ .ſ. ex toto corde: ⁊ ex tota aīa:
⁊ omittitur ex tota fortitudine: ſ; additur ex to-
ta mēte. Sed Mar. xij. ponuntur quatuor .ſ. ex
toto corde: ⁊ ex tota mēte: ex tota anima: ⁊ ex to-
ta virtute: que ē idem cū fortitudine. Hec etiam
quatuor tangūtur. Lu. x. Na; loco fortitudinis
ſeu virtutis ponıť ex oībus viribus tuis. Et iōo
hoꝝ quatuor ē ratio aſſignāda. ¶ Prima expoſi
tio eſt igiť ꝯſideranda q̄ dilectio ē actus volun-
tatis que ſignificať p̄ cor. Nā ſicut cor corpale ē
principiū omniū corpalium motuū: ita etiā vo-
lūtas: ⁊ maxime q̄tum ad intentōnē finis vltimi
quod eſt obiectū charitatis: eſt principiū omniū
ſp̄ūalium motuū. Tria aūt ſunt p̄ncipia actuū
que mouētur a volūtate .ſ. intellectus qui ſigni-
ficātur p̄ mentem. Uis appetitiua inferior: que
ſignificatur p̄ aīam. Et vis executiua exterior q̄
ſignificatur p̄ fortitudinē ſeu virtutē ſeu vires.
Precipitur ergo nobis: vt tota intētio noſtra fe
ratur in deū: quod ē ex toto corde: ⁊ q̄ intellect⁹
noſter ſubdatur deo: quod eſt ex tota mēte: ⁊ q̄
appetitus noſter reguletur ſm̄ deum: quod ē ex
tota anima: ⁊ q̄ exterior actus noſter obediat dō
quod eſt ex tota fortitudine: vel virtute vel viri-
bus. Alia expoſitio quidam dicunt. Ex toto cor
de .i. intellectu: anima .i. volūtate: mente .i. memo
ria. Tertia expoſitio ſcd̄m .b. Grego. nizenum.
Per cor ſignificať anima vegetabilis. Per ani-
mam: ſenſitiua anima. Per mentē memoria: q̄a
hoc q̄d nutrimur: ſentimus: ⁊ ītelligimus: debe-
mus in deū referre. ¶ De hoc q̄d dicitur ex to-
ta volūtate. Pro huius declaratione nota ſm̄ .b.
Tho. vbi ſupra: q̄ p̄cepta dantur de actibus vir
tutū. Requiritur aūt ad actum virtutis nō ſolū
q̄ cadat ſup debitam materiā: ſed etiā q̄ veſtiať
debitis circūſtantijs quibus ſit ꝓportōnatus ta
li materie. Deus aūt eſt diligēdus ſicut finis vlti
mus: ad quē omnia ſunt referēda: ⁊ ideo totali-
tas queda fuit deſignāda: circa hoc preceptum
de dilectione dei ad hoc innuēdum. Dupliciter
aūt cōtingit diligere deū ex toto corde. Uno mō
in actu: vt .ſ. totū cor hoīs ſemp actualiter ferať
in deū: ⁊ iſta ē pfectio p̄rie. Alio mō vt hitualiter
totū cor hoīs in deū feratur: ita .ſ. q̄ nihil contra
deū dilectionē cor hoīs recipiat: ⁊ hec eſt pfectio
vie: cui⁹ n̄ ꝯtrariať peccatū veniale: q̄z n̄ tollit ha
bitū charitatis cum n̄ tēdit in oppoſitū obiectū:
ſ; ſolū ipedit charitatis vſū. Scd̄m p̄mū modū
ipleť illud p̄ceptū: p̄ ſm̄ modū ipleť impfecte. Dr̄
.n. tūc pfecte ipleri p̄ceptū: qn̄ puēit ad finē quē
intēdit p̄cipiēs. Impfecte aūt qn̄ ⁊ ſi n̄ puenitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad finem pcipientis: nō tamen recedit ab ordine ad finē. Sic ſi dux precipiat militibus vt pugnent. Ille pfecte implet id pceptum q pugnādo hoſtē vincit: qđ dux intēdit. Impfecta āt cuius pugna ad victoriā non attingit: non tñ contra diſciplinā militarē agit. Intendit āt deus per hoc preceptū: vt pfecte homo deo vniatur qđ erit in patria. Et ideo tunc pfecte implebitur: hic autē impfecte. Tanto aūt pfectius quāto magis acceditur per ſimilitudinē ad pfectōez patrie. Unde Hiero. Charitas in qbuſdā eſt pfecta: in qbuſdā impfecta: pfectiſſima aūt in hac vita haberi non pōt de pe. di. ij. charitas. Quomodo deus diligitur ex toto corde ⁊ ex tota anima: et ex tota mēte vel virtute. Bernardus. Diſce o chriſtiane a xpo quēadmodū diligas xpm. Diſce amare fortiter: dulciter ⁊ prudēter. Dulciter ne illecti. Prudenter ne decepti. Fortiter, ne depreſſi ab amore dñi auertamur. Hoc eſt amare ex toto corde: ⁊ ex tota anima: ⁊ ex tota fortitudine, vel virtute. Dulciter amat ait idē: cū xpo paſſo cōpatitur: compungitur: ⁊ cōmouetur. Sapiēter ſeu prudēter: qui ab ecctī ſenſus puritate: nulla, deuiat veriſſitudine: ⁊ qui diſcretiōis metā: nulla ſupſtitiōe vel leuitate: vel ſpūs feruētioris vehementia deſerit. Amor fortis eſt: cū nulla vi laborū:, vel tormētorum: vel etiā metu mortis: iuſticia deſeritur. Itē ex ſūma virtutū Guilhel. poſſūt illa tria ad tres vires anime referri. Cor ad iraſcibilē: q̃ in corde magnanimitas. Anima ad ꝯcupiſcibilē: quia eius eſt velle. Mens ad rōnalē: q̃ eius eſt meditari. Totis ergo his tribus viribus deum amat: cū vis rationalis a deo ſolo deſiderat illuminari: ⁊ ab eo ſolo poſſe ſe ſapiētē fieri credit: cū vis cōcupiſcibilis reputat deū gaudiū ſuuz: ⁊ in illo ſolo gaudere querit. Et cū vis iraſcibilis in illo ſolo gloriari deſiderat: aliam gloriaz cōtemnēs.

¶ Itē Guilhel. vbi ſupra. Ex toto corde diligit deū: id ē intellectu: qui intellectū ſuū in obſequū xpi captiuat: et qui ſtudiū ſuū xpo dat: et qui ad viſionē dei toto deſiderio anelat. Primū. i. captiuare intellectū ſuū: de quo ait aplš. ij. ad Corin. x. ¶ In captiuitate redigētes oēm intellectum in obſequiū xpi. Fit tripl'r iſta captiuatio. ¶ Primo vt in his que ſunt fidei deo obediamus. Hilarius. Soli deo de ſe credēdū ē: qui ſe ſolū nouit. Scđo vt male de nobis ⁊ bene de proximis ſentiamus: ⁊ circa nos met ipos intendētes: ab alijs oculos auertamus. Seneca ꝙ hoīes libēter faciūt de alijs de te apđ te male exiſtima. Tertiō vt ſenſuz ſupioris nr̄i ſenſui pferamus: ⁊ pmaxime in religione. Unde Bernardus. Lignū ſcientie boni ⁊ mali cēſura diſcretiōis eſt in religione penes prez ſpūalē. Secūdū. i. ſtudiū ſuū dare deo: fit etiā hoc tripl'r. Primo dū ea quibus adiuuamur in deū ab eis quibus impedimur ſagaciter diſcernūtur: qđ ptinet ad prudētiā ſm Auguſti. Secūdo cū doctrinā xpm neſciētē faſtidit. Bernardus. Si diſputas aut conferas: nō ſapiat niſi ſonuerit ibi xps. Tertiō qui in creaturis deum intelligit Ad Ro. i. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt ⁊c. Tertiū. i. anelare ad dei viſionez Fit ſeu ad hoc iuuat: mūdi cōtētus meditatio dei: et peccati deteſtatio. Ex tota anima ſeu voluntate amat tripl'r. Qui pfecte obedit. Quem nec timor mali trāſitorij exterret. Et quē nec gaudiū ſeculi: nec amor bōi trāſitorij: ab obediētia retrahit. Ex tota mēte ſeu memoria amat dñ quis tripl'r. Qui ſcilicet ea que deo diſplicēt et ab amore eius retrahūt: obliuioni tradit: vt iniurie nobis illate que dū irrogātur ſūt quaſi ferrū in vulnere: qđ vulneribus ſanatōem impedit. Secundo q̃ ea que ad dei timorē ptinēt ⁊ ſalutē animarum memorie cōmēdat. Tertio quez magnꝰ dei amor de alio q̃ de deo: diu cogitare nō ſinit: ſicut ſolet accidere fatue amātibus: qui nō poſſunt obliuiſci qđ amant Bernardus O amor impetuoſiſſime qui preter te aliud cogitare nō ſinis: puer. xxiij. Fili pbe mihi cor tuū: ait deus. ¶ §. IIII.

Declaratio precepti

de dilectione primi cum. ſ. dicitur. Diliges proximū tuum ſicut teipm. Math. xxij. hoc ſiquidem pceptum ſm. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. lxiiij. ꝯuenienter traditur. Tangitur. n. in eo diligēdi rō: ⁊ modus dilectionis. Ratio diligendi tradit̄ in eo ꝙ proximus noīatur: ppter hoc. n. dbemus alios ex charitate diligere: quia ſunt nobis primi: ⁊ ſm naturalem dei imaginē ⁊ ſm capacitatem glorie: nec refert. Utrū dicatur primus vel frater: vt habet̄ i. Joā. iiij. vel amicus vt Leuit̄. xix. Per omnia hec eadem affinitas deſignatur. Modus aūt dilectiōis tangit̄ cum dicitur. Sicut teipm. Quod nō eſt intelligendū ꝙ aliqs carnaliter diligat ſibi primū ppter deum: ſicut debet diligere ſeipm Et hoc tripliciter. Primo quidē ex pte finis: vt ſ. diligat primum ppter deū: ſicut debet diligere ſeipm: vt ſic ſit dilectio primi ſancta. Secūdo ex pte regule dilectionis: vt. ſ. non ꝯdeſcendat primo in aliquo malo: ſed ſolū in bonis ſicut ⁊ volūtati ſue ſatiſfacere debet homo ſolū in bonis: vt ſic ſit dilectio primi iuſta. Tertio ex pte rationis dilectionis: vt. ſ. nō diligat aliqs primū ppter ppriā vtilitatē vel delectationē: ſed ea rōe ꝙ velit primo bonū: ſicut vult bonū ſibi ipſi: vt ſic primi dilectō ſit vā. Nā cū qs diligit primū ppter ſuā vtilitatē vel delectationē: ñ diligit primū ſʒ ſeipm. b. Aug. quoqȝ. xxiij. q. iiij. Debet hō diligere primū ſicut ſeipm: vt oēm hoīem quē poteſt vel beneficientie ꝯſolatione: vel coertione diſcipline: vel informatōne doctrine inducat ad colēdū deū. Proſper in li. iij. de vita ꝯtēplatiua. c. xv dicit. Proinde primos ſicut noſmetipos diligimus qñ ad bonos mores ⁊ ad vitā eternā conſequendā: ſicut nobis ſaluti cor ꝯſulimus quādo nos in cor peccatis ⁊ piculis cogitamꝰ. Et ſicut

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nobis ſubueniri optarem⁹ ita eis ſubueniamus:
aut ſi facultas defuerit voluntatem tñ ſubueniē
di retineamus: de pe. di. ij. ꝓinde. ¶. §. V.

Quod debemus proximum diligere ſicut xp̄s dilexit nos.

mum diligere ſicut xp̄s dilexit nos. Sicut. n. no
bis ꝑcepit dicens. Jo. xv. Hoc ē preceptū meum
vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos: dilexit aūt
xp̄s nos tripliciter: in quo d̄bemus eū imitari. ſ.
amore gratuito: amore diſcreto: amore vehemē/
ti ꝛ fructuoſo. ¶ Primo quidē amore gratuito. i.
amore nobis gratis dato: ſine meritis ꝑcedenti/
bus noſtris. i. Jo. iiij. In hoc ē charitas dei: non
quaſi nos dilexerimus eū: ſed qm̄ ipſe prior di/
lexit nos. Sic debemus ꝓximos diligere. Et nō
ſicut faciūt quidā qui volūt amare: niſi eos a q
bus ꝑmo noſcūtur amari. Math. v. Si diligitis
tm̄ eos qui vos diligūt: qd amplius facitis: nō/
ne ethnici hoc faciūt. Nec amauit nos xp̄s ꝓpter
ſuam vtilitatē ſed ꝓpter noſtrā. Non vt a nobis
acciperet: ſed vt nobis daret. Sen. Amicus q vtili
tatis cauſa aſſūptus eſt: tādiu placebit: q̄ꝫ diu vti
lis erit. Secūdo amauit nos xp̄s amore diſcre/
to. Amor diſcretus ē: quo pſonas amamus ꝛ vi
cia pſequimur: nec ſic pſonis ꝯdeſcendit: q vicijs
impliceatur. Bern. Chriſtus in carnis aſſumptio
ne ꝯdeſcendit mihi: in culpe vitatione conſuluit
mihi. Vñ de eo dr̄ Iſa. vij. Butirum ꝛ mel come
det: vt ſciat reprobare malū ꝛ eligere bonū. Sic
ꝛ nos debemus ꝓximos diligere vt nō aſſentia/
mus eis in malo ſicut fecit adā eue: ad Ro. xiij.
Dilectio ꝓximi malū nō operatur. Tullius in li. de
amicitia: Nulla ē excuſatio ſi amicitie cauſa pec
caueris. Amicitia mūdi a poſteriori. i. in malo: li
gat homines vt vulpeculas Sāſon. Judi. xv. qꝛ
facit eos ꝯcordes in malo ſicut facti ſunt amici
Herodes ꝛ Pilatus ad xp̄m affligendū. ¶ Ter/
tio amauit nos xp̄s amore fructuoſo ꝛ vehemen
ti. Jo. xv. Maiorē hac dilectionē nemo habꝫ: vt
aīam ſuaꝫ ponat qs ꝓ amicis ſuis. Et ſic nos de/
bemus ꝓximū diligere vt cū expedit etiam mor
tem ꝓ eo ſuſtineamus. i. Joā. iij. In hoc cognoui/
mus charitatē dei qm̄ ipe aīam ſuam. i. vitam ꝓ
nobis poſuit: ꝛ nos debemus ꝓ fratribus aīas
ponere. Et nota q xp̄s interrogauit ter petruꝫ ſi
eū diligeret plus ceteris: vt habetur Jo. vltimo.
Simon ioannis: inquit: diligis me plus his? Et
Petrus rn̄dit. Dñe ſcis quia amo te: ad innuen/
dū q debet quis ita vehemēter amare ꝓximū:
vt bona tpalia: ꝛ obſeqa corporalia: ꝛ exercitia ſpi/
ritualia ꝯſolationis ꝛ neceſſaria: det ꝓ ſalute ꝓxi
mi: ſicut apl̄us paulus: qui paupibus fidelibus
ꝓcurabat elemoſynas: diſcurrebat ꝑ orbem: no
cte laborās manibus ſuis ne alios grauaret. Et
anathema eſſe optabat a xp̄o pro fratribus ſuis
ad Ro. ix. id eſt ſepatus a ꝯſolationibus ꝯtēpla
tiōis. Vel melius etiā vltra ſubſtantiā ꝛ labores
corporis etiam ipam vitam. Vñ ꝛ in huius ſignum
in tertia interrogatiōe Petrus ꝯtriſtatus eſt: qꝛ
naturaliter quilibꝫ triſtatur de morte. Et ſic ꝑſe
ueranter diligit ꝓximus: qꝛ vſqꝫ ad mortē: ſicut
fecit xp̄s qui in finē dilexit eos Joan. xiij.

¶ De ꝑncipali actu charitatis: q eſt dilectio. c. vi.

Ultimo videndum

eſt de actibus charitatis. Et primo d̄
actu eius ꝑncipali qui ē dilectio. Cir
ca quod ſciendū ſm̄. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxij. q cum
charitas vt dictū eſt ſit quedā amicitia: ꝛ amici/
tia ſm̄ pħm in. viij. ethi. magis cōſiſtat in amare
q̄ꝫ in amari: ideo etiā charitati magis ꝯuēit ama
re q̄ꝫ amari. Huius rō eſt: qꝛ amare ꝯuenit cha/
ritati in q̄ꝫtum eſt charitas. Nam cū charitas ſit
quedā amicitia ſm̄ ſuam eſſentiā: habet inclina
tionem ad ꝓprium actū. Amari aūt non ē actus
charitatis ipſius qui amat: ſed actus eius ē ama
re. Amari aūt competit ei ſm̄ cōem rōnem boni
ꝓut. ſ. ad eius bonū alius ad actū charitatis mo
uetur. Vñ manifeſtum eſt q charitati magis cō
uēit amare q̄ꝫ amari. Huius etiā duplex ē ſignū
Primum quia amici magis laudātur ex hoc q
amant q̄ꝫ ex hꝫ q amātur: qnimmo ſi amētur ꝛ nō
amant vituperantur. Secūdo quia matres q ma
xime amāt plus querūt amare q̄ꝫ amari filios.
Quāuis aūt homines cōiter magis velint ama/
ri q̄ꝫ amare: hoc ꝓpterea eſt: vt dicit pħus in. viij.
ethi. qꝛ homines volūt amari in q̄ꝫtum volūt ho
norari. Sicut honor exhibet alicui: vt quoddaꝫ
teſtimoniū boni in eo q honoratur: ita hoc q ali
quis amatur oſtēditur in ipo eſſe aliquod bonū:
quia ſolū bonum amabile ē. Sic igitur querūt
hoīes amari ſicut honorari ꝓpter aliud. ſ. ad ma
nifeſtationē boni in amato exiſtētes. Amare aūt
querunt charitatē habentes ſm̄ ſe quaſi ipm̄ ſit
bonū charitatis: ſicut ꝛ qlibet virtutis actus eſt
bonū v̄tutis illius. Vñ magis ꝑtinet ad charita/
tē velle amare q̄ꝫ amari: qꝛ magis ē qḋ eſt ſm̄ ſe
q̄ꝫ qḋ eſt ꝓpter aliud. ¶. §. I.

Quod deus diligendus

eſt ꝓpter ſeipm̄: hoc ſic ꝓbatur. Solo deo fruen/
dum eſt. Frui aūt eſt amare ꝛ inherere rei ꝓpter
ſe ſm̄. b. Aug. vt ponitur in primo ſenten. di. i. er
go diligendus eſt deus ꝓpter ſeipſum: ꝛ ipſe ſo/
lus hoc modo. Pro cuius declaratione dicit. b.
Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxvi. q lr̄ propter importat habi/
tudinem alicuius cauſe. Eſt autem quadruplex
genus cauſe: ſcilicet finalis: formalis: efficiens: ꝛ
materialis. Ad quā etiam reducitur materialis
diſpoſitio: que nō eſt cauſa ſimpliciter: ſed ſcðm
quid. Et ſecūdum hec quatuor genera cauſaruꝫ
dicitur aliquid diligi ſecūdum quidem genus
cauſe finalis: ſicut diligimus medicinaꝫ ꝓpter ſa
nitatem. Scðm gen⁹ cauſe formalis ſic diligim⁹

hoīem ꝑpter virtutē: quia virtute formaliter eſt
bonus ⁊ per ꝯñs diligibilis. Scd̄m cauſā efficiē
tē ſic diligim⁹ aliquos in q̄ꝫtū ſūt filij talis pr̄is.
Scd̄m aūt diſpoſitionē que reducitur ad gen⁹
cauſe materialis: dicimur aliqd diligere ꝑpter
id qđ nos diſpoſuit ad eius dilectionē: puta ꝑꝑ
aliqua bn̄ficia ſuſcepta: q̄ꝫuis poſtq̄ꝫ iam amare
incepimus: nō ꝑpter illa bn̄ficia amemus amicū
ſed ꝑpter eius v̄tutē: p̄mis igitur tribus modis
deū non diligimus ꝑpter aliqd: ſed ꝑpter ſeip̄m
Nō enim ip̄e ordinatur ad aliud ſicut ad finem
ſed ipſe ē vltimus finis omniū: neq̄ꝫ etiam infor
matur ab aliquo alio ad hoc vt ſit bon⁹: ſꝫ eius
ſubſtantia ē eius bonitas: ſm quā exemplariter
omnia ſūt bona. Nec etiam bonitas ab altero ei
ineſt: ſed ab ip̄o omnibus alijs. Sed quarto mō
poteſt diligi ꝑpter aliquid: quia. ſ. ex aliquibus
alijs diſponitur ad hoc: vt in dei dilectione ꝓfici
amus: puta ꝑ bn̄ficia ab eo ſuſcepta: vel ꝑpter p̄
mia ab eo ſperata: vel penas quas ꝑ ipſum vita/
re intēdimus. Quod aūt dicit Greg. in omel. ꝙ
ex his q̄ nouit aīa. i. ſēſibilib⁹ diſcit icognita ama
re. i. intelligibilia diuina. Intelligendū eſt: nō ꝙ
cognita ſint: rō diligendi ipſa incognita ꝑ modū
cauſe formalis efficiētis vel finalis: ſed ꝑ modū
cauſe diſponētis: quia ꝑ hoc diſponitur ad amā
dū incognita. ¶ Item nota ꝙ vltra amorē natu
ralē de deo qui eſt cōis oībus bonis ⁊ malis ſm
illud. b. Aug. Deū amat omne qđ amare pōt. Eſt
triplex amor ſm Bern. in li. de diligendo deum.
Primus ē quo quis amat deū: eo ꝙ cognoſcit
ſibi neceſſariū: iuxta illud ps. Diligā te dn̄e vir/
tus mea deus ⁊c. Secūdus ē quo qs amat deuꝫ
ꝑpter delitias que ſunt in eo. Sap. viij. Amator
factus ſū forme illius. Tertius eſt amator amici
tie quo qs amat eū ꝑpter ſeip̄m eo ꝙ digniſſim⁹
ſit amore nr̄o: qꝛ ſūmum bonū Bern. amat qui
ip̄m quē amat q̄rit: n̄ quicq̄ꝫ aliud ei⁹. ¶ .§. II.

Quod deus in hac vi/

ta imediate amaẜ ⁊ ſine mō: ⁊ totaliter. Nō ſic de
clarat. b. Tho. vbi ſupra. Ordo rer̄ ē talis ſm ſe:
ꝙ deus ꝑ ſeip̄m ē maxime cognoſcibilis ⁊ ama/
bilis: vtpote eēntialiter exn̄s ipſa veritas ⁊ boni
tas: ꝑ quā alia cognoſcūtur ⁊ amātur: ſꝫ quo ad
nos qꝛ nr̄a cognitio ortū habet a ſenſu: prius ſūt
cognoſcibilia q̄ ſunt ſenſibus ꝓpinquiora: ⁊ vlti/
mus terminus cognitionis ē in eo qđ eſt maxie
remotū a ſenſu. Et ꝑpter hoc dilectio que ē act⁹
appetitiue v̄tutis etiā in ſtatu vie: primo tēdit in
deū ⁊ ex ip̄o deriuatur ad alia. Et ſm hoc chari/
tas imediate deū diligit: alia v̄o mediāte deo. In
cognitione vero eſt ecōtra: quia. ſ. per alia deum
cognoſcimus ſicut cām ꝑ effectū: vel per modū
eminētie. Vel ꝑ modū negationis: vt patet ꝑ Dio
nyſiū in. ij. de di. nomi. Notandū etiā ꝙ dilectio
dei eſt aliqd maius q̄ꝫ eius cognitio: maxime ſm
ſtatuꝫ vie: ⁊ ideo p̄ſupponit ip̄am. Et qꝛ cognitio
non quieſcit in rebus creatis: ſed ꝑ eas in aliud
tendit: ideo in illo dilectio incipit: ⁊ ꝑ hoc ad alia
deriuatur ꝑ modū cuiuſdā circulationis dū co/
gnitio a creaturis incipiēs tendit in deum ⁊ dile
ctio a deo īcipiēs vt ab vltimo fine ad creaturas
deriuatur. ¶ Quantū ad modū dilectionis dicit
b. Bern. in libro de diligēdo deū: ꝙ cauſa diligē
di deū eſt deus. Modus aūt eſt ſine modo. Pro
cuius declaratōne dicit. b. Tho. vbi ſupra: ꝙ mo
dus importat quandā menſure determinationē
ſm. b. Aug. Hec aūt determinatio inueniẜ in mē
ſura: ⁊ in menſurato. Aliter tn̄ ⁊ aliter. In mēſu/
ra enim inueniẜ eēntialiter: qꝛ mēſura ſm ſeipaꝫ
eſt determinatiua ⁊ modificatiua alior̄. In men
ſuratis aūt iuēitur mēſurata ſm aliud. i. in q̄ꝫtū
attingunt menſurā. Et ideo in menſura nihil po
teſt accipi īmodificatū. Sed res mēſurata ē im/
modificata: niſi menſurā attingat: ſiue excedat ſi
ue deficiat. In om̄ibus aūt appetibilibus ⁊ agi/
bilibus mēſura ē finis: qꝛ eor̄ū que appetimus
⁊ agimus: oportet rōnem accipe ex fine: ⁊ ideo fi
nis ſm ſeip̄m habet modū. Sed ea que ſūt ad fi
nē: habent modū ſm qđ ſūt fini ꝓportionata. Et
ideo ſicut ph̄s dicit in p̄mo poli. Appetitus finis
in om̄ibus artibus ē abſq̄ꝫ finis extermino. Sꝫ
eor̄ que ſunt ad finē eſt aliquis terminus. Non
enim medicus ponit aliquē finē ſanitati: ſꝫ facit
eā ꝑfecte q̄ꝫtūcunq̄ꝫ pōt. Sed medicine ponit ter
minū: qꝛ non dat quantū poteſt: ſed quantū de/
bet ſm ꝓportionem. al's eſſet inordinata. Cū igiẜ
humanar̄ actionū ⁊ affectionū finis ſit dei dile/
ctio: quia ꝑ hanc maxime attingimus vltimū fi/
nem: ideo in dilectione dei nō pōt accipi modus
ſicut in re menſurata: vt ſit in ea accipere plus ⁊
minus: ſed ſicut inueniẜ modus in mēſura in q̄
nō pōt eſſe exceſſus: ſed q̄ꝫto plus attingiẜ regu
la tanto melius eſt: ita etiā q̄ꝫto quis plus deum
diligit: tanto melius eſt. ¶ Quantum ad totalita
tem. Or dicit. b. Aug. ꝙ modus diligendi deum
eſt: vt diligatur ex toto corde: hoc intelligitur ſic
vt diligatur q̄ꝫtūcunq̄ꝫ diligi pōt: quod pertinet
ad modū qui ꝯuenit menſure. Sic igiẜ interior
actus charitatis habꝫ rōnem finis: quia vltimū
bonum hominis cōſiſtit in hoc ꝙ inhereat deo.
Exteriores autē actus charitatis: vt benificien/
tia ⁊ huiuſmodi: ſunt ad finem: ⁊ ideo cōmenſu/
randi ſunt ſcd̄m charitatē ⁊ rationem. Sciendū
etiam ꝙ cū dicitur deum diligi ex toto corde: in
telligitur ſeruari iſta totalitas: vt modus totali/
tatis referatur ad rem dilectā: vt ſcilicet totum
quod ꝑtinet ad deū diligatur. Vel etiā ad diligē
tem: vt. ſ. quis diligat ſcd̄m totum ſuum poſſe: et
omnia ordinet ad dei dilectionē: ⁊ ſicut debet et
poteſt illud ſeruari. Sꝫ ſi iſta totalitas importat
modum diligentis adequatuꝫ modo rei dilecte:
ſic impleri non poteſt: quia hoc eſſet infinite dili
gere eū: cum infinitum ſit diligibilis licet creatu
ra cum ſit finita. ¶ .§. III.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quod ſit magis meri/
torium diligere deū vel ꝓximum. Ad quod re/
ſpōdetur ſm.b.Tho.ꝙ ſi vtraqꝫ dilectio cōſide/
retur ſeorſū:dilectio dei ē magis meritoria. De/
betur.n.ei merces ꝓpter ſeipm: qꝛ vltima mer/
ces ē frui deo in qͦ tēdit dilectionis motus. Si
aūt intēdatur iſta compatio vt dilectio dei acci/
piatur ſm qͦ ſolus diligitur:dilectio ꝓximi: ſm
ꝙ ꝓximus diligitur ꝓpter deū ſic dilectio ꝓximi
includit dilectionē dei.Dilectio aūt dei nō inclu
dit dilectionem ꝓximi. Sic in iſto ſenſu pͤminet
dilectio ꝓximi dilectioni dei.Eſt.n.compatio di/
lectionis dei pfecte:que ſcilicet ſe extēdit vſqꝫ ad
proximū ad dilectionem dei imperfectam ꝛ in/
ſufficientem. ¶.§.IIII.

Quid ſit magis merito
riū diligere amicum vel inimicū. Reſpōdet.b.
Tho.vbi ſupra:ꝙ iſte dilectiōes pñt conſiderari
dupliciter. Uno mō ex pte ꝓximi qui diligitur
Alio mō ex pte rōnis per quā diligitur. Primo
mō:dilectio amici pͤminet dilectioni inimici: qꝛ
amicus melioꝛ ē ꝛ magis ꝯiunctus. Uñ ꝛ mate/
ria eſt magis conueniēs dilectioni.Et ꝓpter hoc
actus dilectionis tranſiēs ſup hanc materiā me
lioꝛ eſt.Alio mō dilectio inimici pͤminet dilecti/
oni amici ꝓpter duo. Primo qꝛ dilectionis ami
ci pōt eſſe alia ratio ꝙ̄ deus: ſed dilectionis ini/
mici:ſolus deus eſt rō dilectionis.Secundo qa
pͤſuppoſito ꝙ vterqꝫ diligat̄ ꝓpter deū : dilectio
inimici fortioꝛ eē oñditur que ad remotioꝛa ex/
tēdit animū hominis.ſ.vſqꝫ ad inimicos:Sicut
ignis tanto fortioꝛ eſt ꝙ̄to calorē ſuū ad remoti
oꝛa diffūdit:tanto etiā oñdit̄ dei dilectio fortioꝛ
ꝙ̄to ꝓpter ipm difficilioꝛa implemus: ſicut v̄tus
ignis:tanto ē fortioꝛ ꝙ̄to magis pōt cōburrere
materiā minus cōbuſtibilem:ſed ſicut idē ignis
in ꝓpiquioꝛa fortius agit ꝙ̄ in remotioꝛa: ita ēt
charitas feruētius diligit ꝯiunctos ꝙ̄ remotos
Et ꝙ̄tum ad hoc dilectio amicoꝝ ꝛ feruentioꝛ: ꝛ
melioꝛ eſt ꝙ̄ inimicoꝝ. Qd autē dicit xp̄s Math.
v. Si diligitis eos q vos diligūt quam mercedē
habebitis. Intelligendū eſt p ſe.i.ꝙ cū diligūtur
amici ſolū ex hoc:qꝛ amici qͦ videt̄ qñ ſic amā
tur amici:ꝙ ipſi ſoli ꝛ nō inimici diligūtur:tunc
nō habet mercedē dilectio amicoꝝ: ſed ſi diligā
tur amici non ſolū qꝛ amici: ſed etiā ꝓpter deū
tunc eſt meritoꝛia. ¶.V.

De dilectione inimico
rum quō ſit intelligendū illud pͤceptum. Diligi/
te inimicos veſtros:habes ſupra in ca.de dilecti
one ꝓximi. Sed hic notanda ſūt ſeptem q̄ valēt
ad oſtendendū ꝙ nō eſt ita difficile diligere ini/
micos ſicut quidā credunt nec ē dedecus ſꝫ ho
noꝛ.Et primū ē ſtatus inimici eius q iniuriatus
eſt ꝛ nō vult ſatiſfacere:eſt eniꝫ ſpūaliter mortu⁹
Ipſe enim in ſe quaſi manus iniecit cū iniurias
fecit. Sap.xvi. Per maliciā occidit homo aīam
ſuā.Crudelioꝛes fuiſſe videntur qui xp̄o mortuo
non pepcerunt:ꝙ̄ qui viuū vulnerauerūt:quis
eſt aūt adeo cecus:q non intelligat dedecus non
eſſe:ſi qs de inimico mortuo ñ vult ſe vindicare
2ᵐ ē vtilitas iniurie illate. Perſecutoꝛes eni no/
ſtri tribulationibus nos pungūt : ſꝫ in futurum
fauū nobis eterne beatitudinis pꝛepant:iuxta il
lud pͤs. Circūdederūt me ſicut apes. Et Eccl.vi
ꝙ in tp̄s ſuſtinebit patiēs:ꝛ poſtea redditio iocū
ditatis. Tertiū eſt ꝙ dilectio inimicoꝝ eſt vtilioꝛ
nobis ꝙ̄ amicoꝝ:quia valet ad ſanandū peccata
b.Aug. Ego ad dilectionē inimicoꝝ vos moneo
qꝛ ad ſanandū vulnera peccatoꝝ nullū medica
mentū efficacius eſſe cognoſco. Multū enim fa
cit ad pfectionē bonitatis:vt patet Math.v. P⁹
illud diligite inimicos. Eſtote pfecti ſicut pr̄ ve/
ſter ꝛc̄. Quartū quia ē gratioꝛ. Lu.vi. Poſt illō
diligite inimicos ſubdit̄. Et eritis filij altiſſimi.
b.Aug. Quanta grā per nos ſerui digni non ſu/
m⁹ ꝛ inimicoꝝ dilectiōe filij dei efficimur Chꝛyſ.
Nihil ſic deo placabilē facit:ſicut malignis ꝛ le/
dentibus eſſe placabilē. Et p ꝯñs diabolo ē mo
leſtioꝛ:qꝛ magis ſe p hoc homo elongat ab eius
ſimilitudine:q obſtinato odio hominē pſequit̄.
Quintū eſt qꝛ huiuſmodi dilectio id qͦ deſtruē
dum ē in inimico:magis deſtruit ꝙ̄ aliqd aliud
Ipſa.n.eſt ignis inimicitiā in inimico adnihilās
ad Ro.xij. Si eſurierit inimicus tuus ciba illū
ꝛc̄. Chꝛyſ. Omnis inimicitia bñficioꝝ aſſiduitate
cōpeſcitur. Sextū eſt:qꝛ nō potes nocere inimi
co qn tibi noceas.b.Aug. Ut malicia tua alteri
non noceat fieri pōt:ſed qͦ tibi non noceat:fieri
non pōt. Solū ex hoc ꝙ odiū poꝛtat ſibi ipi mul
tum nocet:qꝛ ꝛ peccat ꝛ remiſſionē peccatoꝝ pͤte
ritā euacuat quo ad fructū. Uñ dr̄ de pe.diſt.
iiij.dicit tibi deus. Dimitte ꝛ dimittetur tibi: di/
miſi prius:dimitte vel poſtea:qꝛ ſi nō dimiſeris
reuocabo te:ꝛ quicqd dimiſeram replicabo tibi
Talis ē ſimilis illi q ex hoc ꝙ aliquis ſcidit ſibi
tunicam ipe gladio ſeipm interficit.ſ.odij. Septi
mū eſt dei imitatio. Eccl.xxiij. Magna ē gloꝛia
ſequi dñm:qui iniuriatus ē tibi: magis deū ꝙ̄
te offendit:ꝛ tñ ipſe patiens ē. Sed exemplū xp̄i
in cruce pendētis conſiderandū.i. Pe.ij. Chꝛiſt⁹
paſſus eſt p nobis ꝛc̄.vt ſequamini veſtigia eius
qui cū pateretur ꝛc̄. Sed oꝛabat in cruce p cru
cifixoꝛibus dicens. Pater ignoſce ꝛc̄. Et tñ omē
genus iniuriaꝝ tunc ſuſtinuit. In ſubſtātia vi ſi/
bi ablata ꝛ luſa in matre deriſa:in fama ꝛ hono/
re ablatis p ꝯtumelias:in pſona aū vita:ergo chꝛi
ſtum ſequere inimicos diligens. De amoꝛe q eſt
paſſio multa habes ſupra in pma pte:ꝛ de ꝓprie/
tatibus eius que pñt ꝯuenire dilectioni.

¶ De gaudio in ꝙ̄tum eſt actus interioꝛ chari/
tatis. ¶ Capitulum ſeptimum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Poſt principalem
actum charitatis: qui ē dilectio: vidē
dum eſt de alijs actibus interiorib⁹:
qui ſūt gaudiū ꝛ pax. Et de exterioribus. ſ. bene
ficia ꝛ miſericordia: que etiam eſt actus interior
eius: dictū eſt ſupra in tractatu de iuſtic. a. ¶ De
gaudio primo videndū ē. Et ſciendū ꝙ gaudiū
ñ eſt virtus: quod patet ex hoc: qꝛ ñ cōnumerat̄
īter virtutes theologicas: nec morales nec intel
lectuales: ſed ē actus virtutis. Vñ ꝯnumerat̄ ab
apl'o ad Gal. v. Inter fructus ſpūs q̄ ſūt actus
virtutū. Hoc aūt ſic declarat. b. Tho. 2ᵃ 2ᵉ. q. xxv
iij. Virtus ē habitus quidā opatiuus: ꝛ iō ſcōm
ppriam rōnem habet inclinationē ad aliquem
actū. Eſt aūt ꝯtingens ex vno habitu plures ac/
tus eiuſdem rationis ordinatos puenire: quorū
vnus ſeqtur ex altero. Et qꝛ poſteriores actus ñ
pcedunt ab habitu v̄tutis niſi p actū priorē: in/
de eſt ꝙ virtus ñ diffinitur nec denominat̄ niſi
ab actu priori: q̄uis etiā alij actus ab ea ſequan
tur. Manifeſtū eſt aūt ex his que dicta ſūt ſupra
de paſſionibus: ꝙ amor ē prima affectio appetiti
ue potētie: ex qua ſequitur ꝛ deſideriū ꝛ gaudiū
Et ideo idem habitus virtutis ē qui inclinat ad
diligendū ꝛ deſiderandū bonū dilectum ꝛ gau/
dendū de deo. Sed quia dilectio inter hos act⁹
eſt prior: inde ē ꝙ virtus nō denoīatur a gaudio
vel a deſiderio: ſꝫ a dilectione ꝛ dicitur charitas
Sic ergo gaudiū ñ eſt aliqua virtus a charitate
diſtincta: ſꝫ ē quidā actus ſeu effectus eius. Qr
cauſetur gaudiū ex charitate ſic declarat. b. tho.
vbi ſupra ex amore pcedit gaudiū ꝛ triſtitia: ſed
ꝯtrario modo vt dictū eſt ſupra. Gaudium enim
ex amore cauſatur. Vel ppter p̄ſentiaꝫ boni ama
ti. Vel ppter hoc etiam: ꝙ ipi bono amato pprīū
bonū ineſt ꝛ ꝯſeruatur. E contrario aūt ex amo/
re ſequitur triſtitia. vel ppter abſentiā amati: vel
ppter hoc ꝙ is cui bonū volumus: ſuo bono p̄
uatur aut aliquo malo deprimitur. Charitas āt
eſt amor dei cuius bonū īmutabile: ē: qꝛ ipſe eſt
ſua bonitas. Et ex hoc ꝙ amatur: eſt in amāte p
nobiliſſimū ſui effectum: ſm illud. i. Io. iiij. Qui
manet in charitāte: in deo manet: ꝛ deus in eo:
q̄uis. n. in via non ſit preſens p ſpēi viſionem eſt
tñ preſens p grē inhabitationē. Unde. b. Augu.
dicit ꝙ ſicut corpus nō viuit niſi anima p̄ſente:
ita nec anima. ſ. per grām: niſi deo p̄ſte: de peni.
di. i. reſuſcitatus. ¶ Utrum gaudium ſpūale qd̄
eſt ex charitate habeat admixtam triſtitiā. ¶ Re
ſpondet. be. Tho. vbi ſupra. Qr ex charitate cau
ſatur duplex gaudiū de deo. Unum quidē prin
cipale qd̄ eſt pprium charitatis ꝙ. ſ. gaudemus
de bono diuino in ſe conſiderato. Et tale gaudi
um p mixtionē triſtitie nō patitur: ſicut nec illud
bonū de quo gaudemus: pōt aliquā mali admi
xtionē habere: ſm illud Sap. viij. Nō hꝫ amari
tudinem cōuerſatio illius. ſ. ſapientie diuine. Et
ideo apl's dicit ad phil. iiij. Gaudete in dño ſem
per. Aliud ē gaudiū charitatis: quo q̄s gaudet
de bono diuino: ſm ꝙ pticipatur a nobis. Hec
aūt participatio pōt impediri p aliquod ꝯtrariū
Et ideo ex hac pte gaudium charitatis pōt habe
re pmixtionem triſtitie: put aliquis triſtatur de
eo qd̄ repugnat pticipatiōi diuini boni: vel in no
bis vel in pximis: quos tanq̄ noſipos diligim⁹.
Fletus. n. p pximo vel p ſeipo non eſt niſi de ali
quo malo. Omne aūt malum importat defectū
pticipationis ſūmi boni. Fletus etiā huius inco
latus p dilectione patrie pcedit ex eo ꝙ vita pñs
impedit nos a pfecta pticipatione glorie. Et ideo
charitatis gaudiū huiuſmodi pōt hr̄e admixtio
nem triſtitie. Primum tñ gaudiū melius ē: ꝛ p/
cedit ex charitate. Secundū poteſt pcedere etiā
ex ſpe: ſm illud. Spe gaudentes ad Ro. xij. De
plenitudine gaudij. Utrum. ſ. gaudiuꝫ ſpūale ex
charitate cauſatū poſſit impleri. Ad qd̄ reſpon/
det. b. Tho. vbi ſupra: ꝙ ex pte rei qua gaudet. i.
de deo: vt. ſ. tm̄ deo gaudeat: quantū dignum eſt
ea re gaudere. Sic in creatura ñ pōt eſſe gaudiū
plenum: ſed ſolū gaudiū dei eſt plenū de ſeipſo:
qꝛ gaudiū eius eſt infinitum ꝛ hoc condignū in
finite bonitati eius eſt. Cuiuſlibet autē creature
gaudium oportet eſſe finitū. Ex pte aūt gauden
tis ſic pōt eſſe gaudiū plenum in creatura. Gau
dium enim compatur ad deſideriuꝫ ſicut quies
ad motū. Eſt aūt quies plena: cū nil reſtat de mo
tu. Unde tūc eſt gaudiū plenum cū nil reſtat de/
ſiderandū. Et quia q̄diu in hac vita ſumus non
quieſcit in nobis deſiderij motus: qꝛ adhuc re/
ſtat ꝙ magis deo appropinq̄mus p gloriā. Sed
qñ iam ad beatitudinē puentum fuerit pfectam
nil deſiderandū reſtabit: quia erit dei plena frui
tio in qua homo obtinebit quicqd etiā circa alia
bona deſiderauit: ſm illud ps. cij. Qui replet in
bonis deſideriū tuum. Et ideo quieſcit deſideri
um: nō ſolū quo deſideramus deū: ſed etiaꝫ erit
oīm deſiderioꝝ quies. Ideo hic non eſt plenum
deſideriū noſtrum: ſed ſolū gaudiū beatorum ē
plenū: vt ſup plenum: qꝛ plus obtinebūt q̄ deſi/
derare ſufficerent. Nō enim in cor hominis aſcē
dit: que prepauit diligētibus ſe deus: vt dicitur
i. Corin. ij. Et hoc eſt qd̄ dicitur Luc. vi. Menſu
ram bonam ꝯuertam ꝛ ſupeffluētem dabunt in
ſinum vr̄m. Quia tñ nulla creatura ē capax gau
dij de deo ei condigni: unde eſt ꝙ illud gaudium
omnimodo plenū non cadit in homine: ſed poti
us homo intrat in ipm: ſm illō Mat. xxv. Intra
in gaudiū domini tui. Item cuꝫ puentum fuerit
ad beatitudinē: vnuſquiſq; attingit terminum ſi
bi p̄fixum ex p̄deſtinatiōe diuina: nec reſtabit vl/
terius quo tendatur: q̄uis in illa terminatione
vnus pueniat ad maiorē gradum q̄ alius. Et iō
vniuſcuiuſq; gaudiū plenū erit ex pte gaudētis
quia vniuſcuiuſq; deſideriū plene quietabitur.
Tamē gaudium vnius erit maius gaudio alte/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

rius ꝑpter pleniorem participatõnem beatitudi nis. Iſtud tamen gaudium beatoꝝ nõ eſt gau dium paſſionis: quod eſt cum tranſmutatione coꝛpoꝛali: vt in alijs paſſionibus: nec pertinet ad ſenſitiuam partem: ſed intellectiuam id eſt volũ tatem. ¶ §. I.

Gaudium veſtrum ne

mo tollet a vobis dixit xp̃s loquẽs de gaudio ſu perne fruitionis: quo beati vndiq̧ circũdantur vnde Mat. xxv. Euge ſerue bone ⁊ fidelis ⁊c. in tra in gaudiũ domini tui. Iſtud verum gaudiuꝫ ꝯuenit a ſex partibus ſm Guil. in ſũma. Pꝛimo a ſuperna maieſtate. Iob. xvi. Iterũ videbo vos ⁊ gaudebit coꝛ veſtrum: hoc autem gaudiuꝫ erit tripliciter. Pꝛimo ex viſa diuitate. Bern. Iſtud eſt verum gaudium quod non de creatura ſed de creatoꝛe concipitur. Secundo ex aſpecta hu manitate. Eccĩs. xi. Delectabile eſt oculis tuis vi dere ſolem. i. chꝛiſtum. Tertio ex intellectu natu re diuie vnite cuꝫ humana: vnde natura noſtra exaltatur: ſicut gaudent homines de exaltatõne ſuoꝝ fratrum. ¶ Secundo ꝓcedit illud gaudiuꝫ a loci amenitate. Et hoc tripliciter. videlicꝫ ex ei⁹ claritate: ex eius puritate: ex eius latitudine ⁊ va ſtitate. Apoc. vltimo. Ciuitas illa nõ eget ſole ⁊c. Baruch. iij. O iſrael q̃ magna ẽ domus dei ⁊c. Apoc. xiiij. Sine macula ſunt ante thꝛonuꝫ dei. ¶ Tertio ꝓcedit illud gaudiũ ex ſocietate: ⁊ hoc tripliciter. Ex eius multitudine. Apoc. vij. Uidi turbam magnã quam nemo dinumerare pote rat. Ex eius nobilitate qꝛ oẽs erunt reges ⁊ re gine. Apoc. Feciſti nos deo noſtro regnũ ⁊c. Et de qualibet anima ſancta. p̃s. Aſtitit regina a de xtris tuis. Ex eius charitate intima. Iſa. xxxi. di cit dñs. Cuius ignis eſt in ſyon ⁊ caminus eius in hieruſalẽ. ¶ Quarto ꝓcedet tandem a coꝛpis ꝑfectionalitate: ⁊ hoc quadrupliciter. Ex ſpecio ſitate: vel claritate: ſubtilitate: agilitate ⁊ impaſſi bilitate: que oĩa notat apl̃s. i. ad Coꝛin. xv. ibi. Seminatur aĩale ſurget ſpũale ⁊c. ¶ Quinto ꝓ cedet ab inferni vaſtitate: ⁊ hoc tripliciter. Cum ex euaſione eius cũ meruiſſent. Cum ex diuine iuſticie in illis executione. p̃s. lviij. Letabitur iu ſtus cum viderit vindictam ⁊c. Cũ de demonuꝫ illigatione ne tibi noceãt. ¶ Sexto ꝓcedet a mũ di qualitate: ⁊ hoc tripliciter. Pꝛimo ex remotõ ne Apo. Uidi celum nouuꝫ ⁊ terram nouam ⁊c. Secundo qꝛ omnia erunt eis ſubiecta ad nutũ Tertio qꝛ ex oĩbus ſpeculabũtur gloꝛiam dei in illis ⁊c. Et quia gaudium eſt vna ex paſſioni bus: de pluribus alijs ꝑtinentibus ad gaudium in q̃tum gaudium ẽ paſſio: vide ſupꝛa in tracta tu de paſſionibus.

¶ De pace in q̃tum eſt actus interioꝛ charitatis ⁊ quomodo differt a concoꝛdia. c. viij.

Pax ẽ alius actus interioꝛ ꝓcedens a charitate ⁊ inclu dit concoꝛdiã: ⁊ vltra hoc addit vnio nem appetituã vnius appetentis. Pꝛo cuius d claratione dicit. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxix. arti. i. q vbi eſt pax ibi eſt concoꝛdia: non tñ vbicunq̧ eſt cõ coꝛdia ẽ pax: ſi nomẽ pacis ꝓpꝛie ſumatur. Con coꝛdia enim ꝓpꝛie eſt ad alterum in q̃tum. ſ. di uerſoꝝ coꝛdium volũtates ſimul in vnũ ꝯſenſũ ꝯueniunt. Cõtingit etiã vnius hominis coꝛ ten dere in diuerſa dupliciter. Uno quidem modo ſm diuerſas potentias appetitiuas. Sicut appe titus ſenſitiuus plerũq̧ tendit in ꝯtrarium appe titus rõnalis: ſm illud Gal. v. Caro ꝯcupiſcit ad uerſus ſpiritũ. Alio modo in q̃tum eadẽ vis ap petitiua in diuerſa appetibilia tendit que ſimul aſſequi non põt vnde neceſſe eſt eſſe repugnãtiã motuũ appetitus. Unio aũt hoꝝ motuũ ẽ de ra tione pacis. Nõ enim hõ habet coꝛ pacatũ q̃diu vult: ⁊ ſi habeat aliquid qd̃ vult: adhuc tamẽ re ſtat ei aliquid volendum quod ſimul habere nõ põt. Hec aũt vnio nõ eſt de ratione ꝯcoꝛdie. Uñ concoꝛdia impoꝛtat vnionẽ appetituũ diuerſoꝝ appetentiũ. Pax aũt ſupꝛa hanc vnionẽ impoꝛ tat etiam vnionem appetituũ vnius appetentis: ⁊ ſic paci opponitur duplex diſſenſio. ſ. diſſenſio hominis ad ſeipm̃ ⁊ diſſenſio hominis ad alteꝝ. Concoꝛdie aũt opponitur hec ſola ſecũda diſſen ſio. Unde ꝯcoꝛdia põt eſſe peccatoꝝ in malo. Sꝫ pax ꝓpꝛie non niſi bonoꝝ. Iſa. lvij. vel. xlviij. vbi eſt eadẽ auctoꝛitas: non eſt pax impijs. ¶ Eſt aũt triplex genus pacis. ſ. tp̃alis: ſpũalis: ⁊ eternalis Hec poſſunt notari ibi. Io. xiiij. Pacẽ relinquo vobis. ſ. eternalem. Paceꝫ meã do vobis. ſ. ſpũa lem. Non q̃uo mũdus dat ego do vobis. ſ. tem poꝛalem. Nam mundus dat tp̃alem pacem: per guerras oppreſſã ⁊ multa mala: nõ ſicut xp̃s: ſꝫ ꝑ oꝛationes ⁊ bona opa. Uñ apl̃us. i. ad thimo. ij. Uult in eccleſia oꝛ̃ones fieri ꝓ pace. Pñt etiam p̃dicte paces notari in p̃s. Loquetur dñs paceꝫ in plebem ſuã: quo ad tp̃alem: quam dat qñ po pulus eſt ſuus. ꝑ mandatoꝝ obſeruationẽ. Et ſu per ſanctos ſuos quo ad pacẽ eternalẽ: quã ha bent ſoli ſancti in p̃ria. Et in eos qui ꝯuertũtur ad coꝛ: quo ad ſpũalem. Pax tp̃alis de qua dici tur. ij. Machab. i. Aperiat deus coꝛ nr̃m in lege ſua ⁊ in p̄ceptis ſuis ⁊ faciat pacem: ꝑturbatur ꝑ rixam que ẽ inter vnum ⁊ alteꝝ: ⁊ ꝑ ſeditioneꝫ q̃ eſt inter vnam ꝑtem ciuitatis ⁊ aliam: ⁊ bellũ qd̃ eſt inter ciuitatem ⁊ ciuitatẽ. Pax ſpũalis debet eſſe cum deo. Iob. Habeto pacem cũ eo ſubijci endo voluntatẽ tuam ei ⁊ penitendo de peccatis cum ꝓximo. apl̃s. Si fieri põt qd̃ ex vobis ẽ: cũ oĩbus hoĩb⁹ pacẽ habentes cum ſeipo: ad Phil. iiij. Pax dei que exuperat omnem ſenſũ: cuſto diat coꝛda veſtra. De eterna dicitur in p̃s. Poſuit fines tuos pacem ⁊c. Hec excludit triplex bellũ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quod eſt in mundo etiam in ſanctis. Primū eſt
in corꝑe vbi bellant ad inuicē calidum ꝯtra fri/
gidū:⁊ ſiccuꝫ ꝯtra humidū:⁊ econuerſo: ex quo
tandē corpus deſtruitur. Secundū ē quo caro
ꝯcupiſcit aduerſus ſpiritum. Tertiū eſt diuerſa
rum opinionū.b. Aug. Quot homines:tot opini
ones in vna ⁊ eadē re diuerſoꝝ moꝝ. Poeta pec
toribus mores tot ſūt quot in orbe figure: velle
ſuū cuiqꝫ eſt:nec voto viuit̄ vno Perſius. Sꝫ in
paradiſo nulla infirmitas vel corruptio: nulla
tentatio:nulla diuerſitas opinionum vel volun
tatum. ¶.§.I.

De pace qūo eſt effe/

ctus ſeu actus charitatis:⁊ nō virtus ſpālis. Pri
ma patet ex illo ps. Pax multa diligētibus legē
tuā ⁊c. Pro cuius declaratōne dicit.b.Tho.vbi
ſupra: ꝙ rōne pacis ē duplex vnio:qua vna eſt
ſm ordinationē ꝓprioꝝ appetituū in vnum: alia
eſt ſm vnionē appetitus ꝓprij,cū appetitu alteriꝰ
Et vtrancqꝫ vnionē efficit charitas. Primaꝫ qui
dē ſm qꝺ deus diligitur ex toto corde: vt.ſ.oīa
referamus in ipm. Et ſic oīnes appetitus noſtri
in vnū feruntur. Aliam ꝑut diligimus ꝓximos
noſtros ſicut noſmetipſos. Ex quo ꝯtingit ꝙ ho
mo vult impleri volūtatem ꝓximi ſicut ſui ipſius
Et ꝓpter hoc inter amicabilia vnū ponitur idē/
ptitas electionis dilectionis: vt pꝫ in.ix.ethi. Et
tullius de amicitia dicit:ꝙ amicoꝝ eſt ideꝫ velle
⁊ nolle. ¶ Secundū.ſ.ꝙ nō ſit virtus ſic ꝓbat.b.
Tho.cum oēs actus ſe inuicē ꝯſequūtur ſm eā/
dem rōnem ab agente ꝓcedens: oīnes hiꝰ actus
ab vna virtute ꝓcedunt:nec habēt ſinguli ſingu
las virtutes a quibus ꝓcedant:vt patꝫ in rebus
corꝑalibus.ꝙ enim ignis calefaciēdo liquefacit
⁊ rarefacit:non eſt in igne alia vtus liquefactiua
⁊ alia rarefactiua:ſꝫ oēs actus hos oꝑatur ignis
ꝑ vnam ſuā virtutē calefactiuā. Cū igitur pars
cauſetur ex charitate ſm ipam rōnem dilectiōis
dei ⁊ ꝓximi:vt oñſum eſt ſupra: ñ eſt alia virtus
cuius pax ſit ꝓprius actus niſi charitas. Et qꝛ ē
actus virtutis datur p̄ceptum de ea. Marci.ix.
Habete pacem inter vos. Et quia etiā aſt actus
meritorius:ponitur inter beatitudines que ſūt
actus virtutis ꝑfecte. Mat.v. Et inter fructꝰ nu
meratur ad Gala.v.in q̄tum eſt quoddā finale
bonū habens ſpūalem dilectionē. ¶ Item ſcien
dū ꝙ ſalua pace pōt eſſe diſſenſio in opinionibꝰ
inter habentes charitatē:ſicut inter paulū ⁊ bar
nabam. Act.xv. Et inter.b.Aug.⁊.b.Hiero. Nā
ſm pħm in.ix.ethi. Ad amicitiā non ꝑtinet ꝯcor
dia in opinionibus:ſed ꝯcordia in bonis confe
rentibus ad vitam ⁊ p̄cipue in magnis:nā in par
uis diſſētire ñ videtur diſſenſus ⁊ ꝓpter hoc ni
hil ꝓhibet aliquos charitatē hñtes in opinioni/
bus diſſentire:nec hoc repugnat paci. Opiniōes
enim ꝑtinent ad intellectū qui p̄cedit appetitū:ꝙ
per pacem vnitur. Diſſenſio ergo in opiniōibus
⁊ minimis repugnat quidem paci ꝑfecte patrie
eſt qua plena veritas cognoſcetur:⁊ oīnis appe/
titus quietabitur:ſed nō paci imꝑfecte vie. Pax
ſm catholicon dr̄ a pacto:qꝛ poſt pactum fit pax
Et ſm etymologiā dr̄ q̄ſi plium arcens:qꝛ expel/
lit plium vt ſuū ꝯtrarium: qꝺ ſūme eſt odioſum
⁊ merito. Nam innumera mala oriuntur ex eo.
Unde dauid p̄elegit peſtē potius q̄ꝫ preliū.ii. Re
gū vlti. Pax hꝫ tres lr̄as que rep̄ntant: per p pa
trem:per a rep̄ntatur amor ſpūs ſancti:p x xpus
dei filius. Nā ſūma ⁊ prima pax. Unī omnis alia
originat̄ eſt trinitas. Un̄ canit eccleſia. Tu chari/
tas:tu puritas:tu pax ⁊c. ¶.§.II.

Pacem omnia appe/

tunt ſm.b.Aug.xix.de ciui.dei. Et Diony.de di.
no. Quā ꝯcluſionē ſic dclarat.b.Tho.vbi ſupra:
arti.ij. Ex hoc ipſo ꝙ hō aliquid appetit: ꝯñs eſt
ipm appetere aſſecutionē eius:⁊ ꝑ ꝯñs remotio
nem eoꝝ que ꝯſecutionē impedire pñt. Pōt aūt
impediri bonū ſeu boni deſiderati aſſecutō: per
ꝯtrarium appetitū ſui vel alterius: ⁊ vtrūqꝫ tollit
ꝑ pacem vt ſupradictū eſt. Et ideo neceſſe eſt: ꝙ
omne appetens appetat pacē in q̄tum.ſ.oīne ap/
petens appetat tranquille:⁊ ſine impedimento ꝑ
uenire ad id qꝺ appetit:in quo ꝯſiſtit ratio pacis
quā.b.Au.diffinit eē trāquillitate ordinis. Nec
obſtat qꝺ Dionyſius dicit ꝙ pax eſt vnitiua con/
ſenſus. Nam pax importat non ſolū vnionē ap
petitus intellectualis aut rōnalis: aut ſenſualis
ad qꝺ poteſt ꝑtinere conſenſus ſed etiā connatu
ralitatis: vt in conſenſu importetur vnio appeti
tuū ex cognitione p̄cedentum: ꝑ ꝯnaturalitateꝫ
vero vnio appetituū naturaliū. Nec eniꝫ obſtat
ꝙ aliqui bella faciunt: nā tales non deſiderant
niſi pacem:quā ſe habere nō eſtimant. Unde.b.
Aug.xxiij.q.i.noli. Non enim pax querit̄ vt bel
lum exerceatur:ſed bellū geritur vt pax conſeq
tur:bellando ergo eſto pacificus ⁊c. Item pax q̄
eſt maloꝝ:eſt apparens ⁊ non vera. Un̄ dr̄ Sap.
xiiij. In magno viuētes inſcitie bello:tot ⁊ tanta
magna pace arbitrati ſunt. ¶ Et eſt triplex pax
mala.ſ.inordinata: vt cū ſuꝑior obedit inferiori
vt ratio ſenſualitati. Uel p̄latus ſubdito. Hāc pa
cem ſeruauit adam potius obediēs vxori q̄ꝫ vo
ci dñi. Gen.iij. Non decet ſeruum dñari princi/
pibus: puer.xix. Secūda eſt pax ſimulata: qual̄
fuit iude ꝓditoris in oſculādo xpm. Et Joab ad
Amaſiam.ij. Reg.xx.ps.xxvij. Loquūtur pacē
cum ꝓximo ſuo:mala aūt in cordibus eoꝝ. Ter/
tia eſt pax inquinata.ſ.qui ſunt in malo concor/
des:vt herodes ⁊ pilatus facti amici in paſſione
xpi. Mat.x. Nolite arbitrari ꝙ venerim mitte
re pacem in terrā. Item.b.Aug.xix.de ci.dei.po
nit multas ſpēs pacis eas diffiniēs. Dicit enim ꝙ
pax corpis eſt ordinata tꝑatura ꝑtium. Pax aīe
irrōnalis ordiata requies appetitionū. Pax aīe
rōnalis:ordinata cognitionis actioniſqꝫ ꝯſenſio

Pax corpis ⁊ anime: ordinata vita ⁊ ſalus aian
tis. Pax hoīs mortalis ⁊ dei' ordinata ī fide ſub
eťna lege obediētia. Pax hoīm ordīata ꝯcordia
Pax dom⁹: ordīata imꝑandi obediēdi ꝯcordia ī
habitantiū. Pax ciuitatis: ordīata imꝑandi obe
diendi ciuiū cōcordia. Pax celeſtis ciuitatis: or
dinatiſſima ⁊ ꝯcordiſſima ſocietas fruēdi deo et
inuicē in deo. Pax omniū rer tranquillitas or
dinis. Ordo aūt eſt pariū diſpariūqꝫ rer ſua cui
qꝫ loca tribuens diſpoſitio. ¶ §. III.

Beneficientia non eſt

virtus ſpālis. Et rō eſt qꝛ actus interior ⁊ exteri
or ñ reqrunt diuerſas ỽtutes. Sed bñficientia ⁊
beniuolētia ñ differunt: niſi ſicut actus interior
⁊ exterior: qꝛ bñficientia ē executio beniuolētie.
Vñ ſicut beniuolētia ñ eſt alia ỽtus a charitate:
ita nec bñficientia. Eſt aūt actus charitatis exte
rior. Qđ ſic declarat. b. Tho. 2ª 2ᵉ. q. xxxi. Bene
ficienti nil aliud importat qꝫ facere bonū alicui.
Pōt aūt hoc bonū ꝯſiderari dupliciter. Uno mō
ſm cōem rōnem boni ⁊ hoc ptinꝫ ad cōem rōnē
beneficiētie. Et hic ē actus amicitie ⁊ p ꝯñs cha
ritatis. Nā in actu dilectionis includit̄ beniuo-
lentia p quam qs vult bonū amico: vt ſupra di-
ctū eſt. Uolūtas aūt eſt affectiua eoꝝ que vult: ſi
adſit facultas: ⁊ iō ex ꝯñti benefacere amico: ex
actu dilectionis ꝯſequit̄. Et ppter hoc bñficien-
tia ſm cōem rōnem ē amicitie vel charitatis ac-
tus. Si aūt bonū qđ quis facit alteri: accipiatur
ſub aliqua ſpāli rōne boni: ſic bñficiētia accipiet
ſpālem rōnem ⁊ ptinebit ad aliquaꝫ ſpālem vir-
tutem: ſicut ſi faciat bonū pximo ſub rōne ſuble
uantis miſeriā eius: ptinebit ad miſericordiam.
Si ſub rōne debiti vt parētibus: pertinebit ad
iuſticiā: ⁊ hi⁹ di. lxxvi. Non ſatis eſt bñ velle: niſi
ſtudeas etiā benefacere. Eſt aūt beneficientia ex
ercenda ad oēs ſi fieri pōt cum dilectio charita
tis ſe extendat ad omnes p loco tñ ⁊ p tēpore ſm
debitas circūſtantias. Peccatoribus aūt in ne-
ceſſitate etiam ē ſubueniendū ad ſuſtentationeꝫ
nature ñ ad fomentū culpe. Vñ dicit. b. Au. v. q.
v. non oīs. q vtilius eſurienti panis ſubtrahitur
qꝫ frāgitur ſi d cibo ſecurus iuſticie ꝯquieſcat.
Et ſic etiam excōicatis ⁊ infidelibus in neceſſita
te eſt bñfaciendū ⁊ ſubueniendū: magis aūt con
iunctis ceteris paribus potius ſubueniendū ē:
dicit enī. b. Tho. vbi ſupra: q ỽtus ⁊ grā imitant̄
ordinē nature: q eſt ex diuina ſapientia inſtitut⁹.
Eſt aūt talis ordo nature: vt vnumquodqꝫ agēs
naturale p prius magis diffūdat ſuam actionem
ad ea q̄ ſunt ſibi ppinquiora: ſicut magis calefa
cit ignis rē ſibi magis ppinquā. Exhibitio autē
bñficioꝝ eſt quedā actio charitatis in alio: ⁊ idō
oꝫ q in ppinquos magis fiat beneficiētia: ſed p-
pinquitas vnius hoīs ad aliū pōt attendi ſm di
uerſa in quibus hoīes ſibi cōicant: vt ꝯſāguinei
in naturali cōicatione: ciues in ciuili: fideles in
ſpūali: ⁊ ſic de alijs. Et ſic ſm diuerſas ꝯiunctio
nes ſunt diuerſis diuerſa bñficia diſpenſanda.
Nam vnicuiqꝫ ē magis exhibendū bñficium p-
tinens ad illam rem ſm quā eſt nobis magis cō
iunctus ſimplr loquendo: tñ hoc pōt variari ſm
diuerſitatem temporꝫ locoꝝ ⁊ negocioꝝ. Naꝫ in
aliquo caſu ē magis ſubueniendū extraneo ne-
ceſſitatem extremaꝫ patienti qꝫ patri non ſuſti-
nenti tantā: de bonis aūt debitis alteri qꝛ ei⁹ ſūt
plus tenet̄ ei bñfacere reddēdo: quā cōiunctis:
niſi ꝯiūcti eſſent in tanta neceſſitate q liceret eis
furari ad ſubueniēdū eis: niſi ⁊ ille cuius ē res
eſſet in ſimili neceſſitate. In quo caſu penſāda eſt
ꝯditio vtriuſqꝫ: ⁊ alias cōditiones prudētis iudi
cio: qꝛ in talibus ñ pōt dari vniuerſalis regula.

¶ Titulus ſeptimus de ſpe. De triplici ſpe eius
quidditate ⁊ fructibus. c. i.

Sequitur de ſpe q̄ eſt ſe-

cūda virt⁹ theologica ad quaꝫ
hortatur ſcriptura dicens. ps.
xxxvi. Spa in dño ⁊c. Triplex
aūt eſt ſpes: videlicet naturalis
virtualis: ⁊ criminalis. Spes naturalis eſt que
dam paſſio: vñ ⁊ phūs dicit q iuuenes ſunt ma
gne ſpei. Hoc eſt cōe nobis ⁊ brutis. p expientiā
enim videmus q canis mouet̄ ad inſequendū
leporē: ⁊ ancipiter auē: ⁊ hoc quideꝫ non faceret
niſi quia ſperat aſſequi: cāt h paſſio in vi iraſci
bili que ē etiam in brutis ſm. b. Tho. in. iij. ſent.
di. xxvij. Cum. n. oīs paſſio ſit in cōcupiſ. vel ira
ſcibili: omnis illa paſſio de cuius intellectu ē ap
petitus in bonū vel ꝯueniens: ſimplr eſt in cōcu
piſcibili ſicut amor. delectatō ⁊ hi⁹. ⁊ oppoſita bo
riū. Omnis aūt illa paſſio de cuius intellectu eſt
motus in bonū: cū circūſtantia difficultatis: ē in
iraſcibili. Et hi⁹ ſunt oīa illa que importāt bo
num vel malū: cū duratōne alicuius quātitatis
ſicut ira que exurgit ex magna leſione quā quis
pōt vindicare: ſꝫ ñ in pmptu. Timor ñ eſt de quo
libet malo: ſed de magno cui ñ pōt reſiſti: vel dif
ficulter. Spes importat modū appetitus ī aliqđ
bonū cōmenſuratū appetenti. Non. n. eſt de bo
no ⁊ tanta ad qđ nullo mō pōt pueniri. Nec tñ d
tam puo qđ p nullo habeat̄: ſed de eo qđ eſt diffi
cile hri: ppter qđ dr̄ arduū. Et ſic arduum addit
quandā ſpālem rōnem bonitatis. ſ. pcioſitatem
quandā ex hoc ipſo q ñ de facili pōt hri ſicut dr̄
Omne rar car. Differt aūt in hoc ab audacia: qꝛ
audacia importat extenſionē appetitus in aliqđ
arduū vt repellat̄ malū: ſpes aūt extēſionē appe
titus in arduū bonū vt acquirat̄. Sed qꝛ de ſpe
put ē paſſio dictū eſt ſupra in pma pte: iō hic nō
aliud de ea. Naturalia tñ ñ ſunt vicia nec virtu
tes. Spes ỽtualis eſt ỽtus theologica de qua ps
lxxi. Tu es dñe ſpes mea ⁊ eſt ibi deprecatio per

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf